

I.E.S. SERRA MARIOLA

MURO D'ALCOI

PROPOSTA

DIDÀCTICA

DEPARTAMENT DE

GEOGRAFIA I HISTÒRIA

CURS 2023-2024

MARC LEGAL. Normativa LOMLOE	4
INTRODUCCIÓ	6
JUSTIFICACIÓ DE LA PROGRAMACIÓ	6
CONTEXTUALITZACIÓ	8
Ubicació del centre	8
Instal.lacions i Recursos	8
Oferta educativa	9
ASPECTES GENERALS DEPARTAMENT DE GEOGRAFIA I HISTORIA	12
Professorat. Distribució d'hores lectives	13
Llibres de text	14
PLA GENERAL D'ACTUACIÓ	14
CRITERIS DE QUALIFICACIÓ I RECUPERACIÓ	15
Recuperació per als alumnes amb l'assignatura pendent	18
Calendari d'avaluacions	18
Proposta d'activitats complementàries i extraescolars	18
Pla d'inclusió i atenció a la diversitat	20
Pla plurilingüe	24
PROPOSTA PEDAGÒGICA	26
ESO.	26
Presentació	
Competències específiques	27
Connexions amb les competències específiques.	35
Sabers bàsics.	39
Situacions d'aprenentatge	48
Criteris d'avaluació	50
Objectius mínims per nivell	55
Organització de les Unitats Didàctiques	67
Distribució temporal de les UDD	76

PROGRAMA DE DIVERSIFICACIÓ CURRICULAR. 3R PDC	78
PRIMER DE BATXILLERAT.	98
Competències específiques	99
Sabers bàsics.	106
Situacions d'aprenentatge	109
Criteris d'avaluació	110
Continguts mínims	113
Distribució temporal de les UDD	117
2n. de BATXILLERAT. GEOGRAFIA, HISTÒRIA I ART	118
Objectius generals	118
Continguts mínims.	120
Sabers bàsics.	131
Criteris d'avaluació	138
Criteris de qualificació	140
Distribució temporal de les UDD	144

Cal tenir en compte les modificacions de la legislació educativa i les seues implicacions tant en la programació, com en el treball dels membres del Departament de Geografia i Història. Per tant, hem de comprendre el canvi del currículum de l'educació secundària, el batxillerat i formació professional, dins de la corresponent ordenació acadèmica fixada en la Comunitat Valenciana i establerta pel Consell en **el Decret 107/2022, de 5 d'agost de 2022, publicat en el DOG el dia 11 d'agost de 2022**. De manera que hem d'adaptar la programació i, per tant, el funcionament del nostre departament a la nova normativa educativa que es va implantar durant l'anterior curs (2022-2023) en els nivells impars de l'educació secundària: 1ESO, 3ESO, 1Batxillerat i 1FPB i a l'actual curs (2023-2024), als nivells pairs: 2ESO, 4ESO, 2Batxillerat i 2FPB.

- Ordre 46/2011, de 8 de juny, de la Conselleria d'Educació, per la qual es regula la transició des de l'etapa d'Educació Primària a l'Educació Secundària Obligatòria a la Comunitat Valenciana.

- Reial Decret 217/2022, de 29 de març, en referència a l'eliminació de l'avaluació extraordinària.

- Reial Decret 310/2016, de 29 de juliol, pel qual es regulen les avaluacions finals d'Educació Secundària Obligatòria i de Batxillerat. (BOE 03/07/2016).

- Resolució de 4 d'abril de 2017, del secretari autonòmic d'Educació i Recerca, per la qual es regula l'elaboració del Pla d'actuació per a la millora (PAM) i s'estableix el procediment de dotació de professorat addicional per a la seua aplicació als centres educatius sostinguts amb fons públics.

- Resolució de 27 de juny de 2023, del secretari autonòmic d'Educació i Formació Professional, per la qual s'aproven les instruccions per a l'organització i el funcionament dels centres que imparteixen Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat durant el curs 2023-2024.

- Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria.

- Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat.

L'article 53.1 de la Llei orgànica 5/1982, d'1 de juliol, d'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, disposa que és competència exclusiva de la Generalitat la regulació i administració de l'ensenyament en tota la seua extensió, nivells i graus, modalitats i especialitats, sense perjudici del que disposa l'article 27 de la Constitució espanyola i les lleis orgàniques que, d'acord amb l'apartat 1 de l'article 81 d'aquella, el desenvolupen, i de les facultats que atribueix a l'Estat el número 30 de l'apartat 1 de l'article 149 de la Constitució espanyola, per a dictar normativa bàsica en matèria d'educació.

La Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, introdueix en la redacció anterior de la norma canvis

importants, molts dels quals derivats, tal com indica la mateixa llei en el seu preàmbul, de la conveniència de revisar les mesures previstes en el text original a fi d'adaptar el sistema educatiu als reptes i desafiaments del segle XXI d'acord amb els objectius fixats per la Unió Europea i la UNESCO per a la dècada 2020-2030. Esta llei defineix el currículum en l'article 6, apartat 1, com «el conjunt d'objectius, competències, continguts, mètodes pedagògics i criteris d'avaluació de cadascun dels ensenyaments regulats en esta llei». I en l'apartat 2 del mateix article s'especifica quin n'és l'objectiu: «El currículum anirà orientat a facilitar el desenvolupament educatiu dels alumnes i les alumnes garantint la seua formació integral, contribuint al ple desenvolupament de la seua personalitat i preparant-los per a l'exercici ple dels drets humans i d'una ciutadania activa i democràtica en la societat actual. En cap cas pot suposar una barrera que genera abandonament escolar o impedisca l'accés i gaudi del dret a l'educació».

D'altra banda, en el capítol III del títol preliminar, que regula el currículum i la distribució de competències, s'estableix en l'article 6.3 que «amb la finalitat d'assegurar una formació comuna i garantir la validesa dels títols corresponents, el Govern, amb consulta prèvia a les comunitats autònomes, fixarà, en relació amb els objectius, competències, continguts i criteris d'avaluació, els aspectes bàsics del currículum que constitueixen els ensenyaments mínims».

L'article 6 bis, respecte a la distribució de competències, reconeix en l'apartat c que correspon al Govern la fixació dels ensenyaments mínims de cadascun dels ensenyaments regulats en la mateixa llei.

La concreció en termes competencials dels fins i principis del conjunt de l'etapa es recull en el perfil d'eixida de l'alumnat al final de l'ensenyament bàsic, en el qual s'identifiquen les competències clau i el seu grau de desenvolupament previst en finalitzar l'etapa. D'altra banda, per a cadascuna de les matèries, es fixen les **competències específiques previstes per a l'etapa**, així com els criteris d'avaluació i els continguts enunciats en forma de **sabers bàsics**.

La Llei 4/1983, de 23 de novembre, de la Generalitat, d'ús i ensenyament del valencià, estableix com a objectiu específic protegir la recuperació del valencià, llengua pròpia de la Comunitat Valenciana, i garantir-ne l'ús normal i oficial. A l'àmbit de l'ensenyament, l'article 19 determina que l'alumnat, en acabar l'escolarització, ha d'estar capacitat per a utilitzar, oralment i per escrit, el valencià en igualtat amb el castellà.

Finalment, la disposició final tercera determina que el que es disposa en este Reial decret s'implantarà per als cursos **primer i tercer de l'ESO i primer de Batxillerat en el curs escolar 2022-2023**, i per als **cursos segon i quart de l'ESO i segon de Batxillerat en el curs 2023-2024**.

INTRODUCCIÓ

PROPOSTA DIDÀCTICA DEL DEPARTAMENT DE CIÈNCIES SOCIALS, GEOGRAFIA I HISTÒRIA

La proposta didàctica que presenta el Departament de Ciències Socials, Geografia i Història de l'IES SERRA MARIOLA de Muro és una proposta oberta, flexible i revisable, situada al tercer nivell de concreció del currículum, en què es basarà el treball de classe i que durant el curs escolar 2023-2024 s'anirà desenvolupant, avaluant i introduint nous elements si així ho aconsella la pràctica diària.

Les programacions corresponents a les matèries de 2n de Batxillerat que es van a impartir en aquest centre (Història d'Espanya, matèria comuna a les modalitats que es poden cursar en aquest institut, Geografia i Història de l'Art a la modalitat d'Humanitats i Ciències Socials) poden patir modificacions en els seus continguts al llarg del curs, en funció de les orientacions dels professors coordinadors de la Universitat, amb vistes a la PAU.

JUSTIFICACIÓ DE LA PROGRAMACIÓ

La geografia i la Història són dos pilars fonamentals de les Ciències Socials; conèixer el passat i l'espai habitat pels éssers humans són tasques imprescindibles per entendre el present i construir el futur. Contribueixen a facilitar en els alumnes una comprensió organitzada del món i de la societat i els inicien en l'explicació de la realitat en què viuen. La Geografia i la Història ofereixen una visió global del món, alhora que impulsen el desenvolupament de valors que induiran els escolars a adoptar una actitud ètica i compromesa en una societat plural i solidària.

Sobre aquesta base, l'assimilació intel·lectual dels fets històrics i geogràfics a diferents escales es converteix en un aspecte bàsic a l'hora d'entendre la realitat que envolta l'alumne, des de la visió més genèrica fins a la més concreta i específica. L'estudi de la Història proporciona als alumnes de l'Educació Secundària Obligatòria un coneixement de l'evolució de les societats humanes al llarg del temps, necessari per comprendre el procés de canvi i transformació de les mateixes, la noció de permanència i les múltiples interrelacions dels factors que els determinen. La Geografia servirà per localitzar i interpretar aquests processos en l'espai. L'Art és necessari per significar l'esforç creatiu de l'ésser humà a través del temps i, consegüentment, per valorar en la seua riquesa i varietat en el patrimoni cultural.

De tot això es desprèn que aquestes disciplines serveixen no només per a l'estudi dels seus corresponents continguts propis, sinó per transmetre una sèrie de valors que permetrà als alumnes comprendre el món en què viuen. Entre ells mereixen especial atenció alguns tan fonamentals com la solidaritat, la valoració de la civilització occidental a la qual pertanyem i la seua lluita pel progrés i la llibertat, la igualtat entre els espanyols com a resultat d'una història compartida, el respecte a altres cultures, la tolerància, o la pràctica dels principis democràtics.

A més d'aquests plantejaments de caràcter general s'inclouen en aquesta proposta didàctica continguts referents al territori valencià en l'àmbit geogràfic, històric i artístic. Aquests continguts són imprescindibles perquè l'alumnat conega la seua realitat regional, la inserte dins de fenòmens més generals i pugua establir relacions de causalitat, inferències en ambdues direccions i buscar elements que ajuden a transformar la realitat.

El caràcter integrador de la matèria de Ciències socials fa que el seu aprenentatge contribueixca a l'adquisició per part de l'alumnat de diverses competències bàsiques.

La competència social i ciutadana: a través del coneixement del passat i de l'espai, s'inserta dins de la societat desenvolupant habilitats socials que ho faciliten com: l'empatia, el diàleg com a mitjà per a la resolució de conflictes, respecte a les opinions diferents a les pròpies, el treball col·laboratiu.

La competència en el coneixement i la interacció amb el món físic: la percepció i coneixement de l'espai físic en què es desenvolupa l'activitat humana i tenen lloc els fets socials, tant en grans àmbits com en l'entorn immediat, així com la interacció que es produeix entre tots dos, és a dir, l'acció de l'home sobre el medi, és un dels grans eixos de treball de la geografia, els procediments d'orientació, localització, observació i interpretació dels espais, paisatges, reals o representats, el medi ambient, els ecosistemes i la seua conservació.

La competència cultural i artística: conèixer i valorar les manifestacions del fet artístic, obres d'art, el seu significat en la caracterització d'estils o artistes i les destreses d'observació i de comprensió d'aquells elements tècnics imprescindibles per a la seua anàlisi, la valoració del patrimoni cultural, a respectar-lo i a interessar-se per la seua conservació.

La competència en el tractament de la informació i competència digital: ve donada per la importància que té la comprensió dels fenòmens socials i històrics la recerca, obtenció i tractament d'informació procedent de l'observació directa i indirecta de la realitat, així com de fonts escrites, gràfiques, audiovisuals, tant si utilitzen com a suport el paper com si han estat obtingudes mitjançant les tecnologies de la informació i la comunicació. L'establiment de criteris de selecció de la informació proporcionada per diverses fonts segons criteris d'objectivitat i pertinència, la distinció entre els aspectes rellevants i els que no ho són, la relació i comparació de fonts o la integració i l'anàlisi de la informació de forma crítica són algunes de les aportacions fonamentals que es fan en l'adquisició d'aquesta competència.

D'altra banda, el llenguatge no verbal que s'utilitza en nombroses ocasions en la comprensió de la realitat contribueix al coneixement i interpretació de llenguatges icònics, simbòlics i de representació. És el cas, en especial, del llenguatge cartogràfic i de la imatge.

La competència en comunicació lingüística: es facilita en crear habilitats per utilitzar diferents variants del discurs, en especial, la descripció, la narració, la dissertació i l'argumentació i es corrobora en l'adquisició de vocabulari de caràcter bàsic i específic de les Ciències Socials.

La competència matemàtica: El coneixement dels aspectes quantitatius i espacials de la realitat ho permet en la seua adquisició en la mesura que la matèria incorpora operacions senzilles, magnituds, percentatges i proporcions, nocions d'estadística bàsica, ús d'escala numèriques i gràfiques, sistemes de referència o reconeixement de formes geomètriques, així com criteris de mesurament, codificació numèrica d'informacions i la seua representació gràfica.

La competència d'aprendre a aprendre: contribueix des de les possibilitats que ofereix per aplicar raonaments de diferents tipus, buscar explicacions multicausals i predicció d'efectes dels fenòmens socials i proporciona coneixements de les fonts d'informació i de la seua utilització mitjançant la recollida i classificació de la informació obtinguda per diversos mitjans i sempre que es realitze una anàlisi d'aquesta. També contribueix quan s'afavoreix el desenvolupament d'estratègies per pensar, per organitzar, memoritzar i recuperar informació, com ara resums, esquemes o mapes conceptuals.

La competència d'autonomia i iniciativa personal; desenvolupament d'iniciatives de planificació i execució, així com processos de presa de decisions, presents més clarament en la realització de debats i de treballs individuals o en grup ja que implica idear, analitzar, planificar, actuar, revisar el fet, comparar els objectius previstos amb els assolits i extraure'n conclusions.

CONTEXTUALITZACIÓ

Ubicació i entorn socioeconòmic i cultural.

L'Institut d'Educació Secundària "Serra Mariola" es troba situat als afores de la població de Muro de l'Alcoi (Alacant), en la carretera que comunica amb la pedania de Setla de Nunyes. Ben a prop se situen el nou CEIP "el Bracal", el polisportiu i les dependències de la Policia Local.

L'IES presenta un caràcter "comarcal" dins del Comtat, nodrint-se amb alumnat de la població de Muro (9.390 habitants segons el cens de 2022) i altres poblacions dels voltants que acudixen al mateix utilitzant un servei de transport escolar: Alcalà de la Jovada, l'Alqueria d'Asnar, Almudaina, Planes, Alcosser, Gaianes, Beniarrés, L'Orxa, Benimarfull i Agres a més de les pedanies de Benàmer, Turballos, Setla de Nunyes, Catamarruch, Margarida i Benialfaquí.

El centre acull un volum d'immigració d'un 10% (70 alumnes front un total de 690), la qual cosa no suposa inconvenient respecte a la seua organització interna; no obstant això, compta amb un "Protocol d'atenció a l'alumnat estranger" que preveu i canalitza les seues actuacions al respecte. Dels alumnes matriculats de procedència estrangera són: 3 búlgars, 1 colombiana, 1 cubana, 1 hondureny, 2 lituans, 2 libanesos, 48 marroquins, 2 mauritans, 2 portuguesos, 1 del Regne Unit, 2 senegalesos 4 ucraïnesos i un veneçolà.

L'alumnat prové en la seua majoria de famílies de classe social mitjana i la seua font d'ingressos prové principalment de la indústria i del sector serveis, amb algunes excepcions localitzades principalment en les poblacions de menys habitants, amb ingressos derivats de l'agricultura. Són aïllats els casos de famílies que precisen suport social, si bé encara es notaven discretament els efectes de la crisi econòmica passada, a més de la crisi que va originar la pandèmia del COVID-19. Hi ha una fluida comunicació amb l'Ajuntament de Muro, col·laborant en diversos aspectes i servint-se dels mitjans i recursos culturals que aquest ofereix.

A l'ubicar-se en una comarca fonamentalment valencianoparlant, en el Projecte Educatiu de Centre es contempla que la llengua vehicular utilitzada serà el Valencià, encara que fa dos cursos es va aplicar el pla plurilingüe.

Arrepleguem a continuació els principals trets d'identitat que arreplega el PEC i caracteritzen al centre:

Centre aconfessional, promou el respecte del pluralisme i dels valors democràtics.

Obert a l'entorn físic i social a través de les diverses àrees, eixides, itineraris, participació en les festes i activitats culturals de la comunitat.

Autonomia, innovació i projecció cap al futur.

Renovació pedagògica amb un fort compromís de formació constant i contínua del professorat.

Descripció del centre: instal·lacions i recursos.

L'IES Serra Mariola es distribueix espacialment a través d'un edifici central on es troba consergeria (amb serveis de reprografia, telefonía y atenció al públic), secretaría administrativa, despatxos de l'equip directiu, servei d'orientació psicopedagògica, sala de professors (amb prestageries per a cada docent i ordinadors), biblioteca (fa tres cursos es va separar una part per fer una aula d'informàtica), sala d'usos múltiples -ara redistribuït i utilitzat com a classes per a batxillerat- i sala d'actes.

Partint d'aquest edifici central, surten altres tres edificis o blocs desde la planta baixa, dos amb dues plantes, a les quals s'accedeix per escales o per un ascensor reservat a casos que precisen salvar les barreres arquitectòniques. Cada bloc té assignat un número identificatiu, i entre ells estan interconnectats per a poder moure's lliurement sense necessitat de baixar a la planta baixa. En aquests blocs s'ubiquen principalment les diferents aules del centre, a més dels departaments. A saber:

Bloc 1: Informàtica 1-2, departaments (Matemàtiques, Llatí i Grec, Francès, Valencià, Castellà, Filosofia, Geografia i Història, Anglès i Religió-Economia), i aules 1.1.2 a 1.1.5 (planta primera). Música 1-2, aules 1.2.1. a 1.2.5, Aula menuda per a grups reduïts i Aula d'Informàtica de la FPB. A l'exterior hi ha una segona aula que abans del covid era d'idiomes, també destinada com aula normal.

Bloc 2: Tecnologia 1-2, aules 2.0.1 a 2.0.5 (planta baixa). Aules 2.1.1 a 2.1.5, laboratori i departament de Biologia i Geologia, laboratoris i departaments de Física i Química (planta primera). Aules i departament d'Educació Plàstica i Visual, laboratori fotogràfic, aules 2.2.1 a 2.2.5, aules 2.2.6 i 2.2.7 (planta segona).

Bloc 3: Sala d'*Infocole*, departament de cicles formatius i aules de Confecció, i Turisme (planta baixa). Aula Pedagogia Terapèutica.

A l'extrem nord de l'edifici principal, hi ha un accés que, a través d'un corredor semicobert, comunica amb el gimnàs (amb vestuaris, zona d'exercici i pista coberta) i les pistes d'activitats esportives ubicades a l'exterior.

Esbarjo: En edifici separat es troba la "Cantina" amb serveis de restauració, la casa del conserge i serveis exteriors així com pàrquing.

L'espai de recreo s'estructura en cinc zones diferents: les pistes, a la part posterior de l'edifici; la zona entre blocs, amb corredors amplis a l'aire lliure; la zona central, on hi ha una rotonda amb una grada semicircular, rodejada de jardins i horts aprofitada per a tallers mediambientals; la zona situada entre la cantina i l'edifici central (semicoberta) i la zona d'entrada a l'IES.

Oferta educativa i organització del centre.

L'IES "Serra Mariola imparteix, en horari diürn, estudis d'ESO, Batxillerat LOMQE i Cicles formatius de Grau Mitjà i Superior, el desglossament del qual per al curs acadèmic 2023-24 és el següent:

Educació Secundària Obligatoria (1er i 2n cicle).

Batxillerat (Ciències de la Naturalesa i de la Salut).

Batxillerat (Humanitats i Ciències Socials).

Cicle formatiu (grau mitjà) de Confecció i Moda.

Cicle formatiu (grau superior) de Vestuari a mida i espectacles.

Cicles formatius (grau superior) d'Animació Turística: Guia, informació i assistències turístiques.

FP Bàsica Primer i Segon curs de Sistemes Microinformàtics.

1. Educació Secundària Obligatoria (1er i 2on cicle).

	Alumnes	Grups	Unitats	Alumnes PEPLI
1er	127	6	5	127
2on	138	7	5	138
3er	111	5	4	111
4rt	108	5	4	108
TOTAL:	484	23	18	484

2. Batxiller (Ciències de la Naturalesa i de la Salut).

	Alumnes	Grups	Unitats	Alumnes PEPLI
1er	26	1	1	26
2on	29	1	1	29
TOTAL:	55	2	2	55

3. Batxiller (Humanitats i Ciències Socials).

	Alumnes	Grups	Unitats	Alumnes PEPLI
1er	35	1	1	35
2on	26	1	1	26
TOTAL:	61	2	2	61

4. Cicles formatius (grau mitjà): Confecció i moda.

	Alumnes	Grups	Unitats	Alumnes PEPLI
1er	14	1	1	14
2on	11	1	1	11

TOTAL:	25	2	2	25
--------	----	---	---	----

5. Cicles formatius (grau superior): Animació Turística: Informació i Comercialització Turística i de Vestuari a mida i espectacles.

	Alumnes	Grups	Unitats	Alumnes PEPLI
Primer	23	2	2	23
Segon	12	1	1	12
TOTAL:	35	3	3	35

6. CFB

	Alumnes	Grups	Unitats	Alumnes PEPLI
1er	18	1	1	18
2on	14	1	1	10
TOTAL:	32	2	2	32

El total de matriculats el present curs acadèmic puja a 692 alumnes, a falta de matricular als alumnes que vinguen a partir d'ara.

L'horari lectiu abarca desde les 8:00 a las 15:00 hores, llevat dels dimecres i els divendres que les classes amb els alumnes acaben a les 14:00 hores (la sessió que resta el dimecres es dedica a activitats complementàries del professorat).

El claustre està format per un total de 88 professors (incloses 2 Psicopedagogues i l'especialista en Pedagogia Terapèutica i Audició i llenguatge). El personal no docent està format per 2 Administratives, 2 Conserges, 6 Netejadores. Hi ha també contractat serveis de jardineria i la concessió de la cantina.

L'equip directiu està format per:

Vicent Nácher Ferri (Director).
Cristina Cloquell Cloquell (Cap d'Estudis).

Lia Sanjuan Cascant (Vice-directora).

Mª Carmen Vilaplana Pérez (Secretària).

Rafael Molines de Diego (Cap d'Estudis de Cicles Formatius).

Hi ha a més un Coordinador de: l'ESO (Rafa Enguix) de formació en centres (Antoni Garcia), de convivència i igualtat (Betlem Sala), de TIC (Vicent Nàcher Soler), d'aules d'informàtica (Xavier Albero) de xarxes socials (Jordi Prats) i de xarxa llibres (Margarita Cloquell), a més de la coordinadora de Biblioteca (Loles Sanjuan).

Els òrgans de govern i participació els constitueixen, como és preceptiu: el Consell Escolar, format pel professorat, pares, alumnes, representants municipals, de l'associació d'empresaris, el Director, el Cap d'Estudis i la Secretària (amb veu però sense vot); el Claustre de Professors; la Junta de Delegats i l'Associació de Mares i Pares d' Alumnes (AMPA).

ASPECTES GENERALS DEL DEPARTAMENT DE GEOGRAFIA I HISTÒRIA

PROFESSORAT

Aquest curs 2023-2024, pertanyen a aquest departament els següents professors i professores:

Rafael Enguix Ribelles	Professor de Secundària amb destinació definitiva
Josep Xavier Sanz Muro	Professor de Secundària amb destinació definitiva
Cristina Cloquell Cloquell	Professora de Secundària amb destinació definitiva
Víctor Nadal Cerdá	Professor de Secundària amb destinació definitiva
Vanessa Masiá Bañó	Professora de Secundària amb expectativa de destí
Natàlia Peretó Ivorra	Professora de Secundària interina

Cal remarcar que hi ha modificacions respecte al curs passat, les persones que conformen el departament aquest curs serem 6 professors/es. Tots els membres estan al centre amb destinació definitiva llevat de Vanessa Masiá que es troba en situació d'expectativa de destí i substituirà aquest curs a Juan Montés que està en comissió de serveis a Ontinyent i Natàlia Peretó en substitució d'Àlex Ruano que es troba en comissió de serveis en Cocentaina.

El conjunt del departament té en principi una assignació de 108 hores.

DISTRIBUCIÓ D'HORES LECTIVES (assignatures i grups)

RAFAEL ENGUIX RIBELLES	COORDINADOR DE SECUNDÀRIA TUTORIA 2n BAT B HISTÒRIA D'ESPANYA 2n BAT B HIST MÓN CONTEMPORANI 1R BAT B
------------------------	--

	CCSS 1R ESO A I B
JOSEP XAVIER SANZ MURO	CAP DE DEPARTAMENT ALS PDC 3R ESO CCSS HISTÒRIA 4T ESO C HISTÒRIA D'ESPANYA 2N BAT A
CRISTINA CLOQUELL CLOQUELL	CAP D'ESTUDIS HISTÒRIA DE L'ART 2n BAT B CCSS, 1R ESO C
(JUAN MONTÉS LLOBREGAT) VANESSA MASIÁ BAÑÓ	CCSS 2N ESO A I B CCSS 3R ESO A, B I C GEOGRAFIA 2on BAT B
VÍCTOR NADAL CERDÀ	CCSS HISTÒRIA 4T ESO A, B I D CCSS 2N ESO C, D I E
(ALEX RUANO FERRER) NATÀLIA IVORRA PERETÓ	CCSS 2N ESO F I G CCSS 3R ESO D CCSS 1R ESO D, E I F

El total de la distribució horària és de 108 hores i sols tenim una tutoria. Aquest curs desapareixen les hores que es destinaven a Coeducació en 1r d'ESO i una tutoria però tenim un grup més en la ESO. Continuem tenint el grup de 3r PDC en l'àmbit lingüístic i social. Cal remarcar que aquest curs ha desaparegut la implantació d'assignatures per àmbits en 1er d'ESO, i continua el pla plurilingüe que substituïa el PEV i el PIP.

LLIBRES DE TEXT

Aquest curs 2023-2024 hem canviat els llibres de 2n i 4t d'ESO que són de l'editorial Vicens Vives per a 2n d'ESO i Oxford per als de 4t d'ESO, i en 2n de Bat també ha canviat encara que seguim amb Vicens-Vives. En Art i Geografia de 2n de Batxiller no hi ha llibre: seguiran els apunts que indique el professor i si hi ha algun llibre sols serà recomanable per a consulta i no obligatori, i també en 1r de batxillerat, encara que està el de vicens-vives com a recomanat.

LLIBRES DEPARTAMENT GEOGRAFIA I HISTÒRIA CURS 2023-24

1ER D'ESO	SANTILLANA	1 ESO GIH COMUNITAT VALENCIANA, PROJECTE CONSTRUÏM MONS ISBN-978-8491318071	VALENCIÀ
2ON D'ESO	VICENS VIVES	GEOGRAFIA I HISTÒRIA 2 ISBN-978-84-682-9533-6	VALENCIÀ
3ER D'ESO	SANTILLANA	3R ESO. GIH3 CONSTRUYENDO MUNDOS ISBN-978-8491317913	CASTELLÀ
4T D'ESO	OXFORD	GEOGRAFIA I HISTÒRIA 4 GENIOX ISBN- 978-0190549718	VALENCIÀ
1ER DE BATX		Sense llibre	
2ON DE BATX GEOGRAFIA		Sense llibre	
2ON DE BATX Hª D'ESPANYA	VICENS VIVES	HISTÒRIA D'ESPANYA 2º BAT. ISBN-978-84-682-9557-2	VALENCIÀ
2ON DE BATX HIST DE L'ART		Sense llibre	

Cal remarcar que aquests llibres de text seran completats ampliant alguns dels seus aspectes o incloent alguns temes no tractats, segons el criteri del professor/a que imparteix l'assignatura i les circumstàncies que concòrreguen: marxa i nivell del grup, tractament d'algun aspecte del tema referit a l'àmbit valencià. També podran utilitzar-se alguns materials complementaris com són: atlas històrics o geogràfics, power-points, diccionaris de termes d'art, vídeos, documentals...

PLA GENERAL D'ACTUACIÓ

La primera reunió del departament de cara al curs 2023/2024 va tindre lloc el 14 de juliol de 2023, i en ella van quedar distribuïts els cursos i les assignatures que cada membre del departament anava a impartir. Les diferents assignatures i grups es van repartir seguint les directrius emanades per l'equip directiu tenint en compte les observacions establertes i per tots els membres definitius presents en la reunió. Acordarem repartir els diferents blocs a impartir per cada membre del departament les 18 hores corresponents. A més hem tingut varies reunions per coordinar l'acció dels distints professors i professores del departament i elaborar la programació del curs 2023-24.

En les periòdiques reunions del departament, i en els freqüents que nosaltres establim informalment al llarg del curs, anirem controlant el progrés que va experimentant l'alumnat, i també, les possibles solucions o les noves iniciatives que vagen apareixent.

Tot i això, intentarem homogeneïtzar els continguts i el ritme d'avanç del programa per a evitar, possibles diferències en quant al tractament de la matèria dels distints grups i cursos.

Alguns aspectes formals tindran la nostra atenció preferent; cal aconseguir de l'alumnat:

- Expressió correcta. Carència de faltes d'ortografia. Adaptant-les a les propostes del pla de millora del centre
- Presentació acurada i llegible dels treballs, exercicis i exàmens.
- Iniciació a la investigació.
- Exposició dels treballs realitzats per l'alumnat, davant la resta dels companys i companyes de la classe, especialment als cursos més avançats.

Sempre que siga possible, farem referència als fenòmens geogràfics, històrics, artístics, ... de l'àmbit valencià, i dins d'aquest, a la nostra comarca del Comtat, així com als temes d'actualitat.

A més de les classes formals seguint el llibre de text, el professorat d'aquest departament, aplica distints tipus de monografies en els capítols i moments que puga considerar adients:

- Utilització de les TIC.
- Projeccions de power points.
- Pel·lícules o documentals comentats.
- Comentari i interpretació de mapes: topogràfics, temàtics, generals...
- Comentari de textos històrics.
- Visites a exposicions i museus.
- Excursions a llocs d'interès geogràfic, històric, artístic.....

-Qualsevol altra estratègia educativa que se suposa profitosa per a l'alumnat: iniciatives culturals de les diferents campanyes proposades pels ajuntaments i entitats culturals dels diferents pobles del nostre alumnat....

CRITERIS DE QUALIFICACIÓ I RECUPERACIÓ CURS 2023-2024

a) Les proves o exàmens seran normalment un o dos per avaluació, (depenent del temps de que es disposa i del tipus de matèria). Habitualment seran escrits. Aquestos exàmens es ponderaran adequadament. Si el professor/a ho considera oportú, podrà realitzar més proves amb menys matèria.

b) A més dels exàmens, es realitzaran treballs per part de l'alumnat i, de vegades, els alumnes podran exposar en classe el resultat dels seus treballs. Es valorarà la forma de presentar-los, el seu contingut i l'exposició dels esmentats treballs.

S'elaboraran i comentaran mapes, tant geogràfics com històrics, que es valoraran, especialment en 3r d'ESO.

S'avaluaran també els comentaris en classe, les preguntes, l'actitud en classe i la participació i el treball que facen a les visites que es realitzen.

c) La qualificació final vindrà donada de l'evolució de l'alumne/a durant el curs, serà condició imprescindible per a poder ser avaluats positivament l'elaboració correcta dels treballs i exercicis que es consideren obligatoris en cada curs i les proves de cada avaluació.

d) Segons acord del departament, els percentatges que es seguiran per a obtenir la nota de cada avaluació seran:

CRITERIS D'AVALUACIÓ: Valoració GEOGRAFIA I HISTORIA

Nota: aquestos criteris seviran sols com a orientació per al professorat.

1r., 2n. i 4t. d'E.S.O.	70 % conceptes
	20 % procediments
	10 % actitud

3r. d'E.S.O.	60 % conceptes
	30 % procediments
	10 % actitud

BATXILLERAT 1r	80 % conceptes
	10 % procediments
	10 % actitud

BATXILLERAT 2on	90 % conceptes
	10 % actitud i procediments

CRITERIS DE QUALIFICACIÓ 3ER PDC

3er PDC. Àmbit lingüístic i social	60 % conceptes
	30 % procediments
	10 % actitud

Els criteris generals per a 3er de PDC, donada la peculiaritat del grup, el professor aplicarà i concretarà els corresponents criteris d'avaluació.

Un 60% conceptual es subdividirà en un 20% per a cada matèria (socials, castellà i valencià). Per poder aprovar aquesta part s'ha d'arribar a un mínim que el professor considere.

El 30% procedimental es subdividirà en un 15% per a treball en aula i un 15% per als projectes de treball i recerca.

El 10% actitudinal contemplarà la progressió de l'alumne i la seua participació a classe.

S'establirà un sistema de recuperació per avaluació d'aquelles parts que queden suspeses.

També es consideraran:

Les faltes d'ortografia a criteri de cada professor/a, podrà baixar la qualificació. Tot seguint el Pla de Millora del centre, a l'hora de qualificar els exàmens es té molt en compte la presentació, cura, ordre i faltes d'ortografia, tot açò es comunica als alumnes a principi de curs i es pot baixar com a màxim un punt en les nostres assignatures.

e) També per acord del departament a l'ESO, no es faran recuperacions després de cada avaluació, i per a determinar la nota final, es farà una mitjana ponderada de les tres avaluacions, contemplant l'evolució seguida per l'alumne/a en sentit de millora progressiva, interès, actitud, treballs realitzats, ...

En Batxillerat, la qüestió de la recuperació després de cada avaluació queda a decisió per part del professor/a de cada curs i grup. Aquest, segons el treball dels alumnes i grups i segons estime o no convenient, decidirà fer recuperació després de cada avaluació. En aquest sentit, cal tenir en compte que cada dia els alumnes han de treballar comentant textos, diapositives, elaborant gràfiques, etc., que formen part de la nota d'avaluació. Aquesta, per tant, no es conforma sols d'un o dos exàmens per avaluació valorant els continguts en un 80% i la resta del 20%, a criteri del professor, a distribuir entre procediments i actitud, en el nivell de 1er de batxillerat. En el nivell de 2on de Batxillerat els continguts tindran una valoració del 90% i 10% l'actitud. Cal indicar també que açò és a títol orientatiu per al professor.

f) Per acord del departament, en la ESO, cal que quede clar que per a poder aprovar l'assignatura de qualsevol curs, és necessari lliurar una llibreta que el professor o la professora revisarà a fi de comprovar que hi ha hagut una tasca diària al llarg de tot el període avaluat (trimestre, curs). La no presentació d'aquest quadern o llibreta pot suposar el no poder aprovar l'assignatura, independentment de la nota dels exàmens.

g) Per acord del departament, com que l'assistència a classe és obligatòria, l'absentisme reiterat pot provocar la impossibilitat de l'aplicació correcta dels criteris d'avaluació i la pròpia pèrdua de l'avaluació contínua. El percentatge de faltes d'assistència, justificades i injustificades que donen lloc a la pèrdua de l'avaluació contínua s'establix en el 15% del total d'hores lectives de la matèria.

Per als alumnes que hagen tingut este nombre de faltes d'assistència durant un únic trimestre, es realitzarà una prova extraordinària que inclourà, de la forma més exhaustiva possible, els continguts treballats en les unitats especificades en la programació per a eixe trimestre.

L'alumne que haja perdut el dret a l'avaluació contínua pel percentatge de faltes d'assistència durant dos o més trimestres, tindrà una única prova que comprendrà els continguts treballats al llarg de totes les unitats didàctiques del curs.

CRITERIS D'AVALUACIÓ: CONVOCATÒRIA DE JULIOL

EN TOTS ELS CURSOS D'ESO:

El control es basarà en els continguts mínims, de cada curs de l'ESO.

EN EL NIVELL DE BATXILLERAT:

En 1er de batxillerat, examen sobre els continguts del temari i avaluats durant el curs.

En els grups de 2on, examen sobre els continguts de la prova de la PAU i avaluats durant el curs.

RECUPERACIÓ PER ALS ALUMNES AMB L'ASSIGNATURA PENDENT DEL CURS ANTERIOR.

Per acord del departament de 19 de setembre de 2023, aquells alumnes que tinguen l'assignatura pendent del curs anterior podran presentar-se a dos proves al llarg del curs: la primera, amb els continguts del 50% de la matèria impartida el curs passat, serà el dia 24 de gener de 2024 i la segona prova, amb el 50% restant (o el 100% en cas de no haver-se presentat o no haver superat el primer) serà el 24 d'abril de 2024.

Els professors respectius s'encarregaran de comunicar-ho als alumnes i pares corresponents així com d'informar-los i orientar-los per a facilitar la superació de l'assignatura.

El cap de departament s'encarregarà de buscar el lloc, i l'hora per realitzar els exàmens, així com de corregir-los i d'elaborar la proposta i relació d'alumnes que hagen superat o no les proves realitzades.

CALENDARI D'AVALUACIONS CURS 2023-2024

El calendari d'avaluacions i lliurament de notes per al curs acadèmic 2023/2024 és el següent:

- 1a. Avaluació

- Període: de l'11 de setembre a l'1 de desembre de 2023
- Avaluacions: 28, 29, 30 de novembre i 4 de desembre de 2023
- Entrega de notes: 5 de desembre de 2023

- 2a. Avaluació

- Període: del 5 de desembre de 2023 al 7 de març de 2024
- Avaluacions: de l'11 al 14 de març de 2024
- Entrega de notes: 15 de març de 2024

- 3a. Avaluació

- Període: del 15 de març al 14 de juny de 2024
- Avaluacions: del 13 al 20 de juny de 2024
- Entrega de notes: 21 de juny de 2024

PROPOSTA D'ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES I EXTRAESCOLARS CURS 2023-2024

En les reunions del departament celebrades el 19 i 26 de setembre 2023, es va aprovar la següent relació d'activitats complementàries i extraescolars per al present curs, així com comunicar-ho a la vicedirectora per tal de què siguin aprovades en la PGA:

Curs Grup	Descripció	Lloc	Data	Horari	Dies	Transversalitats
3er ESO	Visita a la Font Roja	Alcoi	Novembre	8-14	1	
4rt ESO	Modernisme i Refugis	Alcoi	Abril- Maig	8-14	1	Castellà i Valencià
3er PDC	Visita pedanies.	Muro	Maig	10-14	1	
1r ESO	Exposic. temporals Març	Alacant	2n Trim	8-14	1	
1r ESO	Atapuerca i Monestir de Silos	Burgos	2n Trim		2	Castellà
1r ESO	Abric rupestre Sarga o Serreta	Alcoi	2n Trim	8-14	1	
2n ESO	Ruta barri medieval	Cocentaina	2n Trim	8-14	1	
2n ESO	Barri medieval, museu i covetes	Bocairent	2n Trim	8-14	1	

2n ESO	Castell i barri antic	Xàtiva	id	id	1	
3er ESO	Assistència a un ple municipal	Muro	id	10-14	1	
1r i 4t ESO	Visita Marq i Lucentum	Alacant	id	8-14	1	
4t ESO i BAT	Visita Cementeri	Alcoi	id	id	1	
4t ESO i BAT	Visita arxiu/biblio	Muro	id	10-14	1	
BATXILLER	Visita al Molinar	Alcoi	id	8-14	1	
TOTS	Exposicions temporals, xerrades	IES				
1er ESO	Visita a Bastida les Alcusses	Moixent	2on Trim	8-14	1	
3er ESO	Palau Generalitat	València	3er Trim	8-14	1	
3er ESO	Museu del clima	Beniarrés	2on- 3er Tr	8-14	1	
4rt ESO- BATX	Escenari de la Batalla	Almansa	2on Trim	8-14	1	
id	Arxiu Històric i MARQ o BBAA	Alacant-València	id	id	1	
id.	Paratge Covalta	Albaida		8-14	1	Turisme
id.	Ombria del Benicadell	Atzeneta		8-14	1	Turisme
id.	Refugis guerra civil	Alcoi		8-14	1	Turisme
id.	Barri cristià i musulmà	Cocentaina		8-14	1	Turisme
4rt ESO i BATX	Viatge ciutats europees	UE	Pasqua-Juny	8-20	2	Fi de curs
id	Visita/xerrada camp de concentració	Albatera	3r Trim	8-14 o 10-12	1	
BATXILLER	Visita grans Museus	Madrid Barcelona	2on Trim	8-20	2	
id.	Visita Teatre romà	Sagunt	2n Trim	8-20	1	Cultura Clàssica
id.	Congrés dels diputats i el Prado	Madrid	1r. Trim	8-20	2	

PLA D'INCLUSIÓ I D'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT.

El departament de geografia i història organitza les seues accions en el marc del projecte educatiu del centre que proposa les mesures necessàries per assegurar l'acompliment dels principis d'equitat i d'inclusió en un entorn lliure, segur, sostenible, saludable i democràtic, on tothom se senta acollit, reconegut, valorat i respectat d'acord amb la normativa següent:

- El Real decreto 1105/2014, de 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat, en l'article 9, estableix que les administracions educatives disposaran els procediments oportuns per a realitzar les adaptacions que faciliten l'accessibilitat en el currículum quan siga necessari. En el mateix aspecte, el Decret 87/2015, de 5 de juny, del Consell, pel qual s'estableix el currículum i es desplega l'ordenació general de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat en la Comunitat Valenciana, modificat pel Decret 136/2015, de 4 de setembre, del Consell, especifica, en l'article 22, les mesures d'atenció a la diversitat de l'alumnat en estes etapes educatives.

- **DECRET 104/2018**, de 27 de juliol, del Consell, pel qual es desenvolupen els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià. L'article 14 d'aquest decret organitza la resposta educativa per a la inclusió en quatre nivells de concreció de caràcter sumatori, progressiu i no excloent, que han de configurar totes les actuacions dutes a terme al centre en els diferents plans, programes i actuacions.
- **ORDRE 20/2019**, de 30 d'abril, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura y Esport, per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat als centres docents sostinguts amb fons públics del sistema educatiu valencià.

El nostre departament realitzarà diferents tipus d'actuacions per tal de garantir l'èxit escolar i evitar tot tipus de discriminació.

- 1. Funció de registre i aportació d'informació relativa a vulnerabilitats:** si bé la detecció precoç de les barreres a la inclusió deu realitzar-se prèviament a l'escolarització o al canvi d'etapa i és competència dels equips de direcció, d'orientació i dels gabinets psicopedagògics, els professors com a agents del procés d'ensenyança-aprenentatge deuen realitzar un seguiment en detall dels alumnes el registre del qual servirà per a actualitzar l'avaluació sociopsicològica o per a l'aplicació de mesures de nivell III o IV.
- 2. Funció d'aplicació de mesures de nivell III o IV prescrites per la valoració sociopsicològica:**

Els professors del departament deuen dur a terme la proposta educativa elaborada per l'equip d'orientació educativa per als alumnes amb necessitats específiques de recolzament educatiu.

Es pot tractar de mesures de nivell III com:

- a) Enriquiment curricular per a l'alumnat amb elevades capacitats Intel.lectuals.
- b) Programa de diversificació curricular (PDC).
- c) Programa de reforç per a quart curs d'ESO (PDC).
- d) Programa d'aula compartida (PAC) en l'ESO.

Es pot tractar també de mesures de nivell IV:

- a) Escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials.
- b) Accessibilitat personalitzada amb mitjans específics o singulars.
- c) Adaptació en les proves d'accés als ensenyaments postobligatoris i de règim especial.
- d) Adaptació curricular individual significativa (ACIS) en l'ensenyament obligatori.
- e) Programes personalitzats que comporten recolzaments personals especialitzats.

Al nostre centre els programes de diversificació curricular (PDC) contempla la impartició de les ciències socials dins d'un àmbit més ampli (lingüístic i social) on tercer s'ocupa el nostre departament i quart el departament de valencià.

El nostre departament també pot participar en el PAP de caràcter prescriptiu per a l'alumnat amb necessitats específiques de recolzament educatiu i pot aplicar alguna de les mesures següents:

- a) Accesibilitat personalitzada amb mesures específiques o singulars.
- b) Adaptació curricular individual significativa (ACIS) en l'ESO.
- c) Enriquiment curricular per a l'alumnat amb altes capacitats Intel.lectuals.
- d) Programes personalitzats que impliquen recolzaments personals especialitzats.
- e) Programes específics per a l'alumnat que presenta alteracions greus de la conducta, programes d'acompanyament front a supostos de violència i desprotecció, i plans terapèutics per a l'alumnat amb problemes greus de salut mental.

3. Funció d'aplicació de respostes educatives específiques en la nostra assignatura

El departament manté bones expectatives per a tot l'alumnat, per tant arbitra els mitjans per millorar el context d'aprenentatge i per eliminar les barreres que impedeixen a alguns alumnes assolir un aprenentatge exitós.

Els nostres grups són un exemple de diversitat. En la seua qualitat d'assignatura obligatòria en tota l'ESO, a més del batxillerat de segon i les optatives de primer i segon de batxillerat, podem observar clarament com els alumnes en els seus grups respectius es manifesten al menys dos nivells o dues velocitats, a més assistim a tot aquell ampli ventall de possibilitats de dificultats que apareixen al centre, sobre tot en l'ESO.

Cal per tant una implicació màxima amb tot aquell alumne immers en qualsevol de totes aquelles necessitats de recolzament educatiu que precise, i que busque la col.laboració amb els companys, tutors i serveis oferits per l'orientadora, PT i logopeda.

Dintre de l'aula, per atenuar els referits problemes de dos nivells de velocitat, recorrerem a altres tècniques com l'aprenentatge cooperatiu per tal que siguen els propis alumnes qui ajuden als seus companys. Lluny de considerar-ho un problema, aquest fet constitueix una oportunitat per que l'alumne avantatjat aprofundisca o consolide els seus coneixements i per als altres alumnes pot ser un incentiu motivador.

El contingut de les unitats didàctiques s'ha de presentar de forma flexible, és a dir, s'han de poder abordar de diferents maneres per tal d'encaminar als alumnes cap a l'assoliment dels objectius.

En el cas dels alumnes que ho precisen, s'insistirà en les activitats de comprensió (freqüentació de funcions comunicatives i nou vocabulari) i de producció bàsiques. Realitzaran les activitats de producció en parelles, xicotets grups o en grup amb la finalitat de beneficiar-se d'un context lliure de pressió i favorable a l'aprenentatge. Els grups seran en tots els casos heterogenis, ja que considerem que tots els alumnes posseeixen competències que poden enriquir la tasca grupal.

Es valorarà la implicació de l'alumnat i es potenciarà la motivació amb tasques significatives, dinàmiques i variades.

En tots els casos el departament elaborarà les adequacions necessàries en les unitats didàctiques proposant activitats en diferents nivells de concreció en quant a la seua amplitud o el seu aprofundiment. S'adaptaran els instruments i activitats d'avaluació. Es promourà de forma permanent el treball cooperatiu i la interacció entre els alumnes.

Per altra banda, el professor facilitarà un aprenentatge en espiral que parteix de distints nivells i que apunta cap als nous continguts i procediments. No es repetiran classes, es reciclaran els continguts amb diferents presentacions, suports i s'avançarà sempre per a seguir motivant a l'alumne.

Atenció a la diversitat en la metodologia

Correspon al professor del grup classe detectar qualsevol tipus de situació que constitueixi una barrera per assolir l'èxit. El professor deu proporcionar ferramentes per a que el procés d'ensenyament aprenentatge es realitzi en les millors condicions.

1. Facilitar diferents estratègies i proposar distints estils d'aprenentatge per als distints tipus de competències i Intel·ligències.
2. Proposar activitats complementàries de reforç o d'aprofundiment.
3. Motivar a tots els alumnes per igual confiant-los tasques motivadores i valorant positivament en primer lloc les que han assolit per a després animar a millorar.
4. Realitzar projectes comunicatius on tots els alumnes puguin sentir-se eficaços.
5. Per als alumnes amb necessitats educatives especials, se'ls pot adaptar el material adient per anar subsanant les seues mancances.
6. Ajudar als alumnes de forma personalitzada, no sols en classe sino també al departament o en la seua aula durant els patis quan ho demanen.

Atenció a la diversitat amb alumnes amb dificultats.

Correspon al professor la graduació i categorització de la dificultat en les activitats de manera que introduisca les variacions convenientes i acomode la seua metodologia a las necessitats del seu alumnat, establint-se, en els materials elegits, repertoris d'activitats de baixa, mitjana o alta complexitat.

- Activitats de reforç de continguts bàsics
- Realització de diversos exercicis de comprensió oral i escrita.
- Activitats d'ampliació o d'aprofundiment
- Activitats en línia: Aules o altre suport semblant, on siga possible avançar al ritme de cada alumne i desenvolupar l'autonomia i l'espèrit d'iniciativa personal.

Activitats d'ampliació

Finalment, per als alumnes que progressen ràpidament se'ls oferirà en cada unitat didàctica activitats d'ampliació:

- Mitjançant l'ús de Aules amb activitats complementàries de progressiva dificultat amb respostes integrades, que permeten l'aprofundiment dels coneixements adquirits a la vegada que faciliten l'autoavaluació.
- Realització de lectures voluntàries.

Adaptacions curriculars

Amb les indicacions del Departament d'Orientació, el professor elaborarà adaptacions curriculars a aquells alumnes que manifesten dificultats especials d'aprenentatge o d'integració en l'activitat ordinària del centre, dels alumnes d'alta capacitat intel·lectual i dels alumnes amb discapacitat. Disposem de materials específics amb un grau de dificultat menor al llibre de text, i altres d'una dificultat major.

Les adaptacions curriculars es valoraran i ajustaran cada setmana durant la reunió de departament.

Pla de Pendants

A principi de curs, lliurem als alumnes pendents del curs anterior un informe amb els continguts i forma de recuperació del curso en qüestió.

En tot cas, el procés de recuperació de l'assignatura és el següent: realització de dos proves al llarg del curs amb els continguts mínims del 50% de la matèria a superar. Si en la primera prova no la supera se li dona la possibilitat de que en la segona prova es presente amb el 100% dels continguts mínims, en cas d'haver superat la primera prova, sols ha de preparar el 50% restant.

Alumnes repetidors

Prestarem especial atenció als alumnes repetidors. Procurarem integrar-los en la marxa de la classe animant-los a intentar-ho de nou. En les proves de diagnòstic tindrem molt en compte els seus coneixements previs. A partir d'ahí intentarem reforçar la seua base bé amb algunes tasques diferents o adaptant-los l'assignatura.

Procurarem que no es distrauen durant la classe i controlarem especialment els seus treballs, activitats i notes. Comentarem qualsevol incidència amb el tutor o tutora per a que sempre estiga al corrent de la seua marxa i pugui actuar coordinant l'actuació de pares i professors per aconseguir que superen les Un dels principis bàsics que ha de tenir en compte la intervenció educativa és el de la individualització, consistent que el sistema educatiu ofereixi a cada estudiant l'ajuda pedagògica necessària en funció de les seves motivacions, interessos i capacitats d'aprenentatge. D'allà sorgeix la necessitat d'atendre la diversitat.

En el **Batxillerat**, etapa en què les diferències personals en capacitats específiques, motivació i interessos solen estar bastant definides, l'organització de l'ensenyament permet que els mateixos estudiants resolguen aquesta diversitat mitjançant l'elecció de modalitats i optatives. No obstant això, és convenient donar resposta, ja des de les mateixes assignatures, a un fet constatable: la diversitat d'interessos, motivacions, capacitats i estils d'aprenentatge que els alumnes manifesten.

És precís, llavors, tenir en compte els estils diferents d'aprenentatge de l'alumnat i adoptar les mesures oportunes per afrontar aquesta diversitat. Hi ha estudiants reflexius (s'aturen en l'anàlisi d'un problema) i estudiants impulsius (responen molt ràpidament); estudiants analítics (passen lentament de les parts al tot) i estudiants sintètics (aborden el tema des de la globalitat); uns treballen durant períodes llargs i d'altres necessiten descansos; alguns necessiten ser reforçats contínuament i d'altres no; hi ha que prefereixen treballar sols i n'hi ha que prefereixen treballar en petit o gran grup. Donar resposta a aquesta diversitat no és tasca fàcil, però sí necessària, ja que la intenció última de tot procés educatiu és aconseguir que l'alumnat assolisca els objectius proposats.

Així, el tractament a la diversitat en Batxillerat s'emprèn des de dues vies:

-L'atenció a la diversitat en la programació dels continguts, presentant-los en dos nivells: la informació general i la informació bàsica, que es tractarà mitjançant ressaltos en negreta, esquemes, resums, etc.

-L'atenció a la diversitat en la programació de les activitats. La varietat i l'abundància d'activitats amb diferent nivell de dificultat permeten l'adaptació a les diverses capacitats, interessos i motivacions de l'alumnat. El nivell de dificultat pot apreciar-se en el mateix enunciat de l'activitat: localitza, defineix, analitza, compara, comenta, consulta, esbrina, recull informació, sintetitza, aplica, etc. La majoria de les propostes corresponen a un nivell de dificultat mitjà o mitjà-alt, el més apropiat per a un curs de Batxillerat.

INFORMACIÓ CURS 2023-2024

1) Per a tots els nivells i assignatures del nostre departament les reclamacions de les proves i qualificacions es contemplaran en base a l'ordre 32/2011 de 20 de desembre de 2011, dogv nº 6680 de 28/12/2011, així com les modificacions arran del real decret 310/2016 de 29 de juliol on es regulen les avaluacions en eso i batxillerat, i l'ordre 38/2017 de 4 d'octubre i el decret 183/2013 de 5 de desembre.

2) El nostre departament assumirà i aplicarà totes les propostes i mesures que sorgisquen del pla de millora d'aquest centre en relació als temes de faltes d'ortografia, presentació de treballs i altres qüestions que es tracten al llarg del curs 2023-2024.

3) Tot d'acord amb el decret 104/2018 de 27 de juliol s'estarà amb allò que indica els principis d'equitat i d'inclusió en el nostre sistema educatiu.

PLA PLURILINGÜE

Tal i com ens va comunicar la Cap d'Estudis en la CCP de 2-9-21, cal reflectir en les observacions del nostre projecte lingüístic del centre i afegir-ho a la programació didàctica.

Seguint les observacions de Conselleria, fem constar que a la nostra programació hi haurà un ús preferent del valencià a les nostres classes (encara que oficialment eixa assignatura estiga catalogada en castellà en tercer d'ESO i en Geografia i Art de 2n de Bat, així com l'anglès en 2n d'ESO), però que també farem ús del castellà mitjançant materials complementaris, etc.

Tal com recomana l'administració:

"Pel que fa a la llengua vehicular, s'adoptarà una metodologia TIL i TILC que convertirà l'ús vehicular de llengües en aprenentatge lingüístic real, gràcies a la transferència lingüística. Per això mateix, en les matèries i àmbits de coneixement que es vehicularan en castellà d'acord amb el PLC del centre, s'adopten les mesures següents:

- *Presència simultània de més d'una llengua vehicular en cada àmbit.*
- *Globalització dels continguts i les llengües a través de l'aprenentatge, on dues o més llengües poden ser usades en la construcció dels coneixements.*
- *Completar amb activitats d'aula, extraescolars i/o complementàries el temps vehicular en castellà amb l'objectiu de garantir les competències comunicatives en les dues llengües oficials.*
- *Tractament específic i globalitzat de les lectures i activitats proposades, amb una presència equilibrada i compensada del castellà i del valencià, que garantisca el domini de les competències lingüístiques."*

PROPOSTA PEDAGÒGICA DEL DEPARTAMENT DE GEOGRAFIA I HISTÒRIA

CIÈNCIES SOCIALS, GEOGRAFIA I HISTÒRIA. ESO.

1. Presentació

La vida en societat, la percepció i anàlisi crítica del món actual, complex, plural i canviant, a

conseqüència de l'acció humana, social o individual, a través del temps i de l'espai, constitueixen l'objecte principal dels aprenentatges de Geografia i Història. Aquesta matèria, basada en dues disciplines de gran tradició acadèmica, continua el desenvolupament competencial de Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural d'Educació Primària i implica, en aquesta etapa educativa en la qual l'alumnat arriba a l'adolescència, més participació progressiva en aquesta societat, la conformació de la seua identitat individual i social, així com la preparació per a l'exercici de la ciutadania i l'adquisició dels compromisos ètics que comporta. El nostre present afronta reptes com garantir la sostenibilitat del planeta, la globalització i l'increment de les desigualtats, sobre els quals els futurs ciutadans han de ser conscients per a prendre decisions basades en els coneixements històrics i geogràfics i l'esperit crític.

El caràcter integrador i comprensiu de la geografia i la història, tant entre aquestes com respecte de les altres ciències socials, els confereix la capacitat necessària per a contribuir a aconseguir els objectius i les competències establits en el perfil d'eixida de l'alumnat de l'educació obligatòria.

La integració de la geografia i la història suposa, a més, la combinació dels seus mètodes, instruments i estratègies d'estudi en nom del desenvolupament competencial, ja que mobilitza destreses com la localització i la identificació d'informació i de fonts utilitzant eines i recursos d'índole diversa, des dels digitals als més tradicionals, el pensament crític, la comparació i la interrelació de fets.

Totes dues disciplines resulten indispensables per a poder afrontar els reptes que les societats actuals plantegen respecte de la informació. La societat de la hiperinformació sotmet l'alumnat a dos desafiaments importants: saber discernir quina informació és essencial i quina és anecdòtica, i trobar informació veraç davant de falsedats i tergiversacions a les quals cada vegada està més exposat. La geografia i la història aporten les eines necessàries per a poder formar en competència informacional i assumir el repte amb garanties de superació. A més, tant la geografia com la història s'interrelacionen intensament amb la resta de ciències socials i les humanitats, els continguts de les quals promouen a través de la seua presència implícita en el currículum de Geografia i Història, com és el cas de l'economia i la història de l'art.

La geografia, d'altra banda, aporta habilitats per a l'anàlisi i la comprensió de l'espai i la interacció que les societats humanes mantenen amb el medi natural en l'espai físic mitjançant el concepte d'espai geogràfic. Contribueix, per tant, a explicar les transformacions des d'un punt de vista processual, el de la interacció ésser humà-medi natural, des d'una perspectiva crítica i de compromís social enfocada cap a la detecció dels desequilibris territorials i els principals problemes del món actual, buscant solucions sostenibles, solidàries i justes.

La història permet la comprensió de l'evolució temporal dels grups i els individus humans mitjançant la construcció d'explicacions causa-efecte, i contribueix així a la comprensió de la diversitat i la complexitat de l'experiència humana, forjada a través de processos de canvi i de continuïtat.

En conseqüència, tant la geografia com la història fan el present més intel·ligible per a l'alumnat, perquè promouen la seua capacitat d'empatitzar respecte d'altres cultures, fomentant la tolerància cap a les diferències i les actituds d'interés i respecte cap a altres identitats i cosmovisions.

En definitiva, afavoreixen l'enriquiment personal de l'alumnat alhora que faciliten la seua integració i participació social.

D'altra banda, totes dues disciplines, geografia i història, han anat lligades històricament a uns valors humanístics que ara cobren més presència específica tant en el perfil d'eixida com en les competències específiques i en els continguts bàsics. Aquests valors estan relacionats directament amb els desafiaments i els reptes que afronta el món actual, plasmats en els Objectius de Desenvolupament Sostenible: la cultura de la pau, la igualtat de drets entre homes i dones, la crítica a les situacions iniquès, la sostenibilitat mediambiental, la ciutadania i convivència democràtica i la valoració i la preservació del patrimoni natural i cultural.

En síntesi, aquesta matèria tracta de complir una important funció cívica en harmonitzar els senyals d'identitat del col·lectiu al qual pertany cada individu amb l'entramat de cultures en què es veu immers l'habitant de l'aldea global. Per això, en la mesura que mostra i permet entendre que cap identitat és eterna o impenetrable i que les construccions humanes són peribles, la seua presència en la formació de l'alumnat del segle XXI és fonamental. Només així podrà entendre que el canvi, i no la immutabilitat, és l'essència de l'esdevenidor de la humanitat.

La matèria de Geografia i Història s'estructura en els següents elements curriculars: nou competències específiques, amb la descripció corresponent; les connexions principals d'aquestes competències

específiques entre si, amb les d'altres matèries de l'etapa i amb les competències clau; els sabers bàsics, graduats en dos nivells corresponents al final del segon curs i del quart curs de l'etapa; les situacions d'aprenentatge, i, finalment, els criteris d'avaluació, igualment graduats en dos nivells.

2. Competències específiques Geografia i Història.

2.1 Competència específica 1

CE 1. Descriure i contextualitzar en el temps i l'espai els esdeveniments i els processos més

rellevants de la història pròpia i universal, identificant referents de l'evolució cap a la societat actual i valorant-ne la diversitat

2.1.1 Descripció competència 1

Descriure els fets i els processos històrics més rellevants de manera raonada, ordenada i coherent implica identificar, caracteritzar i relatar els esdeveniments i els processos del passat que, d'acord amb el consens historiogràfic, han tingut més repercussió en el complex i llarg trajecte cap a la conformació històrica de les societats, les cultures, les estructures econòmiques i els sistemes polítics del present, en una escala espacial que, en l'Educació Secundària Obligatoria, s'ampliarà des de la local i regional fins a incloure també l'estatal i la mundial.

En la seua concreció més avançada, aquestes construccions textuais requeriran una aproximació a les principals interpretacions historiogràfiques actuals, així com l'ús de vocabulari i conceptes específics de les ciències socials. L'alumnat haurà de conèixer i ser capaç d'emprar els conceptes més bàsics i fonamentals per a construir el seu propi relat sobre els fets i els processos històrics del passat, sempre a partir de continguts relatius a les propostes aportades pels historiadors.

Així mateix, la comprensió significativa dels esdeveniments i els canvis històrics requereix una adscripció cronològica correcta, tant absoluta com relativa, respecte d'altres fets i processos històrics, i, també, de la seua ubicació en un espai geogràfic determinat per a reconèixer la seua particularitat i integrar-los en un context concret. Per a això, caldrà partir de la comprensió de l'eix temporal de la història universal i de la incorporació a aquest dels esdeveniments i els processos més significatius, així com del reconeixement de la vinculació dels diferents processos històrics amb un espai geogràfic determinat.

Paral·lelament, l'adquisició de referents històrics factuais comportarà la detecció de la diferent importància atorgada a uns fets sobre uns altres per part de la historiografia en diferents moments històrics, d'acord amb els interessos dels actors socials del passat i del present, en el marc del procés de construcció d'un relat històric particular que es deriva d'una escala de valors concreta.

Al final del segon curs de l'etapa, l'alumnat reconeixerà i assumirà que el conjunt dels relats històrics disponibles és el fruit d'una selecció de determinats fets i d'una interpretació personal de qui escriu la història a partir de les fonts o les restes del passat. Paral·lelament, es familiaritzarà amb els conceptes i el vocabulari més bàsics de la matèria.

Al final del quart curs, l'alumnat serà capaç de desenvolupar una visió crítica sobre el diferent grau de rellevància que s'ha atorgat en cada època a determinats fets davant d'uns altres i s'adquiriran nocions bàsiques de les interpretacions historiogràfiques actuals dels principals fets i processos històrics. Igualment, l'alumnat serà capaç d'emprar els conceptes i el vocabulari específics de la matèria en la redacció dels seus propis textos sobre història.

Aquesta competència habilita l'alumnat per a comprendre l'origen i les característiques del seu context social i cultural, per al reconeixement crític de la pròpia identitat i per a la valoració de la diversitat i la pluralitat social, cultural, econòmica i política del seu entorn vital, en una societat globalitzada i complexa que ja no atén fronteres i que requereix una base de sabers socials i culturals àmplia, així com d'actituds obertes i respectuoses amb la diferència.

2.2 Competència específica 2

CE 2. Buscar, identificar i seleccionar la informació referent a fets històrics, geogràfics i artístics a partir de diferents fonts documentals, i fer un tractament correcte quant a investigació, classificació, recollida, organització, crítica i respecte.

2.2.1 Descripció competència 2

Les ciències socials es nodreixen d'una gran quantitat de fonts documentals que assegurin que les seues conclusions són producte d'una investigació científica. Geògrafs i historiadors basen les seues aportacions en l'estudi d'aquests materials. L'alumnat ha de conèixer aquestes fonts per a poder comprendre que el treball dels investigadors socials és fruit del mètode científic i que les seues conclusions busquen sempre la veracitat. Desenvolupar aquesta competència és fonamental per a enfrontar un repte molt important del segle XXI: formar una ciutadania interessada per la informació i crítica amb les fonts que la contenen. Conèixer, usar i interpretar la informació contribuirà a créixer el sentit crític de l'alumnat, imprescindible davant l'avanç extraordinari al qual han arribat el món digital i les noves tecnologies. Aquest món permet l'accés immediat a múltiples fonts d'informació, però també exigeix el desenvolupament d'una competència que facilite aquest accés.

L'alumnat serà capaç d'identificar recursos informatius i trobarà el camí per a accedir-hi. Sabrà buscar i seleccionar fonts d'informació, tant digitals com no digitals, entenent aquestes amb una mirada àmplia que comprén des dels gràfics i els mapes de geografia fins al text històric o filosòfic, passant per obres d'art, tant d'arquitectura com de pintura, escultura, fotografia, cinema o còmic. També inclou qualsevol altre tipus de documents que puguin oferir informació valuosa per a les ciències socials com ara estadístiques, línies de temps, caricatures, mapes conceptuals, presentacions, infografies, cançons o novel·les.

En definitiva, la identificació i la distinció d'aquestes fonts ajudarà l'alumnat a diferenciar-les entre primàries i secundàries, a obtindre i avaluar la informació necessària per a ampliar els seus sabers i fomentarà la consulta de documents sobre qüestions històriques, geogràfiques i artístiques amb una postura crítica sobre la veracitat de les seues informacions.

Al final del segon curs, l'alumnat serà capaç d'identificar fonts veraces, classificar-les segons el tipus i extraure'n la informació bàsica necessària per a poder elaborar els treballs d'aula.

Al final del quart curs, l'alumnat durà a terme un treball més complex amb les fonts: la crítica

respecte del seu origen, el contrast de la informació que contenen i el respecte al seu tractament quant a qüestions d'autoria; treball que li permetrà començar a construir les seues pròpies conclusions.

S'espera que siga capaç d'elaborar documents que les continguen i que es puguin exposar davant del docent i els companys i companyes de classe.

2.3 Competència específica 3

CE 3. Explicar les nocions bàsiques de canvi i continuïtat en la història emprant una perspectiva causal i contextualitzada, reconèixer en el passat l'origen i l'evolució de les qüestions més rellevants del món actual i expressar judicis i opinions sobre el present i el futur.

2.3.1 Descripció competència 3

L'explicació lògica, racional i coherent dels processos de canvi i continuïtat ocorreguts en el passat i en el present exigeix desenvolupar destreses bàsiques del pensament històric. En primer lloc i com a primera aproximació, és necessari que l'alumnat desenvolupi habilitats cognitives d'explicació causal. Per a això, caldrà iniciar-lo en el significat i la diferenciació dels conceptes històrics de causa i efecte, sempre atenent la correlació cronològica i les relacions de prelació entre aquests com a manera d'assegurar l'adscripció correcta dels fets històrics a una de les dues categories. Es continuarà amb la identificació de determinats fets i processos rellevants del passat com a causes o efectes d'uns altres amb què es relacionen, de manera que l'estudi d'aquestes interaccions concretes permeti comprendre la causalitat sobre el procés de l'evolució històrica de les societats. A més, serà fonamental classificar les causes segons l'àmbit d'acció (natural, social, polític, econòmic, cultural), funció (condicions necessàries, impulsos o desencadenants), duració (en el curt, mitjà o llarg termini) i importància relativa sobre un mateix efecte.

En segon lloc, perquè l'alumnat adquireixi competència en la comprensió i l'avaluació correctes de les decisions dels individus i els col·lectius humans del passat i del present, es requereix adoptar una perspectiva contextualitzada que tinga en compte que les persones van actuar en entorns culturals i socials molt diferents i allunyats en el temps i l'espai del nostre, i condicionades per interessos, expectatives, creences i pràctiques socials que actualment ens resulten alienes. El reconeixement i l'acceptació de les diferències en les mentalitats i les circumstàncies de les persones afavoriran, al principi, el desenvolupament d'actituds de respecte i interès cap a la diversitat cultural i ideològica dels grups humans i, posteriorment, una comprensió millor de la dinàmica històrica.

En tercer lloc, resulta essencial detectar els canvis i les continuïtats en les societats del passat.

Per a això serà necessari distingir entre canvi i permanència, així com reconèixer la possible

coexistència entre ritme ràpid i lent en el curs històric. A més, aquesta competència es podrà aplicar també a la dinàmica del present que l'alumnat experimenta en la seua pròpia vida.

Al final del segon curs de l'etapa, aquesta competència requerirà de l'alumnat la diferenciació dels conceptes de causa i conseqüència, aplicats a fets històrics de gran rellevància i cronologia ben definida a través dels quals puguen apreciar-se fàcilment les interaccions de causalitat, així com l'habilitat per a reconèixer diferents tipus de causes segons l'àmbit, la funció i la rellevància. Igualment, serà capaç de comprendre que les persones d'altres temps o llocs poden haver actuat o actuen d'acord amb motivacions i patrons de conducta molt diferents dels del context històric i social propi, i haurà desenvolupat actituds de respecte i tolerància cap a altres cultures i cosmovisions.

Al final de l'etapa, l'alumnat haurà aconseguit comprendre i explicar que determinats fets històrics poden ser al mateix temps causa i efecte d'uns altres, en connexions més complexes que afecten múltiples àmbits d'acció. Al mateix temps, serà capaç de debatre sobre les causes i els contextos que han motivat les accions humanes del passat o de contextos allunyats, així com de formular judicis de valor sobre fets del passat i del present des del respecte i la tolerància cap a les diferències culturals, i manifestar interès per conèixer-les.

En resum, aquesta competència contribueix a la comprensió de les causes i l'estat actual de

les qüestions del món contemporani i permet identificar la multiplicitat de factors que expliquen les dinàmiques de canvi social o el manteniment de les estructures existents, en diversos contextos del passat i del present. Habilita l'alumnat per a formar i debatre opinions i judicis de valor sobre problemes socials i

polítics, i el capacita per a interviure responsablement en el seu entorn i per a la comunicació, la tolerància i la valoració mútua entre cultures diferents en el context d'una societat globalitzada.

2.4 Competència específica 4

CE 4. Contrastar les identitats individuals amb les col·lectives, identificar les aportacions decisives en la seua construcció, reconeixent i valorant les actuacions de tolerància i respecte.

2.4.1 Descripció competència 4

Aquesta competència es vincula amb el repte de promoure la diversitat des de la comprensió de la idiosincràsia de l'individu i dels processos de construcció d'identitats col·lectives.

El coneixement de la diversitat personal i cultural implica, inicialment, la capacitat de reconèixer els elements constitutius de la identitat cultural i històrica pròpia, així com de les que són presents en l'entorn. A partir d'això, l'alumnat desenvoluparà una perspectiva crítica i comparada entre les identitats i els seus processos de construcció històrica, des de l'entorn personal i local fins al més global. Per a adquirir aquestes habilitats caldrà analitzar diferents exemples d'experiències col·lectives passades i presents, i els processos que han produït canvis identitaris, tant individuals com col·lectius, al llarg de la història. Paral·lelament, l'alumnat aprendrà a detectar els processos identitaris construïts des de la tolerància i a distingir-los dels que s'han desenvolupat des de l'exclusió de l'altre per a, en conseqüència, valorar, acceptar i defensar les actituds personals i socials implicades en els primers i, al mateix temps, rebutjar les vinculades als segons.

Igualment, aquesta competència implica aprendre a respectar, cooperar i conviure en societats obertes i canviants com són les actuals. Comporta, així mateix, l'interés per conèixer diferents cultures i aprendre'n la llengua i els costums per a poder interactuar amb els seus membres. Per a això, s'abordaran els principis fonamentals que permeten consolidar la convivència, el respecte i la solidaritat, des d'una perspectiva històrica. Al mateix temps, caldrà propiciar que tot l'alumnat, com a individu i com a membre d'una col·lectivitat, es comprometa a exercir la convivència davant de situacions d'iniquitat i exclusió, i siga competent per a proposar vies d'actuació justes i construir contextos de convivència.

Al final del segon curs, l'alumnat serà capaç d'identificar i associar els elements fonamentals

de diferents identitats presents en el seu entorn més immediat i de desenvolupar actituds de tolerància.

Al final del quart curs, desplegarà capacitats crítiques respecte de la construcció històrica de les identitats col·lectives i dels diferents contextos de tolerància o d'intolerància associats a cada procés.

A més, s'espera que formule propostes pràctiques per a afavorir la convivència en el seu propi entorn.

2.5 Competència específica 5

CE 5. Explicar les interrelacions econòmiques fonamentals entre els elements de l'espai físic i les activitats de les societats humanes, així com la seua repercussió en la sostenibilitat.

2.5.1 Descripció competència 5

El coneixement de l'espai geogràfic, entès com la porció de l'espai físic on es desenvolupa la vida i l'activitat humana, es relaciona amb la complexa interacció entre els grups humans i el medi ambient. Aquesta competència, d'una banda, implica analitzar la localització i la distribució de les activitats humanes, especialment les econòmiques, i relacionar-les amb la sostenibilitat. En aquest sentit, els espais global i local s'han de considerar integrats per a comprendre la degradació que pateix el planeta i l'esgotament dels

recursos naturals, així com adquirir consciència de les causes que els provoquen. D'altra banda, aquesta competència permet aprofundir en com les diferents societats i grups humans responen als condicionants que suposen els diferents factors físics.

Al final del segon curs, l'alumnat situarà les activitats econòmiques més rellevants en l'espai

geogràfic, detectant els problemes territorials i mediambientals més importants tant a escala global com local. A més, s'iniciarà en la proposta de solucions als problemes locals detectats que afecten el seu entorn més pròxim.

En acabar el quart curs, l'alumnat serà capaç d'explicar les interrelacions entre els grups i les societats humanes i el medi ambient, assumint la irreversibilitat de la majoria dels canvis en el medi físic, els límits del creixement i del consum en un planeta finit, així com la relació entre l'accés als recursos naturals i els conflictes. Així mateix, farà propostes argumentades per a afrontar els problemes detectats anteriorment amb criteris de sostenibilitat.

En definitiva, aquesta competència pretén entendre la vida dels grups humans sobre la superfície terrestre i els seus principals condicionants mediambientals. S'espera que l'alumnat conega l'espai on es desenvolupen les societats, els recursos naturals disponibles i l'ús que se'ls ha donat, ja que això aporta dades sobre el passat i permet distingir les causes d'alguns dels problemes actuals, i se superen així visions etnocèntriques.

2.6 Competència específica 6

CE 6. Contrastar els principals models d'ocupació territorial i d'organització política i econòmica que expliquen la desigualtat entre els éssers humans, tant a escala local com global.

2.6.1 Descripció competència 6

Aquesta competència afronta els desafiaments del segle XXI i la consecució dels Objectius de Desenvolupament Sostenible, específicament els relacionats amb els diferents models d'ocupació territorial i d'organització política i econòmica. La manera com els grups i les societats humanes ocupen l'espai geogràfic i s'hi assenten té una relació molt estreta amb les seues formes d'organització política i econòmica, les quals, al seu torn, condicionen al territori. Aquestes formes d'ocupació poden agrupar-se en una sèrie de models que faciliten el seu estudi i comparació. Aquests models territorials, polítics i econòmics comporten també desigualtats socioculturals enormes, i col·loquen l'alumnat davant de realitats molt diferents i, a vegades, similars a la pròpia.

Alguns valors que interioritzarà l'alumnat amb aquesta competència són el respecte, la cooperació i la convivència amb múltiples cultures en una societat oberta i canviant. La comparació de models de societats diferents mostra a l'alumnat que les desigualtats entre els éssers humans són conseqüència de les mateixes accions humanes, fet que es reflecteix, a més, en una història recent dispar i en molts casos conflictiva. Aquestes desigualtats, conflictes i tensions que es manifesten en el territori generen un accés diferencial als recursos.

L'alumnat entendreà com han influït els canvis històrics en el curs de la societat, i han donat lloc a desigualtats de poder i jerarquies. En aquest sentit, es parlarà atenció a les societats i els col·lectius més desfavorits per les entitats polítiques i econòmiques hegemòniques. Especialment s'atindrà el cas de les dones, silenciades en contextos on predomina la presència masculina. Aquesta competència mobilitzarà la capacitat crítica per a aprofundir en elements com la desigualtat de poder i les jerarquies, els rols femení i masculí, fonamentals no només per a entendre un món passat, sinó per a entendre i gestionar el món actual. Es pretén aconseguir un esperit i una visió crítica sobre paràmetres i relacions socioeconòmiques preestablides, amb implicacions transcendents en la història passada i actual.

Al final del segon curs, l'alumnat identificarà i localitzarà els principals models d'organització

política, econòmica i territorial. A més, explicarà com incideixen les diferents entitats polítiques i formes d'organització econòmica en la vida quotidiana de les persones. També assenyalarà alguns dels principals problemes econòmics i polítics, així com els agents socials que intervenen a escala local, regional, estatal i supraestatal.

Al final del quart curs, l'alumnat exposarà les desigualtats a diferent escala i explicarà de manera crítica com incideixen les polítiques de les diverses administracions territorials en relació amb les dinàmiques de la globalització en la vida quotidiana de les persones, assumint drets i responsabilitats propis de la ciutadania.

2.7 Competència específica 7

CE 7. Donar arguments des d'una perspectiva crítica, fonamentada en coneixements històrics i la geografia sobre problemes socials rellevants, assumir valors democràtics i pronunciar-se en la defensa d'aquests.

2.7.1 Descripció competència 7

A través d'aquesta competència, es pretén que des de la perspectiva crítica que proporcionen la geografia i la història l'alumnat identifique i aborde els principals problemes socials als quals ens enfrontem en l'actualitat, i que valore així l'oportunitat d'intervindre en la resolució. Aquesta competència farà possible que l'alumnat reconega i denunciï problemes socials que l'envolten per a prendre partit en la resolució. Continguts concrets de la matèria, com ara la situació de les dones en la història i en les societats actuals, el funcionament del sistema democràtic, la situació dels drets humans, les desigualtats i les injustícies o els focus de conflicte en el món actual, poden fer l'alumnat més conscient de la necessitat de comprometre's amb la societat. A més, l'ajudaran a participar activament en activitats col·lectives tant en l'àmbit escolar com en el social i desenvoluparà el pensament crític.

Amb aquesta competència s'espera que l'alumnat aconseguisca quatre objectius: la identificació dels problemes, l'argumentació pròpia basada en sabers geogràfics i històrics, interessar-se per la solució i proposar accions concretes per a aconseguir-ho.

Al final del segon curs, l'alumnat serà capaç d'identificar els problemes socials més rellevants de l'actualitat. Problemes que constitueixen els reptes més importants als quals ens enfrontem al començament del mil·lenni: medi ambient, consum, vida saludable, desigualtat i conflictes. Han de ser capaços d'establir relacions entre les accions humanes i l'aparició d'aquests problemes, explicar les causes que en provoquen l'existència i mostrar interès per solucionar-los.

En acabar el quart curs, l'alumnat serà capaç de justificar com les accions que du a terme en l'àmbit personal incideixen directament en els problemes socials rellevants, ja que qualsevol canvi en les nostres accions provoca la millora o l'empitjorament d'aquests desafiaments. Així mateix, proporcionarà arguments propis, fonamentats en la història i en la geografia, sobre els problemes socials més rellevants, i reconeixerà la incidència que la resolució tindrà en la millora de les condicions de vida de les persones. Serà capaç de proposar accions d'acord amb aquests arguments, tenint en compte també els Objectius de Desenvolupament Sostenible.

2.8 Competència específica 8

CE 8. Promoure projectes cooperatius de convivència i participar-hi, prenent com a base la construcció històrica de la Unió Europea, que afavorisquen un entorn més just i solidari mitjançant l'aplicació de valors i procediments democràtics.

2.8.1 Descripció competència 8

Es tracta d'una competència específica transversal i amb un fort component actitudinal, que contribueix a l'educació en valors i té molt a veure amb l'adquisició d'habilitats socials. Per a començar, la geografia i la història faciliten la comprensió de les accions humanes en el temps i en l'espai, i també l'empatia i la solució de conflictes mitjançant el diàleg. A més, la visió global del món que totes dues disciplines ofereixen permet introduir valors que porten l'alumnat a adoptar una actitud ètica i compromesa en la construcció d'una societat plural i justa.

D'altra banda, participar en projectes cooperatius es relaciona directament amb la mobilització d'habilitats socials. De fet, el treball en equip comporta la interiorització dels principis bàsics de la convivència i de diàleg d'una societat democràtica. A més, l'alumnat assumirà principis i valors inclusius i de rebuig de les situacions de desigualtat o exclusió.

L'exemple de la construcció europea serveix a l'alumnat com a referent d'un projecte cooperatiu actiu i propi, que ha afavorit un entorn més segur i solidari a través de valors i procediments democràtics. Les característiques bàsiques econòmiques, polítiques, culturals, socials i artístiques que defineixen la identitat europea s'interrelacionen i influeixen en la identitat individual de cadascun dels seus ciutadans.

Aquesta competència ja està present en l'Educació Primària i el seu desenvolupament prossegueix en l'Educació Secundària Obligatòria, en la qual l'alumnat interioritzarà l'empatia, la responsabilitat i l'assumpció dels principis democràtics per a la resolució dels conflictes.

Al final del segon curs, l'alumnat serà capaç de denunciar les situacions injustes i d'exclusió,

aplicar els principis democràtics i el diàleg i comparar-los amb els que han estat presents en la història d'Europa.

Al final del quart curs, l'alumnat tindrà la capacitat de participar en projectes col·lectius, assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, denunciant les situacions injustes o d'exclusió en relació amb el procés de construcció històrica de la Unió Europea.

2.9 Competència específica 9

CE 9. Identificar l'origen i reconèixer el valor del patrimoni cultural i natural, especialment dels elements geogràfics, històrics i artístics, tant a escala local com global, i participar en l'elaboració i la difusió de propostes que n'afavorisquen la preservació i la valoració.

2.9.1 Descripció competència 9

El patrimoni, cultural i natural, com a llegat del passat transmès de generació en generació, constitueix un bé social comú que ens identifica com a societat en un món globalitzat. Aquesta competència aproxima l'alumnat al descobriment del patrimoni en tota la seua riquesa i diversitat, geogràfica, històrica i artística, i n'impulsa la preservació per a les generacions futures.

Aquesta competència promou la curiositat per la investigació sobre l'origen i la creació dels diferents elements patrimonials, tant als carrers de pobles i ciutats com en les entitats museístiques encarregades de la seua conservació i els paisatges que els envolten. Per aquesta raó, també contribueix al gaudi i la valoració del patrimoni i mobilitza la capacitat d'emocionar-se, reconeixent que les pròpies accions poden tindre conseqüències sobre aquest en l'entorn immediat. Aquesta valoració del patrimoni promourà l'interés

per altres cultures, i facilitarà així la interacció amb aquestes. Al mateix temps, fomentarà l'estima per la diversitat patrimonial mundial des d'una actitud més tolerant amb societats diferents de la pròpia.

Amb aquesta competència s'aborda qualsevol tipus d'element patrimonial, tant el més reconegut com el que passa més desapercbut. És important que l'alumnat conega el primer, però també que entenga que el patrimoni més pròxim necessita igualment la nostra estima i el nostre compromís. Una catedral o una escultura famosa formen part del patrimoni com a manifestacions artístiques més reconegudes. No obstant això, és també important transmetre que el patrimoni està format per manifestacions menys reconegudes com ara els paisatges dels parcs naturals, els elements industrials com els molins o manifestacions culturals com les festes. Aquests elements són també part fonamental de tot aquest conjunt patrimonial que representa cadascuna de les escales administratives i físiques en què viu l'alumnat: municipis, comarques, comunitats, països i continents tenen part d'aquest patrimoni que estem obligats a estudiar, preservar i valorar.

Al final del segon curs, s'espera que l'alumnat siga competent en la identificació d'elements patrimonials, especialment geogràfics, històrics i artístics, tant a escala global com local. A més, elaborarà treballs de síntesi sobre el patrimoni més pròxim, que reconeguen la seua varietat i importància com a element identitari.

Al final del quart curs, l'alumnat serà capaç d'identificar les característiques dels elements patrimonials, i relacionar-les amb estils artístics, època històrica i entorn geogràfic. Així mateix, podrà elaborar i exposar propostes argumentades i basades en els continguts de la matèria que contribuïsquen a preservar el patrimoni, valorar-lo i reconèixer-lo com a bé social.

3. Connexions de les competències específiques

3.1 Relacions o connexions amb les altres CE de la matèria

3.1.1. Connexions competència específica 1

Es relaciona amb la CE 2, relativa al tractament correcte de les fonts documentals i necessària per a obtenir informació fiable sobre els esdeveniments i els processos més rellevants de la història.

D'altra banda, es relaciona amb la CE 4, ja que conèixer els fets del passat aporta els referents factuais per a identificar les aportacions a la construcció dels subjectes històrics i les identitats col·lectives, així com amb la CE 9, quant a la seua relació amb el context per a entendre l'origen dels elements patrimonials i apreciar el seu valor i el de la diversitat cultural en què tenen l'origen.

3.1.2. Connexions competència específica 2

Cal destacar la seua relació amb la CE 5, referent a l'ús de fonts cartogràfiques, històriques i estadístiques que ajuden a indagar i explicar les relacions entre el medi físic i les activitats humanes.

També es relaciona amb la CE 9, i afavoreix que l'alumnat siga capaç de treballar amb elements geogràfics, històrics i artístics i els considere com a fonts de saber.

3.1.3. Connexions competència específica 3

És destacable la connexió amb la CE 1, ja que els esdeveniments i els processos més rellevants conformen la matèria històrica a partir de la qual es formulen les explicacions que permeten comprendre l'evolució de les societats, els seus canvis i continuïtats fins a arribar a comprendre del present. És també molt clara la relació amb la CE 2 per la necessitat d'identificar i explicar idees que continguen fonts documentals per a formar-se un criteri propi. Aquesta competència es relaciona igualment amb la CE 6 per desenvolupar la capacitat per a avaluar els diferents models d'organització política, econòmica i territorial del present. Finalment, es relaciona amb la CE 7, per la seua anàlisi de situacions històriques de canvi i continuïtat en diferents contextos, per aportar referents històrics que mobilitzaran habilitats per a formar un criteri propi respecte dels problemes socials més rellevants i plantejar propostes de crítica constructiva i de millora en un sentit més just, integrador i equitatiu, bé en el seu entorn més immediat o bé en la societat global.

3.1.4. Connexions competència específica 4

Es connecta amb la CE 1 i amb la CE 3, ja que ambdues poden aportar informació necessària per a identificar l'origen i les causes de la diversitat cultural i identitària de les persones i les societats del present. També enllaça amb la CE 2, ja que fomenta un tractament correcte de les fonts d'informació a què es recórrega, i amb la CE 8, en la mesura que afavoreix l'empatia i la comprensió entre les diferències culturals i identitàries legítimes que conviuen en l'entorn de l'alumnat i en tota la societat. Finalment, també es relaciona amb la CE 9, ja que conèixer i estimar altres identitats i tradicions culturals contribueix a desenvolupar actituds de reconeixement i respecte per les diferents manifestacions del patrimoni cultural.

3.1.5. Connexions competència específica 5

Es relaciona amb la CE 2, ja que l'ús i el contrast de diferents fonts documentals per a aconseguir informació és imprescindible per a poder explicar les interrelacions entre els elements de l'espai geogràfic. Igualment, està relacionada amb la CE 6 perquè, per a explicar les interrelacions entre els elements de l'espai geogràfic, cal comparar diferents models d'organització política, econòmica i territorial, i identificar diferents activitats humanes en un territori determinat.

3.1.6. Connexions competència específica 6

Enllaça amb la CE 3, ja que per a comparar diferents models d'organització política, econòmica i territorial cal entendre, prèviament, els canvis i les continuïtats que han experimentat en la història.

Igualment, entronca amb la CE 5, ja que per a explicar les interrelacions entre els elements espacials s'han de conèixer quines són les activitats humanes en un territori determinat.

3.1.7. Connexions competència específica 7

Es relaciona amb la CE 1, i facilita en l'alumnat la tasca d'explicar els processos i els canvis operats en els problemes que estem estudiant, el reconeixement de causes que els expliquen i l'expressió d'opinions i judicis sobre les qüestions socials del món actual. A més, es vincula amb la CE 3 perquè ajuda l'alumnat a entendre que els problemes socials actuals tenen causes que expliquen la seua aparició i sobre les quals podem actuar.

3.1.8. Connexions competència específica 8

Contribueix a desenvolupar la CE 4, atés que, per a millorar la convivència i afavorir un entorn més just i solidari, cal enaltir les actuacions de tolerància i respecte que hi ha en l'actualitat i hi ha hagut al llarg del temps. Igualment, es relaciona amb la CE 3, per afavorir el plantejament de judicis i opinions fundades en el reconeixement del progrés de les societats humanes.

3.1.9. Connexions competència específica 9

Entronca amb la CE 1, atés que l'alumnat desenvoluparà aquesta competència investigant fets històrics necessaris per a poder interpretar els elements patrimonials amb què interactua. Igualment, podem relacionar aquesta competència amb la CE 3, atés que ajuda l'alumnat a conèixer circumstàncies històriques que es relacionen amb els béns amb què està treballant i que contribueixen a explicar-ne la configuració.

3.2 Relacions o connexions amb les CE d'altres àrees/matèries de l'etapa.

La matèria Geografia i Història, pel seu caràcter explicatiu del món social i cultural, manté múltiples connexions o relacions amb altres matèries del currículum, especialment amb les pertanyents al seu àmbit de ciències socials i humanitats, com Valors Ètics i Cultura Clàssica, però també amb les dels àmbits lingüístic (Valencià: llengua i literatura i Llengua castellana i literatura), artístic-expressiu (Educació Plàstica Visual i Audiovisual), i de les Ciències Naturals (Biologia i Geologia).

Les competències de Geografia i Història centrades en la interacció social respectuosa i tolerant (CE 4), la interacció sostenible amb el medi ambient (CE 5), l'argumentació crítica sobre problemes socials i la promoció de la convivència democràtica (CE 7), la justícia i la solidaritat (CE 8), es relacionen amb les competències específiques de la matèria Valors Ètics, que posen el focus en la gestió de les emocions des de la cultura de la pau (CE 2), el diàleg i el debat (CE 1), el compromís amb la sostenibilitat del planeta (CE 7), la lluita contra la desigualtat i la injustícia (la CE 6) i els valors democràtics (CE 5).

Quant a les competències de Geografia i Història, el focus de la qual és la contextualització de fets i processos històrics (CE 1), la cerca i la crítica de fonts històriques, geogràfiques i artístiques (CE 2), l'explicació de l'origen i evolució del món actual (CE 3), les bases històriques de la construcció d'Europa (CE 7) i la valoració del patrimoni cultural (CE 9), es vinculen a les competències específiques de la matèria Cultura Clàssica que subratllen les arrels culturals grecollatines d'Europa (CE 1), així com la seua influència històrica en la configuració sociopolítica europea (CE 2) i el patrimoni cultural llegat pel món grecollatí (la CE4).

La connexió entre les competències específiques de Geografia i Història i les de Valencià:

Llengua i literatura i Llengua castellana i literatura és total, atés el caràcter instrumental de la llengua i la dimensió social i comunicativa de la primera. Les competències específiques d'aquesta matèria es refereixen, d'una banda, a les destreses lingüístiques bàsiques, com ara la comprensió oral (CE 2), la comprensió escrita (CE 3), l'expressió oral (CE 4) i l'expressió escrita (CE 5). D'altra banda, també se centren en la lectura (CE 8) i en la lectura i la producció de textos literaris contextualitzats, així com en els processos bidireccionals de la interacció (CE 6) i la mediació (CE 7) que es donen en la comunicació.

Les competències de Geografia i Història que tenen a veure amb la contextualització de fets i processos històrics (CE 1), la cerca i la crítica de fonts històriques, geogràfiques i artístiques (CE 2), la interacció social respectuosa i tolerant (CE 4) i la promoció de la convivència democràtica, la justícia i la solidaritat (CE 8) i la valoració del patrimoni cultural (CE 9) es connecten amb les competències específiques de la matèria

Educació Plàstica Visual i Audiovisual (EPVA) que analitzen diferents propostes artístiques i els seus contextos socioculturals i el patrimoni (CE 1), desenvolupen una identitat crítica (CE 5) i impulsen l'aplicació de coneixements adquirits a produccions artístiques col·lectives (CE 6).

Les competències de la Geografia i Història relatives a la cerca i la identificació de fonts d'informació fiables (CE 2), l'explicació de l'origen i l'evolució del món actual (CE 3), el contrast d'identitats personals i col·lectives i afavorir actituds de respecte i tolerància (CE 4), la interacció sostenible dels grups humans amb el medi ambient (CE 5), els models d'ocupació territorial (CE 6) i el compromís amb la sostenibilitat del planeta (CE 7) es relacionen amb les competències específiques de la matèria Biologia i Geologia que tenen a veure amb l'anàlisi de situacions problemàtiques reals (CE 2), l'accés a fonts fiables i la utilització crítica del coneixement científic (CE 3), el respecte a la varietat d'identitats de gènere (CE 6), la participació activa en la conservació de les formes de vida i del planeta (CE 7), la prevenció de riscos naturals sobre les poblacions (CE8), l'adopció d'hàbits responsables amb el medi ambient (C 10) i la proposició de solucions a problemes ecosocials (C 11).

Igualment, les competències de Geografia i Història que tenen a veure amb la contextualització de fets i processos històrics (CE 1) i la cerca i la identificació de fonts d'informació fiables (CE 2) es vinculen amb les competències de Física i Química relacionades amb la influència del context social i històric en la construcció del model de ciència (CE 4) i amb la utilització crítica del coneixement científic i de fonts fiables (CE 3).

Finalment, les matèries amb les quals les connexions són menys nombroses. Així, la competència de Geografia i Història centrada en la contextualització de fets i processos històrics (CE 1) es connecta amb la competència específica de la matèria Música relacionada amb l'anàlisi de propostes musicals i corporals de diferents èpoques (CE1). La competència que posa el focus en la valoració del patrimoni cultural i natural (CE 9) es relaciona amb la competència específica de la matèria Educació Física referida a la interacció fisicoexpressiva i artística amb el patrimoni cultural i natural (CE 4). La competència específica referida a la cerca i la identificació de fonts d'informació fiables (CE 2) enllaça amb les competències específiques relatives a la cerca i l'anàlisi d'informació de la matèria Digitalització (CE 2).

3.3 Relacions o connexions amb les competències clau

	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE1	X				X	X		X
CE2	X			X	X			
CE3	X					X		
CE4	X					X		X
CE5			X		X	X		X
CE6	X				X	X		X
CE7						X	X	
CE8						X		X
CE9						X		X

Les competències específiques de Geografia i Història, matèria centrada en l'evolució temporal i espacial dels grups humans, mantenen relacions especialment rellevants amb les competències clau més vinculades a l'esfera social. Així, quasi totes les competències específiques de la matèria (excepte la CE 2) estan connectades amb la competència ciutadana. 6 de 9 (CE 1, CE 4, CE 5, CE 6, CE 8, CE 9) es relacionen amb la competència en consciència i expressió cultural. 5 de 9 (CE 1, CE 2, CE 3, CE 4, CE 6) connecten amb la competència en comunicació lingüística. 4 de 9 (CE 1, CE 2, CE 5, CE 6) amb la competència personal, social i d'aprendre a aprendre. Una competència específica (CE 5) es vincula amb la competència matemàtica i en ciència, tecnologia i enginyeria, el mateix nombre que amb la competència emprenedora (CE 7) i la competència digital (CE 2).

Competències clau del perfil d'eixida de l'alumnat:

- CCL: competència en comunicació lingüística
- CP: competència plurilingüe
- STEM: competència matemàtica i en ciència, tecnologia i enginyeria
- CD: competència digital
- CPSAA: competència personal, social i d'aprendre a aprendre
- CC: competència ciutadana
- CE: competència emprenedora
- CCEC: competència en consciència i expressió cultural

4. Sabers bàsics

4.1 Introducció

La geografia i la història aporten coneixement sobre l'evolució en el temps i en l'espai de les

societats humanes. Cal tindre en compte que les competències específiques de la matèria tracten de l'origen i la comprensió de les grans qüestions socials, polítiques, econòmiques i mediambientals del món actual, la cerca i el tractament de la informació en ciències socials i humanitats, el compromís cívic i ètic amb la democràcia i els valors de la convivència, la inclusió i el respecte a la diferència i, finalment, el patrimoni cultural i natural. En aquest sentit, s'ha considerat que, perquè l'alumnat adquireixi i desenvolupi les competències, la selecció dels sabers bàsics havia de realitzar-se segons uns criteris adequats a aquesta finalitat.

Així doncs, el criteri fonamental ha sigut seleccionar aquests sabers en funció de la seua capacitat d'afavorir la comprensió de l'origen i la configuració del món social i cultural actual. En aquest sentit, s'ha prioritzat la selecció de sabers que es refereixen a processos de rellevància més que a fets puntuals, tractats des d'un enfocament multicausal que aprofundeix en les seues dimensions política, econòmica, social i cultural. Convé destacar la importància atorgada en la selecció als sabers que presenten també una dimensió rellevant de naturalesa procedimental, actitudinal o axiològica, encara que el seu caràcter siga predominantment conceptual. Així mateix, s'ha prioritzat, com a criteri complementari, l'elecció de sabers que posen de manifest connexions rellevants entre l'escala local i la global, amb la finalitat d'afavorir la

rellevància dels aprenentatges. De la mateixa manera, s'ha donat prioritat a sabers pròxims a la realitat social i cultural de l'alumnat, així com als que fomenten l'esperit crític, i el compromís ètic i permeten afrontar els desafiaments del segle XXI i el desenvolupament cívic des d'una perspectiva cosmopolita.

Els sabers bàsics es presenten organitzats en quatre blocs. Els tres primers són de caràcter

disciplinari i inclouen sabers factuais, conceptuals i procedimentals, mentre que el quart bloc conté fonamentalment sabers de caràcter actitudinal i axiològic, transversals als tres blocs anteriors. Quant a la seqüenciació, els sabers d'història i història de l'art s'ordenen des dels més antics als més recents, i els sabers geogràfics entorn del medi físic i el seu aprofitament i ocupació per les societats humanes.

En els quatre blocs, la proposta consisteix a avançar des dels conceptes més senzills i globals als més complexos i detallats.

4.2 Bloc 1: Geografia

SUB-BLOC DE MÈTODES I TÈCNiques DE GEOGRAFIA	1r i 2n	3r i 4t
CE2, CE5	curs	curs
• Metodologies de treball i vocabulari específic de la geografia.	X	X
• Identificació i contrast de fonts de la geografia. Tècniques d'anàlisi i d'interpretació.		X
• La representació geogràfica de l'espai terrestre. Orientació i escales. Interpretació i elaboració de mapes, imatges i representacions gràfiques.	X	X
• Tècniques bàsiques de cerca i tractament de la informació geogràfica mitjançant les TIC.	X	X
SUB-BLOC DE FONAMENTS DE LA GEOGRAFIA FÍSICA	1r i 2n	3r i 4t
CE2, CE5, CE9	curs	curs
• Els moviments de la Terra i els seus efectes (rotació i translació).	X	
• Formes constitutives del relleu.	X	

• Principals unitats de relleu i de la xarxa hídrica de la Terra.	X	
• Zones climàtiques i paisatges geogràfics de la Terra.	X	
• Paisatges geogràfics d'Espanya i de la Comunitat Valenciana.	X	
SUB-BLOC DE GEOGRAFIA DEL POBLAMENT I DE LA	1r i 2n	3r i 4t
POBLACIÓ	curs	curs
CE2, CE5, CE6, CE7		
Poblament		
• Espai urbà i rural en el món actual.	X	
• L'espai urbà a Espanya i a la Comunitat Valenciana.	X	
• Distribució de la població mundial. Àrees de concentració i despoblació.		X
• Les grans àrees culturals del planeta. La diversitat cultural dels grups humans. Convivència i interculturalitat en un món globalitzat.	X	
Població		
• Creixement poblacional i moviments migratoris. Estructura per edats de la població. Règims demogràfics.		X
• La població espanyola. Evolució i distribució. Contrastos regionals. La població de la Comunitat Valenciana.		X
SUB-BLOC DE GEOGRAFIA POLÍTICA	1r i 2n	3r i 4t
CE2, CE4, CE6, CE8	curs	curs
• Geografia política de les societats. L'estat-nació com a entitat políticoterritorial. Estructura política de l'Estat espanyol.		X
• Integració econòmica, monetària i ciutadana. L'estat del benestar a Europa i les institucions europees.		X

• Les formes d'organització política. Democràcia davant d'autoritarisme.		X
--	--	---

SUB-BLOC DE GEOGRAFIA ECONÒMICA	1r i 2n	3r i 4t
---------------------------------	---------	---------

CE2, CE4, CE5, CE6, CE8	curs	curs
-------------------------	------	------

Interacció econòmica amb el medi ambient

• L'aprofitament econòmic del medi físic: Els principals recursos naturals del planeta.	X	
---	---	--

• Les àrees mundials d'activitat econòmica més importants.	X	
--	---	--

• Els paisatges del sector primari en el món rural.		
---	--	--

• El sector secundari i l'espai industrial. Recursos energètics i aprofitament de l'energia.		X
--	--	---

• El sector terciari i l'avanç de la terciarització. Xarxes de transport i comunicació i espais turístics.		X
--	--	---

Repercussions de les activitats econòmiques		X
---	--	---

• Sostenibilitat i repercussions mediambientals de les activitats econòmiques.	X	X
--	---	---

• Els sistemes econòmics. Economies de mercat i economies centralitzades.		X
---	--	---

• El repartiment desigual de la riquesa mundial. Globalització i dependència. L'índex de desenvolupament humà (IDH) i els Objectius del Desenvolupament sostenible (ODS).	X	X
---	---	---

4.3 Bloc 2: Història

SUB-BLOC DE MÈTODES I TÈCNiques D'HISTÒRIA	1r i 2n	3r i 4t
--	---------	---------

CE1, CE2	curs	curs
----------	------	------

• Metodologies de treball i vocabulari específic historiogràfic.	X	X
--	---	---

• Identificació i contrast de fonts de la Història. Tècniques d'anàlisi i interpretació historiogràfica.		X
• Ubicació espacial i temporal dels fets històrics. El còmput actual del temps històric en la historiografia. Cronologia i periodització.	X	X
• Tècniques bàsiques de cerca i tractament de la informació històrica mitjançant les TIC.	X	X
 SUB-BLOC DE PREHISTÒRIA I PRIMERES CIVILITZACIONS CE1, CE2, CE3, CE4, CE9	 1r i 2n curs	 3r i 4t curs
• Origen de l'ésser humà i procés d'hominització. Els primers grups humans caçadors-recol·lectors en la Prehistòria.	X	
• Les societats prehistòriques productores d'aliments. El Neolític i l'Edat dels Metalls.	X	
• Les primeres civilitzacions agràries. Condicionants geogràfics i interpretacions històriques.	X	
 SUB-BLOC D'ANTIGUITAT CLÀSSICA, GRÈCIA I ROMA CE1, CE2, CE3, CE4, CE9	 1r i 2n curs	 3r i 4t curs
Grècia		
• La Grècia clàssica: la polis. La democràcia atenesa.	X	
• L'expansió colonial de Grècia al Mediterrani. L'extensió de l'hel·lenisme.	X	
Roma		
• Roma, evolució política i factors de la seua expansió pel Mediterrani.	X	

• El procés de romanització.	X	
• Sorgiment i extensió del cristianisme.	X	
SUB-BLOC D'EDAT MITJANA	1r i 2n	3r i 4t
CE1, CE2, CE3, CE4, CE9	curs	curs
• Crisi i desaparició de l'Imperi Romà.	X	
• Els pobles germànics i l'inici de l'Edat Mitjana.	X	
• Sorgiment i expansió de l'islam.	X	
• El feudalisme a Europa entre els segles XI i XII: política, societat i economia.	X	
• El renaixement de les ciutats a Europa entre els segles XIII i XV: política, societat i economia.	X	
• Al-Àndalus: política, societat i economia. La vida quotidiana a les ciutats musulmanes.	X	
• Els regnes cristians peninsulars durant l'Edat Mitjana: panoràmica general i evolució territorial. La vida quotidiana a les ciutats cristianes. El Regne de València.	X	
• Les persones invisibilitzades en la història: dones, esclaus i estrangers. Les dones en la prehistòria, la història antiga i medieval.	X	
SUB-BLOC D'HISTÒRIA MODERNA	1r i 2n	3r i 4t
CE1, CE2, CE3, CE4, CE9	curs	curs
• Renaixement. Humanisme i crisi religiosa. Reforma i Contrareforma. L'enfortiment del poder monàrquic a Europa.		X
• L'expansió mundial europea. La colonització d'Amèrica.		X
• La revolució científica. El segle de les llums: absolutisme monàrquic i Il·lustració.		X
• Crisi de l'Antic Règim. La Revolució Francesa, altres		

revolucions liberals i les seues repercussions.		X
SUB-BLOC D'HISTÒRIA CONTEMPORÀNIA	1r i 2n	3r i 4t
CE1, CE2, CE3, CE4, CE9	curs	curs
El segle XIX		
• Revolució Industrial i industrialització: canvis socioeconòmics a Europa a l'inici del segle XIX.		X
• Liberalisme i nacionalisme. Revolucions i nous estats nacionals a l'Europa del segle XIX.		X
• La segona Revolució Industrial. L'imperialisme colonial.		X
• La construcció i la consolidació de l'estat liberal a Espanya.		
Societat i economia de l'Espanya del segle XIX.		X
El segle XX		
• La crisi de la Restauració a Espanya, la dictadura i la Segona República.		X
• Causes i conseqüències de la Primera Guerra Mundial. La Revolució Russa.		X
• L'Europa d'entreguerres i la crisi del 29. Causes i conseqüències de la Segona Guerra Mundial. L'Holocaust.		X
• El món després de la Segona Guerra Mundial: la guerra freda i la descolonització d'Àsia i Àfrica.		X
• El procés històric de construcció de la Unió Europea.		X
• La Guerra Civil i la dictadura franquista.		X
• La Transició. L'Espanya de la democràcia. La memòria democràtica.		X
• El moviment feminista: les quatre onades de la lluita per la igualtat de gènere. Dones de la història moderna i contemporània.		X
• El món després de la caiguda del mur de Berlín. El segle XXI.		X

4.4 Bloc 3: Història de l'Art

SUB-BLOC DE MÈTODES I TÈNCIQUES DE LA HISTÒRIA DE L'ART	1r i 2n curs	3r i 4t curs
CE1, CE2, CE3, CE9		
• Metodologies de treball i vocabulari de la història de l'art.	X	X
• Identificació i contrast de fonts de la història de l'art.		X
Tècniques d'anàlisi i interpretació.		
SUB-BLOC DE L'ART DE L'ANTIGUITAT I DE L'EDAT MITJANA	1r i 2n curs	3r i 4t curs
CE1, CE2, CE3, CE4, CE9		
Art prehistòric i antic		
• L'art en la prehistòria. Art rupestre i megalitisme.	X	
• Les principals tipologies arquitectòniques de la civilització egípcia (mastabes, piràmides i temples) i de les civilitzacions mesopotàmiques (zigurat).	X	
• Realitzacions més rellevants de l'art grec clàssic i hel·lenístic: l'escultura i el temple grec.	X	
• L'art a Roma. La construcció civil romana: temples, teatres, amfiteatres i circs.	X	
Art medieval		
• L'art romànic: el temple, la pintura i l'escultura.		X
• L'art gòtic: el temple, la pintura i l'escultura.		X
• Aportacions principals de l'art islàmic.		X
SUB-BLOC DE L'ART DE L'EDAT MODERNA I	1r i 2n	3r i 4t

CONTEMPORÀNIA	curs	curs
CE1, CE2, CE3, CE4, CE9		
• L'art renaixentista italià. Característiques principals i obres més representatives.		X
SUB-BLOC DE L'ART DE L'EDAT MODERNA I	1r i 2n	3r i 4t
CONTEMPORÀNIA	curs	curs
CE1, CE2, CE3, CE4, CE9		
• L'art barroc a Europa. Característiques principals i obres més representatives.		X
• Art dels segles XVIII i XIX. Academicisme enfront de Romanticisme.		X
• La ruptura de la tradició artística: l'impressionisme i les avantguardes històriques.		X
• Moviments artístics posteriors a la Segona Guerra Mundial.		X
4.5 Bloc 4: Compromís Social i Cívic		
SUB-BLOC D'EXERCICI DE LA CIUTADANIA	1r i 2n	3r i 4t
CE4, CE5, CE6, CE7, CE8	curs	curs
• Tècniques bàsiques d'alfabetització informacional en geografia i història.	X	
• Aprofitament crític de les tècniques d'alfabetització informacional en geografia i història.		X
• Valors, drets i deures de la ciutadania democràtica. Diàleg i empatia com a instruments de resolució pacífica de conflictes.	X	

• Hàbits democràtics. Exercici dels drets i els deures de la ciutadania. Instruments per a la resolució pacífica de conflictes. Defensa i pràctica activa.		X
• Detecció i rebuig de les situacions socials iniquès i injustes en el món actual i en la història antiga i medieval.	X	
• Detecció i rebuig de les situacions socials iniquès i injustes en el món actual i en la història moderna i contemporània.		X
SUB-BLOC DE SOSTENIBILITAT	1r i 2n	3r i 4t
CE5, CE6, CE7, CE9	curs	curs
• Actuacions personals de respecte al medi ambient: reutilitzar, reciclar, reduir.	X	
• Hàbits personals de vida i consum per al compromís amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible.		X
• El desafiament de la reducció de les desigualtats socials i econòmiques en el món actual.	X	
• Les bases de la solidaritat internacional. La cooperació i l'ajuda al desenvolupament.		X
SUB-BLOC D'IDENTITAT I PATRIMONI	1r i 2n	3r i 4t
CE4, CE8, CE9	curs	curs
• Reconeixement de la identitat cultural pròpia. Convivència i respecte de les diferències culturals i identitàries.	X	
• La resiliència i la pràctica de la tolerància activa. Els valors de l'europisme i la ciutadania europea.		X
• Reconeixement del valor identitari del patrimoni cultural inatural i el compromís amb la seua preservació com aherència irrenunciable de l'ésser humà.		X
• La valoració i el gaudi del patrimoni com a bé social i identitari.		X

5. Situacions d'aprenentatge.

Les competències específiques de la matèria de Geografia i Història i la seua contribució al desenvolupament de les competències clau mobilitzen sabers sobre l'evolució de les societats humanes en el temps i sobre l'espai geogràfic en què es desenvolupen les seues activitats. En aquest enfocament competencial, l'adquisició i el desenvolupament d'aquestes competències específiques pretén que l'alumnat comprenga el món on viu, i l'habilitem perquè se situe en el seu propi context social i es forme una consciència ciutadana que li permeta interactuar en aquest de manera activa, crítica, responsable i sostenible en una societat cada vegada més diversa i canviant.

Durant aquesta etapa educativa, l'alumnat entra en l'adolescència, un nou estat maduratiu essencial en l'articulació d'un primer projecte de vida. En aquest sentit, la consecució de les competències específiques de l'àrea suposa una ampliació dels sabers, un aprofundiment en el seu caràcter interdisciplinari i multidisciplinari, així com més capacitat de relacionar l'escala global i local.

Totes aquestes capacitats han d'orientar-se a l'aplicació pràctica perquè contribuïsquen a aquest projecte de vida inicial.

La presència d'aquesta matèria en el currículum es justifica pel seu enfocament crític, humanístic i el seu arrelament acadèmic i docent. A més, els valors humanístics relacionats amb les humanitats i les ciències socials, i més concretament amb la geografia i la història, contribueixen a promoure posicionaments ètics clars sobre els desafiaments del segle XXI, com el compromís ciutadà en l'àmbit local i global, la valoració de la diversitat personal i cultural, el compromís davant de situacions d'iniquitat i exclusió, la resolució pacífica dels conflictes, l'acceptació i el maneig de la incertesa, el respecte al medi ambient o el compromís amb la preservació de l'herència social que suposa el patrimoni en les seues múltiples tipologies.

Des del punt de vista didàctic, cal tindre en compte que en aquesta etapa l'alumnat comença a desenvolupar un pensament abstracte i una actitud crítica i reflexiva sobre les seues experiències i el seu entorn. Per això, les situacions d'aprenentatge idònies per al desenvolupament i l'assoliment d'aquestes competències es fonamenten en els principis constructivistes, és a dir, es parteix del que ja coneix l'alumnat per a avançar i incorporar els nous aprenentatges de manera significativa. Així mateix, és fonamental comprovar el grau d'adquisició d'aquests aprenentatges i de connexió amb les experiències individuals de l'alumnat, incorporant com a part de les situacions d'aprenentatge espais i temps per a la reflexió, el debat de punts de vista i l'autoconsciència de l'aprenentatge.

Dins d'aquest marc constructivista, les metodologies que afavoreixen especialment la implementació de les competències específiques són les de l'aprenentatge cooperatiu, l'aprenentatge basat en projectes, l'aprenentatge basat en problemes, la indagació col·lectiva, l'estudi en profunditat de casos, l'aprenentatge dialògic, les simulacions i els jocs de rol o els debats sobre processos oberts.

Aquestes metodologies prioritzen els processos d'aprenentatge de cooperació entre iguals, que afavoreixen la motivació, l'autonomia i la reflexió, i estan orientats a connectar amb les experiències individuals de l'alumnat en altres àmbits de l'aprenentatge escolar i de fora de l'escola. A més, permeten la integració d'activitats de tipus molt diversos, fet que facilita i afavoreix l'aplicació pràctica i immediata dels continguts de la matèria i, per tant, de l'adquisició o el desenvolupament de les competències.

Ateses les característiques de l'àrea, les de l'alumnat i les metodologies esmentades, es recomana utilitzar una sèrie de criteris per a dissenyar i desplegar les activitats d'aprenentatge orientades a promoure i afavorir l'assoliment de les competències. De manera general, les activitats d'aprenentatge haurien de:

- Afavorir la mobilització de sabers interdisciplinaris implicats en l'adquisició de diverses competències específiques.
- Presentar a l'alumnat els aprenentatges en forma de reptes, jocs i problemes, i augmentar així la motivació per aprendre.
- Utilitzar la perspectiva coeducativa i inclusiva en el treball dels sabers, proporcionant més visibilitat a les dones en les ciències socials i les humanitats.
- Fomentar la capacitat de treball individual i en equip, a més de l'esforç, com a elements essencials del procés d'aprenentatge. El treball cooperatiu hauria de ser prioritari en el desenvolupament de l'àrea, entenent l'aula com a microsocietat de la qual forma part l'alumnat.
- Promoure la creativitat i l'aportació crítica del mateix alumnat en les seues realitzacions.
- Recórrer als elements patrimonials i culturals més pròxims a la realitat de l'alumnat com a punt de partida per a la proposta de tasques.
- Aprofitar les possibilitats de l'entorn com a recurs educatiu.
- Utilitzar el potencial de les tecnologies de la informació i la comunicació de manera adequada i responsable.
- Afavorir l'aplicabilitat dels aprenentatges adquirits a l'aula de ciències socials a altres contextos.

De manera més específica, des de l'àrea seria recomanable dissenyar activitats dels tipus següents:

- Activitats d'indagació, sobretot les que impliquen un treball de camp, cerca i tractament d'informació rellevant a través de les fonts tradicionals i l'ús de les tecnologies de la informació i de la comunicació, i les que afavoreixen el treball cooperatiu situant l'alumnat com a protagonista del seu propi procés d'ensenyament i aprenentatge.
- Activitats de foment de la lectura i l'escriptura a través d'obres literàries, documents històrics i articles periodístics i científics sobre fets històrics i geogràfics concrets.
- Activitats d'elaboració, anàlisi i tractament d'eixos cronològics, textos, mapes, gràfics i estadístiques històriques i geogràfiques.
- Activitats que permeten explicar als altres el resultat de les tasques i argumentar-ho de manera tant oral com escrita.
- Activitats de reflexió que connecten els continguts amb experiències i sentiments personals de l'alumnat que han tingut lloc en altres contextos.
- Activitats dialògiques i de debat, complementàries o independents de les anteriors, en les quals l'alumnat pugui expressar opinions personals crítiques i constructives, contrastar elements o dubtes sobre els continguts geogràfics o històrics, i mobilitzar la capacitat d'argumentació mitjançant el llenguatge verbal.

L'avaluació de les competències específiques es realitza mitjançant els criteris d'avaluació que permeten valorar de manera apropiada el nivell de desenvolupament competencial aconseguit per l'alumnat, tant quant als processos com als resultats. En conseqüència, és aconsellable utilitzar més d'una mena d'instrument d'avaluació, especialment incorporant els que no siguin exclusivament unidireccionals i que afavorisquen la implicació de l'alumnat en el seu propi procés d'aprenentatge, com la coavaluació i l'autoavaluació, i per a això s'utilitzaran instruments concordes amb aquest objectiu, com ara les rúbriques.

6. Criteris d'avaluació:

Criteris d'avaluació CE1. Descriure i contextualitzar en el temps i l'espai els esdeveniments i

els processos més rellevants de la història pròpia i universal, identificant referents de l'evolució cap a la societat actual i valorant-ne la diversitat.

PRIMER I SEGON CURS

1.1. Construir un relat cronològicament ordenat i coherent sobre fets i personatges rellevants del passat i sobre la seua relació amb el present.

1.2. Reconèixer la diferent rellevància atorgada a uns fets històrics sobre uns altres en diferents moments del passat i en el present.

1.3. Manifestar interès i respecte per la diversitat històrica i cultural de les societats humanes.

TERCER I QUART CURS

1.1. Construir un relat o una síntesi, cronològicament ordenada, coherent i emprant la terminologia adequada, sobre fets, processos i personatges rellevants del passat i la seua relació amb el present.

1.2. Aportar possibles motius sobre la diferent rellevància atorgada a uns fets històrics sobre uns altres en diferents moments del passat i en el present.

1.3. Debatre sobre situacions històriques d'intolerància i formular arguments que fomenten la tolerància i el respecte cap a la diversitat històrica i cultural de les societats humanes.

Criteris d'avaluació CE2. Buscar, identificar i seleccionar la informació referent a fets històrics, geogràfics i artístics a partir de diferents fonts documentals, i fer un tractament correcte quant a investigació, classificació, recollida, organització, crítica i respecte.

PRIMER I SEGON CURS

2.1. Comparar la informació obtinguda amb les seues idees prèvies, i bandejar possibles prejudicis.

2.2. Seleccionar i utilitzar la informació més rellevant per a explicar determinats fets històrics, geogràfics i artístics que continguen diferents fonts documentals.

2.3. Identificar la informació que contenen diferents fonts documentals de fets històrics, geogràfics i

TERCER I QUART CURS

2.1. Contrastar la informació seleccionada per a comprendre fets històrics, geogràfics i artístics procedent de diferents fonts amb la provinent d'organismes oficials o emissors de prestigi reconegut.

2.2. Identificar i rebutjar prejudicis i estereotips identificant opinions no fonamentades en fets i sabers i comparant-les amb informació obtinguda a partir de fonts fiables.

2.3. Utilitzar la informació que contenen diferents fonts documentals per a explicar fets històrics, geogràfics i artístics relacionant-los amb la seua

artístics.

època.

2.4. Formular i comunicar les seues pròpies conclusions sobre fets històrics, geogràfics i artístics, i representar-les d'una manera textual, gràfica o audiovisual. mostrant un domini adequat dels conceptes i la metodologia de treball d'aquest àmbit de coneixement.

2.4. Formular i comunicar de manera textual, gràfica o audiovisual conclusions i valoracions pròpies sobre fets històrics, geogràfics i artístics,

Críteris d'avaluació CE3. Explicar les nocions bàsiques de canvi i continuïtat en la història emprant una perspectiva causal i contextualitzada, reconèixer en el passat l'origen i l'evolució de les qüestions més rellevants del món actual i expressar judicis i opinions sobre el present i el futur.

PRIMER I SEGON CURS

TERCER I QUART CURS

3.1. Reconèixer causes i conseqüències respecte dels fets i els processos històrics més rellevants de diferents èpoques.

3.1. Explicar les dinàmiques de canvi i continuïtat en els processos històrics més rellevants de diferents èpoques identificant relacions causals complexes i entre factors de diferent àmbit.

3.2. Contextualitzar i valorar decisions històricament rellevants preses per persones representatives del passat, tant en el context propi com en altres contextos socials, polítics i culturals.

3.2. Contextualitzar i valorar decisions preses per persones del passat i/o de contextos socials, polítics i culturals diferents del propi, i debatre sobre els motius de les seues accions.

3.3. Produir opinions i manifestar actituds de tolerància i respecte cap a altres cultures i cosmovisions.

3.3. Produir opinions i judicis de valor coherents sobre qüestions socials i polítiques del passat i del present, manifestant actituds de tolerància, respecte i interès cap a altres cultures i cosmovisions.

Críteris d'avaluació CE4. Contrastar les identitats individuals amb les col·lectives, identificant les aportacions decisives en la seua construcció i reconeixent i valorant les actuacions de tolerància i respecte.

PRIMER I SEGON CURS

TERCER I QUART CURS

4.1. Identificar els elements definitoris més significatius de les identitats individuals i col·lectives del propi entorn.

4.1. Identificar els elements definitoris de les identitats individuals i col·lectives més significatives del present establint la seua connexió amb fets del passat.

4.2. Expressar opinions de respecte i tolerància cap a altres identitats, tant individuals com col·lectives.	4.2. Argumentar a favor de les actituds tolerants, respectuoses i d'interés cap a altres identitats, tant individuals com col·lectives.
4.3. Mostrar actituds d'interés i respecte cap a altres identitats, tant individuals com col·lectives.	4.3. Promoure i exercir propostes pràctiques de convivència a l'aula i en el propi entorn social.

Críteris d'avaluació CE5. Explicar les interrelacions econòmiques fonamentals entre els elements de l'espai físic i les activitats de les societats humanes, així com la seua repercussió en la sostenibilitat.

PRIMER I SEGON CURS

5.1. Situar les activitats econòmiques i els recursos naturals més importants en l'espai geogràfic.

5.2. Detectar els problemes territorials i mediambientals més importants, tant a escala global com local, i fer propostes amb criteris desostenibilitat.

5.3. Identificar i descriure l'impacte sobre el territori de les principals activitats econòmiques, diferenciant entre les que són sostenibles i les que no ho són.

TERCER I QUART CURS

5.1. Identificar i descriure les interrelacions entre els grups i les societats humanes i el mediambient que han donat lloc a problemes i conflictes per l'accés als recursos naturals.

5.2. Explicar les causes de problemes i conflictes territorials i mediambientals, diferenciant i relacionant les diferents variables que hi intervenen.

5.3. Plantejar alternatives sostenibles argumentades als problemes i els impactes ocasionats per les activitats humanes.

Críteris d'avaluació CE6. Contrastar els principals models d'ocupació territorial d'organització política i econòmica que expliquen la desigualtat entre els éssers humans, tant a escala local com global.

PRIMER I SEGON CURS

6.1. Identificar i localitzar els principals models d'organització territorial, política i econòmica.

6.2. Distingir les entitats polítiques i les formes d'organització econòmica més importants dins dels principals models d'organització territorial, política i econòmica, i explicar com incideixen en la vida

TERCER I QUART CURS

6.1. Descriure les principals característiques dels diferents models d'organització territorial, política i econòmica.

6.2. Exposar raonadament les desigualtats generades pels models d'organització territorial, política i econòmica i explicar-ne les causes.

quotidiana dels seus habitants.

6.3. Assenyalar els principals problemes territorials, polítics i econòmics, així com els agents socials que hi intervenen a escala local, regional, estatal i supraestatal.

6.3. Explicar els principals problemes territorials, polítics i econòmics generats per les desigualtats i com afecten la vida quotidiana de les persones.

Criteris d'avaluació CE7. Donar arguments des d'una perspectiva crítica, fonamentada en coneixements històrics i la geografia sobre problemes socials rellevants, assumint valors democràtics i pronunciant-se en la defensa d'aquests.

PRIMER I SEGON CURS

7.1. Identificar els problemes socials més rellevants de l'actualitat, utilitzant com a guia els Objectius de Desenvolupament Sostenible.

7.2. Establir relacions causals entre les accions humanes i l'origen dels problemes socials més rellevants de l'actualitat.

7.3. Mostrar interès pels problemes socials més rellevants i proposar solucions a aquests fonamentades en sabers geogràfics i històrics.

TERCER I QUART CURS

7.1. Justificar com les accions personals incideixen directament en els problemes socials rellevants.

7.2. Proporcionar arguments propis, fonamentats en la història i en la geografia, sobre els problemes socials més rellevants, reconeixent la incidència que la seua resolució tindrà en la millora les condicions de vida de les persones.

7.3. Proposar solucions per als problemes basades en arguments històrics i geogràfics i que consideren els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).

Criteris d'avaluació CE8. Promoure projectes cooperatius de convivència i participar-hi, prenent com a base la construcció històrica de la Unió Europea, que afavorisquen un entorn més just i solidari mitjançant l'aplicació de valors i procediments democràtics.

PRIMER I SEGON CURS

8.1. Participar en projectes cooperatius, assumint diversos rols amb responsabilitat i reconeixent les aportacions dels seus iguals.

8.2. Denunciar les situacions injustes i d'exclusió en qualsevol àmbit, prenent com a exemple la història

TERCER I QUART CURS

8.1. Participar en projectes cooperatius, assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, fent costat a companys i companyes i demostrant empatia.

8.2. Denunciar les situacions injustes i d'exclusió, argumentant a favor del diàleg i la inclusió com a

d'Europa.

maneres de superar-les.

8.3. Aplicar els principis democràtics i el diàleg per a resoldre els conflictes.

8.3. Argumentar i aplicar els principis democràtics i el diàleg per a plantejar la resolució dels conflictes, tant en l'àmbit quotidià com a escala global, especialment utilitzant el referent de la construcció històrica de la Unió Europea.

criteris d'avaluació CE9. Identificar l'origen i reconèixer el valor del patrimoni cultural i natural, especialment dels elements geogràfics, històrics i artístics, tant a escala local com a escala global, i participar en l'elaboració i la difusió de propostes que n'afavorisquen la preservació i la valoració.

PRIMER I SEGON CURS

TERCER I QUART CURS

9.1. Identificar béns patrimonials històrics, geogràfics i artístics, tant a escala global com local.

9.1. Identificar les característiques dels elements patrimonials, i relacionar-les amb estils artístics, època històrica i entorn geogràfic.

9.2. Elaborar treballs de síntesi sobre el patrimoni més pròxim que reconeguen la seua varietat i importància com a element identitari.

9.2. Elaborar i exposar propostes argumentades que contribuïsquen a la preservació del patrimoni i la seua valoració, i que el reconeguen com a bé social.

7.-Objectius Míנים per nivells

1r d'ESO

U. D. 1. La representació de la Terra

- Explicar què és l'Univers i els seus principals elements.
- Identificar els planetes que formen el Sistema solar.
- Descriure les condicions que fan possible la vida a la Terra.
- Reconèixer els principals paral·lels i meridians.
- Definir els conceptes de latitud i longitud.
- Interpretar l'escala i la llegenda dels mapes.

U. D. 2. El relleu terrestre

- Explicar què són les plaques terrestres.
- Identificar i localitzar els continents i oceans.
- Reconèixer les grans unitats del relleu continental.
- Conèixer la distribució de les aigües continentals.

U. D. 3. Les aigües

- Comprendre el cicle de l'aigua.
- Diferenciar entre aigües marines i aigües continentals.
- Comprendre la importància de l'aigua com a agent erosiu.

U. D. 4. Temps i clima

- Identificar l'estructura i composició de l'atmosfera.
- Diferenciar temps i clima.
- Comprendre la relació entre clima, paisatge, relleu i éssers vius. Comprendre el comportament de les temperatures i precipitacions com a principals components del clima.
- Analitzar els trets fonamentals dels climes càlids, temperats i freds.

U. D. 5. Els paisatges de la Terra

- Distingir un medi natural d'un d'humanitzat.
- Identificar i localitzar els diferents mitjans naturals del planeta.
- Valorar les agressions de les civilitzacions modernes al medi natural.
- Analitzar les diferents formes d'explotació del medi natural.
- Ser conscients de la necessitat de fer compatible l'explotació amb la conservació del medi ambient.

U. D. 6. Els continents: estudi físic

- Establir els límits físics de cada continent.
- Reconèixer, identificar i localitzar els accidents del relleu i els elements hidrogràfics.

U. D. 7 i 10. El paisatge d'Espanya i de la Comunitat Valenciana

- Establir els límits geogràfics del nostre país.
- Reconèixer i localitzar els tipus de relleu i les aigües continentals.
- Identificar els diferents tipus de clima i mitjans naturals.

- Conèixer els riscos naturals i problemes mediambientals, així com els espais especialment protegits.
- Conèixer dins de la Comunitat Valenciana el seu relleu, elements hidrogràfics, clima i medi natural; així com els riscos naturals i problemes mediambientals, contribuint a la seua conservació i millora.

U. D. 8. Les persones ens relacionem amb el medi natural

- Identificar les zones més favorables per a la vida de les persones.
- Analitzar els canvis que les persones introdueixen en el medi natural.
- Conèixer els principals problemes ambientals que provoca l'acció dels éssers humans.
- Proposar accions de protecció de la natura.

U. D. 9. Els riscos naturals

- Explicar les causes, el desenvolupament i les conseqüències dels principals riscos naturals.
- Cooperar i solidaritzar-se amb aquells que han patit els efectes d' una catàstrofe natural.

U. D. 11 i 12. La vida a la Prehistòria

- Analitzar quin va ser el problema de l'origen de l'ésser humà.
- Comprendre com vivien els éssers humans durant la Prehistòria.
- Conèixer els límits de la Prehistòria i les seues principals etapes.
- Valorar els canvis més significatius produïts per la revolució neolítica.
- Comprendre les característiques dels primers poblats agrícoles.

U. D. 13 i 14. Les primeres civilitzacions

- Conèixer i analitzar els trets més destacats de les primeres grans civilitzacions: Egipte i Mesopotàmia.
- Valorar la importància del naixement de l'escriptura.

U. D. 15 i 16. Grècia

- Localitzar geogràficament l'àmbit on es desenvolupa la civilització grega.
- Analitzar les característiques més cridaneres de la civilització grega.
- Conèixer les aportacions culturals gregues més destacades.

U. D. 17 i 18. Roma

- Localitzar geogràficament la ciutat de Roma, la península italiana i l'Imperi romà.
- Comprendre les principals característiques polítiques, socials i econòmiques del món romà.
- Valorar les aportacions culturals de Roma.
- Distingir les diferents etapes històriques de Roma.

U. D. 19. Hispània romana i visigoda

- Analitzar la presència romana a Hispània.
- Identificar les influències culturals de Roma als pobles peninsulars.
- Sintetitzar els aspectes polítics, culturals, econòmics y socials de la Hispània visigòtica.

2n d'ESO

U. D. 1. La població

- Identificar les fonts d'informació demogràfica.
- Distingir el comportament de la natalitat i mortalitat.
- Explicar què són els moviments migratoris.
- Reconèixer els desequilibris demogràfics.
- Explicar els principals trets que defineixen l'estructura de la població.
- Elaborar i/o interpretar correctament una piràmide de població.

U. D. 2. Les societats actuals

- Definir el concepte de societat i reconèixer els elements estructurals i els grups que la componen.
- Explicar el concepte de divisió tècnica del treball.
- Analitzar els canvis operats en el món actual.
- Reconèixer l'existència de societats multiculturals.
- Reconèixer les característiques de l'Estat espanyol.
- Identificar els països que formen part de la Unió Europea.

U. D. 3. L'espai urbà

- Reconèixer les diferències entre poblament rural i poblament urbà.
- Distingir les diferents funcions urbanes.
- Diferenciar les parts d'una ciutat.

- Reconèixer la jerarquia urbana.
- Analitzar un pla urbà.

U. D. 4. Bizantins i carolíngis

- Identificar els períodes històrics i territoris relacionats amb aquests pobles.
- Relacionar les principals característiques polítiques, socials i econòmiques.
- Assenyalar el moment històric i enumerar les causes que van ocasionar la desaparició de tots dos imperis.
- Reconèixer les característiques de l'art bizantí.

U. D. 5. L'Islam

- Localitzar geogràficament el territori on es desenvolupa el món islàmic.
- Comprendre el paper de Mahoma en el sorgiment de l'Islam.
- Reconèixer les principals aportacions econòmiques i culturals de l'Islam.
- Descriure les fases d'expansió territorial protagonitzada pel món islàmic.
- Identificar els principals trets de l'art musulmà.

U.D. 6. Al-Àndalus

- Valorar la conquesta musulmana d'Espanya i les circumstàncies que ho van permetre.
- Descriure les principals institucions polítiques.
- Analitzar les diferents etapes de la presència musulmana a Espanya.
- Valorar els diferents grups socials que habitaven Al-Àndalus.
- Distingir els principals trets de l'art islàmic.

U. D. 7. L'Europa feudal

- Descriure les circumstàncies que van provocar l'aparició del feudalisme.
- Distingir les relacions de dependència de la societat feudal.
- Definir el concepte de feu, estament, societat teocèntrica.
- Valorar la influència de l'església a l'Edat Mitjana.

U. D. 8. El Renaixement urbà d'Europa

- Identificar els avenços de l'agricultura, el comerç i l'artesania, així com el ressorgir urbà i de la burgesia.
- Assenyalar els principals canvis que es produeixen en els darrers segles de l'Edat Mitjana.

- Distingir les principals característiques de l'art romànic i gòtic.
- Explicar les circumstàncies que van conduir a la fi de l'Edat Mitjana i el començament de l'Edat Moderna.

U. D. 9. Els regnes cristians

- Conèixer l'evolució dels regnes cristians durant la conquesta cristiana.
- Distingir els conceptes de conquesta cristiana i repoblació.
- Reconèixer les característiques socials i econòmiques dels regnes cristians.
- Identificar la religiositat de l'època, així com els principals esdeveniments religiosos.

3r d'ESO

U. D. 1. L'Estat Modern

- Conèixer l'inici i finalització de l'Edat Moderna i els canvis que van anunciar aquesta nova època.
- Reconèixer l'inici de l'Estat Modern a Espanya amb el regnat dels Reis Catòlics.
- Valorar la transcendència dels descobriments geogràfics així com les causes.
- Comprendre la importància del regnat de Carles I i Felip II.
- Comprendre la importància de l'humanisme.
- Identificar els canvis religiosos que es van produir amb la Reforma protestant i la Contrareforma.
- Distingir les característiques de l'art del Renaixement.

U. D. 2. L'Europa del Barroc

- Identificar els aspectes que defineixen la monarquia absoluta, així com els objectius polítics de Lluís XIII i Lluís XIV.
- Conèixer la crisi dels regnats dels Àustries menors.
- Determinar els trets de l'economia i societat del segle XVII.
- Assenyalar les característiques de l'art barroc.

U. D. 3. El planeta Terra

- Situar el planeta Terra en l'univers i explicar els seus moviments.
- Conèixer el cicle de l'aigua i la seua distribució al planeta.
- Diferenciar els conceptes de temps i clima.
- Reconèixer els diferents mitjans naturals de la Terra.

U. D. 4. El medi físic a Espanya

- Identificar i localitzar els territoris que componen l'Estat espanyol.
- Reconèixer i situar les principals unitats de relleu i hidrografia d'Espanya i la Comunitat Valenciana.
- Conèixer les varietats climàtiques d'Espanya i la Comunitat Valenciana.

U. D. 5. La població

- Identificar les fonts per a l'estudi de la població.
- Comprendre el funcionament de les taxes demogràfiques.
- Valorar l'estructura de la població.
- Analitzar els moviments migratoris.

U. D. 6. El poblament

- Diferenciar el poblament rural i l'urbà.
- Analitzar el procés d'urbanització.
- Identificar les estructures de les ciutats.

U. D. 7. L'activitat econòmica

- Explicar què són els béns econòmics i les activitats econòmiques.
- Reconèixer què són els agents econòmics.
- Investigar què és la globalització.
- Valorar les situacions que generen el desenvolupament de les activitats econòmiques.

U. D. 8. Les activitats del Sector Primari

- Enumerar les activitats que s'inclouen en el sector primari.
- Conèixer la formació dels espais agraris.
- Identificar els elements de l'espai agrari.
- Comprendre les activitats del sector primari.

U. D. 9. La Indústria

- Comprendre les activitats del sector secundari.
- Analitzar l'espai industrial.
- Valorar la incidència de la indústria en el medi natural.

U. D. 10. Les activitats del Sector Terciari

- Comprendre les activitats terciàries.
- Analitzar la incidència dels mitjans de comunicació.
- Identificar els serveis socials: sanitat i educació.

U. D. 11. L'economia a Espanya

- Entendre el procés de modernització d'Espanya.
- Comprendre les activitats del sector primari.
- Comprendre les activitats del sector secundari.
- Comprendre les activitats del sector terciari.

U. D. 12: L'organització política: l'Estat

- Explicar què són els estats democràtics.
- Descriure l'organització política d'Espanya.
- Explicar el funcionament dels tres poders bàsics de l'Estat espanyol.

U. D. 13. La diversitat d'Espanya

- Identificar i localitzar les diferents comunitats i ciutats autònomes espanyoles.
- Reconèixer les principals característiques del medi físic, població i activitats econòmiques de cada comunitat i ciutat autònoma espanyola.

U. D. 14. Europa i la Unió Europea

- Identificar el territori europeu.
- Valorar el poblament europeu.
- Identificar les activitats econòmiques principals a Europa.

U. D. 15. Els conjunts geogràfics

- Identificar els diferents conjunts geogràfics al món.
- Reconèixer els trets humans i econòmics dels conjunts geogràfics mundials.
- Valorar la diversitat cultural del món.

U. D. 16. Un món global

- Analitzar la formació dels espais geogràfics mundials.

- Comprendre els fenòmens de la globalització.
- Identificar els principals conflictes mundials.

4t d'ESO

U. D. 1. El segle XVIII: l'Antic Règim

- La pervivència de l'Antic Règim.
- Un món bàsicament rural.
- El govern a començaments del segle XVIII.
- La il·lustració i el despotisme il·lustrat.
- El final del segle XVII: el liberalisme i la fallida del de l'Antic Règim.

U. D. 2. Les Revolucions Liberals

- La Revolució Americana.
- L'esclat de la Revolució Francesa.
- La supressió de l'Antic Règim.
- La radicalització de la Revolució Francesa.
- L'Imperi Napoleònic.
- La Restauració.

U. D. 3. La Revolució Industrial

- Analitzar les causes de la Revolució Industrial, les transformacions que va suposar i els països als quals va afectar.
- La Primera Revolució Industrial.
- La Revolució dels transports.
- La Segona Revolució Industrial.
- Els efectes de la industrialització en la població i en les ciutats.
- Una nova onada revolucionària: 1820-1840.

U. D. 4. Nacions i Imperis

- El triomf del Nacionalisme a Europa.
- La construcció d'una nació: Estats Units.
- Liberalisme i autoritarisme a Europa.

- Els orígens de l'imperialisme europeu.
- Els grans imperis colonials.
- La cultura entre 1870 i 1914.

U. D. 5. Espanya al segle XIX

- Conèixer els antecedents, el desenvolupament i el desenllaç de la Guerra d'Independència espanyola.
- La Constitució de 1812.
- El regnat de Fernando VII. El regnat d'Isabel II: la construcció de l'Estat Liberal.
- La fi del regnat d'Isabel II i el Sexenni Democràtic.
- La Restauració.

U. D. 6. Tensions i conflictes

- L'origen de la Primera Guerra Mundial.
- Un conflicte diferent.
- Les conseqüències del conflicte i l'organització de la pau.
- Els Feliços anys vint.
- La crisi dels anys trenta.
- Una època d'importants canvis culturals.

U. D. 7. L'URSS, un nou model d'estat

- La caiguda del tsar a Rússia.
- La revolució bolxevic d'octubre.
- La formació de l'Estat soviètic.
- La dictadura estalinista.
- La construcció d'una potència econòmica.

U. D. 8. Feixisme i Nazisme

- Identificar els règims totalitaris: nazisme i feixisme.
- Reconèixer els trets del feixisme i la figura de Benito Mussolini com a artífex del sistema totalitari imposat a Itàlia.
- Identificar la depressió econòmica com a factor determinant perquè s'implantés el nazisme a Alemanya i els trets del règim nazi.

U. D. 9. La Segona Guerra Mundial

- La marxa cap a la guerra.
- L'ofensiva alemanya.
- La victòria aliada.
- L'organització de la pau.
- Les conseqüències de la guerra.

U. D. 10. Espanya de 1902 a 1936

- La crisi del liberalisme.
- La Segona República.
- El Bienni Reformista.
- El Bienni Conservador i el Front Popular.
- L'esclat de la Guerra Civil.

U. D. 11. La Guerra Freda

- Els orígens de la Guerra Freda.
- El bloc occidental: membres i característiques.
- El bloc comunista.
- Les armes de la Guerra Freda.
- De la distensió a la nova Guerra Freda.

U. D. 12. La Descolonització

- La descolonització: definició, causes i característiques.
- La descolonització a Àsia.
- La descolonització a l'Àfrica.
- Orient Mitjà: un conflicte diferent.
- El naixement del Tercer Món.

U. D. 13. El Món de la Guerra Freda

- El bloc occidental.
- Estats Units, la gran potència occidental.
- Europa occidental: el naixement de la CEE.
- Japó: la gran potència asiàtica. L'URSS i les democràcies populars.
- Xina: revolució i maoisme.
- L'evolució d'Amèrica Llatina, Àfrica i Àsia.

U. D. 14. Espanya: la Dictadura de Franco

- Les característiques generals de la dictadura.
- Els anys de la postguerra: feixisme i misèria.
- L'assentament del règim.
- Els canvis dels anys seixanta.
- La crisi final de la dictadura.

U. D. 15. El Món a principis del segle XXI

- La desaparició del bloc comunista.
- Estats Units, única superpotència.
- La consolidació de la Unió Europea.
- Altres grans potències: Rússia i la Xina.
- El món islàmic.
- Grans conflictes dels últims anys.
- Globalització i subdesenvolupament.

U. D. 16. Espanya: Transició i Democràcia

- Una transició sense ruptura.
- Els governs de la democràcia.
- La política interior.
- La normalització de la política internacional.
- La modernització econòmica i l'Estat del benestar.
- L'intens canvi social.

8.- UNITATS DIDÀCTIQUES

Organització de les unitats didàctiques (objectius de la unitat, continguts, criteris d'avaluació, competències, activitats d'avaluació, temporalització i activitats de reforç i ampliació) a l'ESO.

Criteris, competències i continguts específics en les matèries a impartir.

Ciències Socials. 1r d'E.S.O.

a) Criteris d'avaluació:

Ressaltem els següents:

- Conèixer i comprendre les fonts i metodologia del geògraf, els principis bàsics de la Geografia Física (Geomorfologia, Meteorologia, Ecologia) i les seues interaccions amb l'ésser humà. (CC-CIMF)
- Conèixer i comprendre els conceptes bàsics de la metodologia i les fonts de l'historiador (periodització, espai-temps, diversitat, ...) així com l'origen de l'ésser humà i la seua evolució fins a la fi del Món Antic. (CC-CSC-CEC)
- Analitzar les primeres manifestacions artístiques (art rupestre), l'art de les primeres civilitzacions fluvials (Egipte i Mesopotàmia) i el clàssic (Grècia i Roma). (CC-CEC)

b) Competències:

A banda de les especificades en el punt 3, destaquem les següents:

- Coneixement dels mecanismes que regeixen les activitats físiques de l'univers i del nostre planeta i les seues interaccions amb els éssers humans. (CIMF)
- Consciència i expressions culturals des de la Prehistòria fins a les invasions germàniques. (CEC)

c) Continguts:

Els comuns s'especifiquen a l'apartat 4.

Bloc I: La Terra i la seua representació.

- La Terra.
- El relleu terrestre..
- Les aigües.
- El clima.
- El paisatge.
- El medi natural.

Bloc II: Atlas del món. Prehistòria i primeres civilitzacions.

- Els continents.
- Espanya.
- Prehistòria.

- Mesopotàmia.
- Egipte.

Bloc III: La civilització clàssica.

- Història de Grècia.
- Forma de vida dels grecs.
- Història de Roma.
- Forma de vida dels romans.
- Hispània.
- Fi de l'Imperi i invasions bàrbares.

Ciències Socials. 2n d'E.S.O.

a) Criteris d'avaluació.

- Conèixer i comprendre els mecanismes que regeixen els fets sociodemogràfics (població, moviments migratoris, problemes actuals, ...).
- Anàlisi espacial de la ciutat (conceptes bàsics de Geografia Urbana i Història de l'Urbanisme). (CC-CSC-CL)
- Comprendre el concepte de feudalisme com un sistema polític i social basat en una economia agrícola. (CC-CSC)
- Entendre a la burgesia i la seua importància en l'economia i societat medievals. (CC-CSC)
- Comprendre la transició del feudalisme al capitalisme inicial. (CC-CSC)
- Analitzar l'art de les invasions, el Romànic i el Gòtic. (CC-CEC)
- Analitzar el paper d'Espanya al món durant el segle XVI.
- Considerar el Renaixement, com a un fenomen històric relacionat amb les diverses fases de la lluita de la burgesia contra els grups tradicionalment poderosos. (CC-CSC)
- Mostrar l'ampliació del món conegut a partir del descobriment d'Amèrica i les seues conseqüències. (CC-CSC)

- Conèixer els principals esdeveniments del Regne de València durant els segles XIV i XV (CC-CSC-CEC)

b) Competències:

A banda de les especificades en el punt 3, destaquem les següents:

- Consciència i expressió cultural des de l'Edat Mitjana fins a l'inici de l'Edat Moderna. (CEC)
- Social i cívica per comprendre el fet polític de l'ésser humà. (CSC)
- Anàlisi estadístic i ús matemàtic per comprendre mitjançant gràfics, anuaris, sectors circulars, etc. diverses variables socials. (CM)

c) Continguts:

Els comuns s'especifiquen a l'apartat 4.

Bloc I: La societat medieval.

- Imperis bizantí i islàmic.
- Naixement d'Europa.
- L'època del Romànic.
- Consolidació dels regnes europeus.
- L'època del Gòtic.
- Al-Andalus.
- Els regnes cristians hispànics.

Bloc II: La societat moderna.

- Origen del món modern.
- Renaixement i Reforma.

Bloc III: Geografia Humana.

- Població mundial.
- Societat, població i diversitat.
- Societat a Europa i Espanya.
- La ciutat.

- La ciutat a Europa i a España.

Ciències Socials. Geografia i Història 3r d'E.S.O.

a) Criteris d'avaluació:

- Conèixer què és un Estat modern, tot i relacionant el seu origen amb el naixement i desenvolupament de les monarquies autoritàries. (CC-CSC)
- Analitzar el paper d'Espanya al món durant el segle XVI i XVII.
- Considerar la Reforma i el Barroc com a diferents fenòmens històrics relacionats amb les diverses fases de la lluita de la burgesia contra els grups tradicionalment poderosos. (CC-CSC)
- Analitzar l'Espanya dels Àustries.
- Conèixer els principals esdeveniments del Regne de València durant els segles XVI i XVII. (CC-CSC-CEC)
- Diferenciar els impactes ambientals produïts per les activitats humanes i avaluar les conseqüències de la desigual utilització dels recursos per l'ésser humà, i conèixer els problemes ambientals a Espanya i a la Comunitat Valenciana. (CC-CIMF)
- Identificar les activitats i els paisatges agraris, i comprendre l'activitat pesquera. (CC-CSC)
- Conèixer els espais industrials, així com les principals matèries primeres i fonts d'energia utilitzades en l'activitat industrial, i localitzar les principals regions o focus industrials del món. (CC-CSC)
- Diferenciar les activitats del sector serveis, i aplicar conceptes relacionats amb aquest sector. (CC-CL-CSC)
- Avaluar la globalització de l'economia mundial, i conèixer les seues causes i les seues conseqüències. (CC-CSC)
- Identificar les peculiaritats de l'agricultura, la indústria i els serveis a Espanya i a la Comunitat Valenciana, i analitzar alguns dels seus problemes.
- Identificar entre poblament rural i urbà, conèixer la diversitat d'estructures urbanes en el món actual i explicar l'evolució i característiques de les ciutats espanyoles i de la Comunitat Valenciana. (CC-CSC-CJMF)

- Explicar els moviments migratoris contemporanis i les conseqüències dels desplaçaments poblacionals. (CC-CD-CSC)
- Assimilar la diversitat geogràfica del món, els estats i les seues desigualtats, i conèixer el mapa polític del món i les causes de les desigualtats entre estats. (CC-AAP)
- Conèixer els estats i regions d'Europa, i assenyalar els principals trets de l'economia d'Europa i de la Unió Europea. (CC-CSC)
- Conèixer l'organització econòmica, administrativa i territorial de l'Estat espanyol, la Constitució de 1978 i les competències i organització de les comunitats autònomes. (CC-CSC-AAP)
- Analitzar el desenvolupament de les noves tecnologies. (CC-CD)

b) Competències:

A banda de les especificades a l'apartat 3, destaquem les següents:

- Consciència i expressió cultural des de l'Edat Moderna fins a l'inici de l'Edat Contemporània. (CEC)
- Consciència social i cívica per comprendre el fet polític de l'ésser humà. (CSC)
- Anàlisi estadística i ús matemàtic per comprendre mitjançant gràfiques, anuaris, sectors circulars i diverses variables econòmiques el rerefons geoeconòmic de la societat. (CM)
- Tractar de forma adequada la multitud d'informació i poder comprendre els grans problemes del món actual (desigualtat i globalització) i ODS.
- Coneixement i interacció amb el món físic. (CIMF)

c) Continguts:

Els comuns s'especifiquen al punt 4.

Bloc I: La societat moderna.

- Origen del món modern.
- Reforma.
- L'Imperi Hispànic.
- Crisi de l'Imperi.
- El Barroc.

Bloc II: Geomorfologia i Geopolítica.

- L'espai físic.
- El mitjà físic d'Europa i Espanya.
- Els Estats.
- Organització política d'Europa i Espanya.

Bloc III: Geoeconomia.

- Les activitats econòmiques.
- La globalització.
- El Sector Primari. Europa i Espanya.
- El Sector Secundari. Europa i Espanya.
- El Sector Terciari. Europa i Espanya.

Bloc IV: Problemes del món actual.

- La població.
- El desenvolupament.
- La ciutat.
- El medi ambient.

Ciències Socials. Història a 4t d'E.S.O.

a) Criteris d'avaluació.

- Analitzar l'Espanya dels Borbons. (CC-CSC)
- Considerar Il·lustració i Despotisme Il·lustrat com a fenòmens històrics relacionats amb els diferents moments de la lluita de la burgesia per organitzar la societat segons els seus interessos i de la resistència dels grups tradicionals a perdre el seu poder. (CC-CSC-CEC)
- Mostrar les condicions remotes i pròximes que van impulsar l'ascens burgès fins a la presa del poder polític: Independència dels Estats Units, Revolució Francesa i revolucions burgeses. (CC-CSC)
- Definir la Revolució Industrial com a conseqüència de les transformacions ocorregudes a l'Antic Règim en tots els àmbits de la vida. (CC-CSC)

- Definir la síntesi entre la tradició de l'Antic Règim i les noves idees burgeses, liberals i nacionals d'Espanya.
- Conèixer el significat del nacionalisme i els imperialismes fins a la Primera Guerra Mundial. (CC-CEC-CSC)
- Mostrar l'evolució d'Espanya des del Regnat d'Alfons XII fins a l'actualitat i estudiar les seues constants desigualtats socials, postures polítiques, dictadures i democràcia actual. (CC-CSC)
- Explicar els antecedents (totalitarismes, crisi de les democràcies, etc.) i el desenvolupament de la Segona Guerra Mundial com un fenomen determinant per a la història posterior fins a l'actualitat.
- Entendre el significat de conceptes com "Guerra Freda" i "Política de Blocs". (CC-AAP)
- Mostrar l'evolució del capitalisme, el creixement econòmic i la construcció de les Comunitat Europea. (CC-CSC)
- Entendre el món actual com a resultat d'un procés que hem anat analitzant al llarg del curs. (CC-AAP)
- Analitzar les principals característiques de la Constitució Espanyola de 1978 i de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana. (CC-CSC)

b) Competències.

A banda de les especificades a l'apartat 3, destaquem les següents:

- Social i cívica (CSC) per comprendre el fet polític de l'ésser humà.
- Consciència i expressió cultural (CEC) del món contemporani.
- Sentit d'Iniciativa i esperit emprenedor. (CC-SIEE)
- Tractament de la informació amb fonts documentals aconseguint una actitud crítica mitjançant la comparació entre sistemes dictatorials i democràtics. Coneixent les bases que regeixen aquests sistemes. (CC-CSC)
- Tractament estadístic i matemàtic, mitjançant la inserció de taules estadístiques, gràfiques lineals, sectors circulars, piràmides de població, etc. A partir de la industrialització han estat fonts molt utilitzades. (CC-CD)
- Aprendre a aprendre, tot sabent analitzar i utilitzar amb els coneixements històrics tota aquesta informació. (CC-AAP)

c) Continguts:

Els comuns s'especifiquen en el punt 4.

Bloc I: Crisi de l'Antic Règim i època revolucionària.

- L'Antic Règim (S. XVIII).
- Les revolucions polítiques.
- La Revolució Industrial.
- L'època de l'Imperialisme.
- Espanya al segle XIX.

Bloc II: Imperialisme i conflictes mundials.

- La Primera Guerra Mundial.
- La Revolució Russa i l'URSS.
- La crisi d'entreguerres.
- La Segona Guerra Mundial.
- Espanya, de la Restauració a la Guerra Civil (1902-1939).

Bloc III: El món actual.

- La Guerra Freda (1945-1991).
- El procés de descolonització.
- El món de la Guerra Freda.
- La dictadura de Franco.
- El món actual.
- Espanya: transició i democràcia.

9. DISTRIBUCIÓ TEMPORAL DE LES UNITATS DIDÀCTIQUES DE CIÈNCIES SOCIALS.

	PRIMER CURS D'ESO Ciències Socials
--	---

1r TRIMESTRE (11/09/2023 a 21/11/2023)	UUDD: 1, 2, 3, 4, 5 i 6.
2n TRIMESTRE (22/11/2023 a 07/03/2024)	UUDD: 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 i 14.
3r TRIMESTRE (07/03/2024 a 21/06/2024)	UUDD: 15, 16, 17, 18 i 19.

	SEGON CURS D'ESO Ciències Socials
1r TRIMESTRE (11/09/2023 a 22/11/2023)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 1, 2, 3, 4, 5 i 6.
2n TRIMESTRE (22/11/2023 a 08/03/2024)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 7, 8, 9, 10, 11 i 12.
3r TRIMESTRE (08/03 2024 a 21/06/2024)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 13, 14, 15, 16 i 17.

	TERCER CURS D'ESO Ciències Socials
--	---

1r TRIMESTRE (11/09/2023 a 23/11/2023)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 1, 2, 3, 4 i 5.
2n TRIMESTRE (23/11/2023 a 09/03/2024)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 6, 7, 8, 9 i 10.
3r TRIMESTRE (09/03/2024 a 21/06/2024)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 11, 12, 13 i 14.

	QUART CURS D'ESO Ciències Socials
1r TRIMESTRE (11/09/2023 a 24/11/2023)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 1, 2, 3 i 4.
2n TRIMESTRE (24/11/2023 a 13/03/2024)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 5, 6, 7, 8, 9 i 10.
3r TRIMESTRE (13/03/2024 a 21/06/2024)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 11, 12, 13, 14, 15 i 16.

ÀMBIT LINGÜÍSTIC I SOCIAL 3R PROGRAMA DE DIVERSIFICACIÓ CURRICULAR.

Aquest curs 2023-24 continuem comptant amb aquest àmbit del grup de tercer curs de l'ESO ara, segons la LOMLOE, Programa de Diversificació Curricular (PDC) amb una durada de deu hores distribuïdes de la forma següent: 1 per a coordinació, 3 per a llengua castellana, 3 per a valencià i 3 per a ciències socials, geografia i història.

Aquest àmbit està molt vinculat al Departament d'Orientació i, com veurem en la introducció, limitada en nombre de professors, el que facilita una major i millor coordinació entre els professors, i especialment amb el tutor.

- INTRODUCCIÓ

1. Justificació

Les mesures ordinàries i les mesures de reforç i suport educatiu poden ser insuficients per a determinats alumnes i alumnes que, per les seves característiques i circumstàncies, necessiten una ajuda de caràcter més específic, constant i no limitat a algunes sessions i assignatures.

El PDC té per finalitat que l'alumnat, mitjançant una organització dels continguts i de les matèries diferent a la que s'estableix amb caràcter general, pugui assolir els objectius i les competències bàsiques de l'etapa i obtenir el títol de graduat en ESO cursant el quart curs d'aquesta etapa de manera ordinària.

El PDC és una forma excepcional i diferent de cursar 2n i 3r d'ESO. Suposa una estructuració diferent de continguts i unes condicions d'atenció diferenciades en favor d'aquells alumnes que, per causes diverses, es troben amb dificultats importants per assimilar els continguts que es treballen a la ESO de la manera ordinària. Des d'aquesta perspectiva, el programa ha de suposar per a aquests alumnes una millor alternativa que la simple repetició de curs o que la promoció amb adaptacions curriculars i amb altres mesures de suport i de reforç ja aplicades i que no han donat bons resultats.

Característiques generals

Les principals característiques del programa són les següents:

a) Organització diferent d'àrees i matèries:

- Algunes àrees s'uneixen en una de sola per passar a organitzar-se en quatre àmbits: l'àmbit lingüístic i social, l'àmbit científic i matemàtic, l'àmbit de llengua anglesa i l'àmbit pràctic.
- Cada un d'aquests àmbits tindrà els mateixos objectius i continguts que les matèries a les que engloba, canviant només el nivell de profunditat en els continguts, la metodologia d'aprenentatge i la distribució horària.
- Es pot deixar de cursar alguna àrea o matèria comuna. Concretament, no cursaran la matèria de Valors ètics ni la seva alternativa de Religió, com tampoc l'hora de tutoria comú amb el tutor del grup de referència.

b) Als àmbits, el nombre d'alumnes/as per aula és menor (entre 10 i 15 alumnes).

c) Els alumnes de PDC poden formar un grup a banda dels altres per treballar específicament alguns continguts, o bé compartir diferents hores de classe amb la resta del nivell per tal de facilitar la progressiva recuperació de la metodologia que tanmateix es farà servir a amb ells a quart d'ESO, així com no perdre la cohesió de grup adquirida amb la resta de companys al primer curs de la ESO.

d) Plantejar una hora setmanal específica de tutoria dedicada a cada grup de PDC, amb tutor específic del programa diferent al dels cursos ordinaris, més una altra hora de tutoria compartida amb el grup de referència, la d'aplicació de programes específics transversals.

e) Realitzaran totes les sessions d'Educació Física juntament amb la resta del grup de referència.

f) Per qüestions organitzatives, d'entrada la cohesió horària es farà en un grup a banda. En algun cas compartiran classe en determinades assignatures optatives en funció del número d'alumnes, també s'aprofitarà la presència del PDC per atendre millor els alumnes que presenten alguna dificultat específica i així poder actuar de manera més efectiva.

Finalitats del Programa de Diversificació Curricular.

Bàsicament, haurà d'aconseguir:

- Desenvolupar les capacitats previstes en els objectius de l'etapa per camins acadèmics diferents dels tradicionals i adquirir una formació bàsica que els capacite per cursar quart d'ESO de manera ordinària, alguna modalitat d'estudis posterior i per participar activament en la vida social i cultural de la comunitat.

- Facilitar l'obtenció del títol de Graduat en Educació Secundària utilitzant al màxim els recursos que ofereix el model educatiu, a fi d'adaptar-se el millor possible a les necessitats educatives dels alumnes que l'integren.

- PRINCIPIS PEDAGÒGICS, METODOLÒGICS I ORGANITZATIUS

El Programa de Diversificació Curricular pretèn respondre a les necessitats d'una part de l'alumnat mitjançant una proposta curricular, organitzada de forma diferent a l'establerta amb caràcter general, encaminada a la consecució dels Objectius Generals de l'ESO recollint globalment el conjunt dels elements bàsics del currículum ordinari.

Aquest plantejament es basa en una sèrie de principis pedagògics, metodològics i organitzatius que no són sinó una concreció dels principis bàsics de l'Educació Secundària adaptats al centre i a les característiques particulars dels nostres alumnes. La formulació d'aquests principis i orientacions té dos propòsits principals:

1r Complementar i fonamentar les decisions per a la seqüenciació d'objectius i continguts en cada àrea o àmbit i per al disseny d'activitats d'ensenyament-aprenentatge.

2n Evitar reproduir en aquesta via acadèmica les mateixes condicions que en anys anteriors han portat a aquests alumnes al fracàs.

1. **PRINCIPIS PEDAGÒGICS.**

Els principis pedagògics en què s'ha de basar la intervenció educativa amb l'alumnat que accedeix al programa es fonamenten en l'anàlisi de les característiques acadèmiques i personals d'aquests alumnes.

L'avaluació prèvia que es realitza a aquest alumnat permet detectar unes característiques més o menys comunes que estan molt unides a la seva història educativa i escolar i especialment a l'itinerari de fracàs acadèmic seguit per aquests estudiants.

Podem destacar com a característiques principals d'aquest alumnat:

- Són alumnes amb un important dèficit de coneixements i/o amb falta d'organització.
- Desconeixen o mal apliquen les estratègies d'aprenentatge que els permeten afrontar amb èxit moltes de les tasques escolars.
- Tenen dificultats per autorregular el seu propi aprenentatge.
- Creuen que els seus esforços no són suficients per evitar el fracàs escolar en el qual es troben.
- No són conscients que cada nou aprenentatge incrementa la seva competència i els possibilita aprenentatges més complexos.
- Són alumnes que eviten i fins i tot rebutgen situacions en què no vegin oportunitat d'èxit. Prefereixen atribuir l'eventual fracàs a la falta d'esforç com a forma de protegir la seva pròpia imatge.
- Tenen un autoconcepte acadèmic negatiu.
- Tenen expectatives negatives cap al resultat de les tasques escolars podent reaccionar de maneres diferents:

a) Deixant d'esforçar-se en els seus treballs a fi de poder justificar després mitjançant aquesta causa un possible fracàs.

b) Activant una imatge negativa de si mateixos ("això se'm dóna molt malament", "jo no aprofite per a estudiar").

c) Activant l'interès per altres aspectes personals que poden oferir-los una imatge més positiva: la música, els esports, els amics...

d) Adoptant un patró defensiu de pensament i conducta per atribuir tots els seus fracassos i desgràcies a factors externs: el professor, la dificultat de la tasca, els seus companys, etc.

Tot l'anterior fa que aquest alumnat necessite de molta major quantitat i varietat d'ajuda pedagògica per part del professor i ens obliga a un tipus d'intervenció educativa que contemple els següents principis pedagògics:

1er) El tractament de les dificultats amb què es troben aquests alumnes requerirà un procés d'ensenyament aprenentatge molt més tutelat que el de l'alumnat ordinari i que preveja de manera més insistent aspectes com els següents:

- Avaluació contínua i formativa, immersa en el procés d'ensenyament- aprenentatge des que comença amb la pretensió de millorar-lo, utilitzant com a activitats d'avaluació les pròpies activitats d'aprenentatge.

- Informació periòdica a l'alumnat sobre el procés d'avaluació, dels progressos i dificultats.

- Revisió amb els alumnes de les proves i exercicis d'avaluació realitzats perquè puguin analitzar les raons dels seus progressos i dificultats.

- Correcció informada de quaderns i treballs perquè els alumnes puguin apreciar els seus progressos.

- Informació variada sobre la utilitat i el valor funcional dels continguts que es treballen en classe.

- Major quantitat i varietat d'orientacions a l'hora de realitzar tasques. - Orientació sobre les fites que es persegueixen en l'aprenentatge: objectius a assolir, nivells mínims que s'exigiran...

- Adaptació, quan siga precís, de materials curriculars i llibres de text a les necessitats individuals d'aprenentatge.

2on) És essencial crear un clima de classe basat en l'acceptació de les seves característiques i dificultats, amb un diàleg freqüent i fluid que busque la motivació de l'alumnat a través de l'estímul i el missatge positiu. És essencial que els alumnes se senten lliures per preguntar i expressar les seves respostes sense temor al fracàs ni a ser ridiculitzats per la resta, reconeixent qualsevol esforç per sobre de la correcció o incorrecció i considerant els errors com una nova oportunitat per a l'aprenentatge.

3er) És essencial propiciar experiències d'èxit des del començament del curs per promoure la confiança i la seguretat de l'alumne. Cal aconseguir, sobretot al principi, experiències positives freqüents. Per a això:

- Començarem per tasques adequades al seu nivell de competència.

- Seguirem una adequada progressió en el desenvolupament del curs dedicant proporcionalment més temps als primers aprenentatges.

- Assignarem quantitats adequades, no excessives, de treball.

- Estructurarem adequadament les tasques.

- Realitzarem les primeres proves o activitats d'avaluació en les primeres setmanes del curs assegurant-nos que la gran majoria de l'alumnat obtinga l'èxit.

4rt) Potenciarem al màxim la interacció dels alumnes a través del treball cooperatiu i col·laboratiu, assignant diferents tasques i papers als alumnes en cada una d'elles.

5è) Posarem en marxa un conjunt de mesures que possibiliten una adequada atenció a la diversitat dins del grup, ja que, encara que els alumnes comparteixen una sèrie de característiques comunes, també presenten importants diferències en els seus interessos, motivacions i capacitats.

- Distinció clara entre els continguts/aprenentatges bàsics i els que resulten més complementaris o ampliació.
- Treball més intens i detallat sobre els continguts bàsics.
- Temps suficient de treball autònom de l'alumnat a l'aula perquè el professor pugui fer-ne el seguiment de progressió més adequat, i que l'alumne ho veja i ho valore i siga conscient de la seva importància.
- Desenvolupament, quan siga necessari, d'activitats diferenciades en funció de la distinció establerta en els continguts.
- Utilització de metodologies diverses que connecten amb les diferents maneres d'aprendre dels alumnes.

2. **PRINCIPIS METODOLÒGICS**

Les condicions en les quals es desenvolupen els PDC (organització diferent de les àrees, menys alumnes per aula, ...) permeten dotar a l'alumnat d'ajuts pedagògics que d'una altra manera serien molt difícils d'aplicar.

Aquestes condicions especials són les que ens permeten:

- Organitzar una manera de cursar segon i tercer d'ESO que, des del punt de vista de l'alumne, resulta més assequible perquè es cursa un menor nombre de matèries i perquè es treballen les competències bàsiques i els objectius fonamentals de cada àrea que els han de permetre seguir amb èxit els estudis i acabar l'ESO de manera ordinària, superant les dificultats inicials detectades.
- Millorar la motivació de l'alumnat afavorint les seves expectatives d'èxit, treballant amb continguts i activitats adaptats a les seves possibilitats i reforçant el seu autoconcepte acadèmic.
- Fer un seguiment individualitzat de tot el que l'alumne/a fa: quaderns, tasques, tècniques de treball, etc. i seguir un sistema d'avaluació basat més en les tasques diàries i en l'assoliment d'objectius a curt termini que en el resultat de proves o exàmens.
- Crear un clima d'acceptació en classe en el qual l'alumnat perdi el temor a preguntar i a manifestar les seves dificultats i en el qual tots participen exposant els seus treballs.
- Utilitzar metodologies didàctiques més actives i motivadores, en les quals el més important és el treball autònom de l'alumnat, tant de manera individual com en grups petits, i aprofitar aquestes situacions per donar una millor resposta a la diversitat dins del propi grup.
- Establir relacions entre els continguts de les diferents matèries tant del mateix àmbit com d'àmbits diferents, com a forma d'aconseguir un aprenentatge més significatiu i més útil per a la vida.

- Mantenir una estreta col·laboració i sintonia entre el professorat per actuar de manera coherent i adaptar l'ensenyament a les necessitats de l'alumnat.
- Realitzar un seguiment i suport tutorial més proper mitjançant el qual el tutor o tutora pot ocupar-se millor que tots els professors del grup tinguen en compte les necessitats de cada alumne.
- Promoure aprenentatges més pràctics i funcionals vinculant les activitats d'aprenentatge amb l'entorn més immediat, potenciant les activitats d'investigació, les sortides del centre, visites, etc.
- Concretar les orientacions metodològiques del currículum oficial en mesures operatives com les encaminades a afavorir un aprenentatge més significatiu i una major motivació de l'alumnat com poden ser:
 - Repartir les tasques per al domini d'estratègies complexes (com algunes de l'àrea de matemàtiques) en diferents unitats didàctiques tractant els continguts de forma recurrent.
 - En l'àrea de matemàtiques utilitzar més la calculadora per al domini d'algoritmes.
 - Fixar els objectius de forma clara i contextualitzada perquè puguin servir de referència a l'alumnat.
 - Realitzar almenys un treball de caràcter interdisciplinari en algun dels dos cursos del programa.
 - Realitzar almenys una sortida o activitat complementària en cada trimestre que trenque la rutina escolar i servisca per promoure un aprenentatge més actiu per part de l'alumnat.

2.3. PRINCIPIS ORGANITZATIUS

2.3.1. Integració de l'alumnat en el centre

En resposta al caràcter comprensiu de l'etapa procurarem que la situació d'aquests alumnes en el centre siga el més normalitzada possible evitant la seva segregació i afavorint la seva participació en experiències comunes d'aprenentatge.

Per donar resposta en aquest principi adoptarem criteris com els següents:

- L'alumnat que seguisca el PDC estarà integrat a grups ordinaris de 3r d'ESO i cursaran algunes hores dels àmbits i algunes matèries amb els seus companys del grup de referència.
- El currículum de les àrees específiques del programa serà el més "pròxim" possible al currículum establert amb caràcter general per a les àrees de referència. Les programacions didàctiques dels àmbits recolliran els objectius, continguts i criteris d'avaluació bàsics de les àrees de referència corresponents, tot tenint en compte que l'objectiu és que superen un quart d'ESO ordinari.
- Facilitarem la participació de l'alumnat del programa en les activitats complementàries i extraescolars que amb caràcter global es programen per a 2n i 3r d'ESO i per als seus respectius grups d'origen.
- Seran assignats al grup C de referència per afavorir la integració dels horaris i l'atenció a la diversitat en cada un dels grups.

2.3.2. Espais

- L'alumnat disposarà d'una aula pròpia adequada a les seves característiques i dotades dels recursos necessaris per a la realització de les seves activitats d'ensenyament-aprenentatge. En tot cas es facilitarà que les classes d'una mateixa àrea puguin ser impartides a la mateixa aula.

- Les activitats de tutoria es podran realitzar en alguna d'aquestes aules.

2.3.3. Horari

Àmbits

Científic: 8

Lingüístic i social: 9

Llengua anglesa: 3

Pràctic: 4 (2 en Tecnologia i 2 en Informàtica)

Matèries comuns

Educació Física: 2

Tutoria: 1

Orientació i iniciació professional: 2

Atenció educativa/Religió: 1

Foment de la lectura: 1

Projecte transversal: 1

Matèries optatives (una)

Francés: 2

PIAR (Robòtica): 2

Taller d'economia: 2

Taller de reforç: 2

Taller d'aprofundiment: 2

2.3.4. Organització tutorial

Criteris generals

- L'acció tutorial seguirà les línies bàsiques establertes en el Pla d'Acció Tutorial establert amb caràcter general per al conjunt de l'etapa i per tant anirà encaminada a la consecució dels mateixos objectius, però tenint en compte que aquests alumnes necessitaran majors recursos per assolir-los. Disposar d'una hora més ens permetrà aprofundir en algun d'aquests objectius de manera més personalitzada.
- Una de les hores setmanals de tutoria serà dedicada a desenvolupar el programa d'activitats transversals que s'establisca per al curs corresponent.
- Realitzarem una tasca tutorial més individualitzada reservant temps en la tutoria lectiva per a les entrevistes individuals amb cada alumne, per revisar els seus quaderns i tècniques de treball.
- Inclourem entre les activitats de tutoria la discussió i el debat sobre la marxa del curs en les diferents àrees perquè el tutor pugui proposar alguns ajusts en la junta de professors.
- Revisarem periòdicament els seus quaderns per detectar les possibles dificultats de cada alumne per seguir les activitats programades en les diferents àrees i com a forma d'avaluació dels processos d'ensenyament. Això ha de servir a més per aprofundir en la línia de la qual l'acció tutorial que es realitzi en el programa servisca per millorar l'evolució de l'alumnat en les diferents àrees i no siga només un complement formatiu.
- Contemplarem mesures i accions a considerar per tot el professorat per millorar l'autoconcepte acadèmic i personal dels alumnes.
- Procurarem la coordinació eficaç del professorat en el seguiment individualitzat de cada alumne.
- Coordinarem entre tots els professors del grup les possibles intervencions que tinguem amb les alumnes.
- Promourem la participació de la junta de professors en la programació de les activitats a realitzar en la tutoria grupal.
- Contemplarem dins del pla d'acció tutorial un programa d'entrevistes amb pares en les quals els puguem proporcionar orientacions el més individualitzades possible per afavorir la seva col·laboració en la tasca educativa que realitzem des del centre.
- L'últim any del programa intensificarem l'orientació vocacional en els seus aspectes més individualitzats.
- En el treball sobre les estratègies d'aprenentatge treballarem sobre materials propis de les àrees. Es treballaran prioritàriament les estratègies de planificació i el procediment metacognitiu per abordar tasques.
- Donarem periodicitat a algunes activitats o a blocs de contingut per assegurar un adequat seguiment, crear hàbits de treball i assegurar oportunitats de pràctica i generalització de les habilitats apreses.

2.3.5. Coordinació del Programa

- La reunió de la Junta de professors que intervenen en el programa de diversificació curricular serà coordinada pels tutors respectius. Les reunions seran convocades pel cap d'Estudis amb l'assistència de l'orientador. Per a aquestes funcions es reservarà un període setmanal en l'horari individual del professorat.
 - Al començament del curs escolar s'establirà el pla de treball per a aquestes reunions que tractaran aspectes com:
 - La millora, en el seu cas, de les programacions didàctiques de les àrees específiques del programa.

- L'anàlisi trimestral de les qualificacions que obtenen els alumnes. - L'anàlisi mensual del desenvolupament de les programacions didàctiques de cada àrea.
- La revisió de les sessions integrades dels alumnes PMAR dins del grup de referència.
- La planificació de les actuacions a desenvolupar en l'hora setmanal de tutoria.
- El disseny dels treballs interdisciplinars.
- La coordinació del desenvolupament de continguts afins a diferents àrees.

3.- CRITERIS I PROCEDIMENTS D'ACCÉS I SELECCIÓ

3.1. Criteris d'accés

Aquests programes aniran dirigits preferentment a aquells alumnes que presenten dificultats rellevants d'aprenentatge no imputables a falta d'estudi o esforç. En tot cas, es requerirà avaluació acadèmica i psicopedagògica i la conformitat dels pares o tutors legals.

Al Programa de Diversificació es pot accedir a 3r d'ESO.

- Pot participar en aquest programa l'alumnat que haja cursat el segon curs d'ESO. També ho pot fer aquell alumnat que, una vegada cursat primer, no estiga en condicions de promocionar a segon després d'haver repetit un curs en qualsevol etapa.
- Es poden incorporar al segon curs del programa els alumnes que han cursat tercer curs i no estinguen en condicions de promocionar a quart.

Criteris por determinar l'alumnat que s'ha d'incorporar al programa:

- Haver estat proposat pel conjunt de professors del curs de referència, en trobar-se l'alumne en una situació de risc evident de no superar els objectius de l'etapa cursant el currículum ordinari.
- Haver cursat segon curs d'ESO sense haver superat els objectius i, per les característiques personals i acadèmiques de l'alumne, no es considera adient una repetició.
- Haver cursat primer, no estar en condicions de promocionar a segon i haver repetit ja una vegada en qualsevol etapa.
- L'alumne ha de tenir molt clar que desitja assolir el títol de Graduat en Educació Secundària i manifestar el seu compromís de treball dins del programa.
- Conformitat dels pares, després d'haver rebut la proposta d'incorporació i la informació adient.
- Informe favorable de la Junta de Professors i del Departament d'Orientació.

Els alumnes desitgen i mantenen expectatives d'assolir el títol corresponent a l'Educació Secundària Obligatòria i accepten voluntàriament entrar en el programa, i per tant continuar cursant l'ESO. Per destacar aquest caràcter voluntari del programa és necessari oferir a l'alumnat i als seus pares altres alternatives com la Formació Professional Bàsica o la possibilitat de repetir curs de manera ordinària.

Opcions d'accés

a) Programa d'un any de durada

- Alumnat procedent de 3r curs d'ESO, a qui no és recomanable la repetició per no existir expectatives raonables de titulació. Això podria donar-se en circumstàncies com a:

- Baix nivell de competència curricular.
- Inadaptació escolar i forta motivació cap a la incorporació al món laboral o cap a alguna modalitat de formació professional en què es requereix la titulació en ESO.
- Alumnat que ha repetit segon curs d'ESO sense superar-lo donant-se les següents condicions:
- No s'han produït situacions d'abandonament o absentisme injustificat a classe.
- Baix nivell de competència curricular.
- Baix nivell aptitudinal.

b) Programa de dos anys de durada

- Alumnat procedent de 2n d'ESO que no han assolit els objectius del curs.
- Alumnat que, una vegada cursat primer, no estigui en condicions de promocionar a segon i hagi repetit ja una vegada a qualsevol etapa.

En ambdós casos, s'han de donar les següents condicions:

- La seva competència curricular no és superior al nivell de primer d'ESO.
- Baix nivell aptitudinal.
- Mantenen expectatives d'assolir el títol i hi manifesten el seu compromís.

3.2. Procediments per a la selecció de l'alumnat

1. El procés de selecció de l'alumnat s'iniciarà en la sessió d'avaluació del segon trimestre del curs escolar, encara que pot ser iniciat abans a petició del tutor o tutora. En aquesta sessió, la junta de professors acordarà amb quins alumnes es realitzarà el procés de valoració psicopedagògica. La sol·licitud serà cursada pel tutor en qualitat de coordinador.

2. L'avaluació psicopedagògica serà realitzada pel Departament d'Orientació, en col·laboració amb l'equip de professors, i inclourà els següents aspectes:

- L'orientadora realitzarà la valoració d'aptituds generals, context familiar, context escolar i expectatives acadèmiques i professionals mitjançant les corresponents proves psicopedagògiques i entrevistes.

- El tutor aportarà informació sobre aspectes personals de l'alumne, la seva assistència a classe, el seu estil d'aprenentatge, etc.

- El professorat de totes les àrees informarà sobre el nivell de competència curricular de l'alumne.

Aquesta informació serà recollida i lliurada al tutor abans de finalitzar el mes d'abril.

3. Al llarg de l'últim trimestre del curs s'intensificaran les mesures d'atenció a la diversitat que s'hagen establert en el projecte curricular d'àrea a fi d'afavorir al màxim l'assoliment dels aprenentatges bàsics i evitar la sortida de l'alumne de la via ordinària. L'elecció de les estratègies més adequades a cada situació particular ha de partir de la valoració que en la sessió d'avaluació haja realitzat la Junta de professors sobre les condicions personals, escolars i familiars que poden influir en l'aprenentatge de l'alumne.

Es podran afavorir, en especial, mesures com les següents:

- Partir del nivell de coneixements previs de l'alumne/a en l'àrea, determinats mitjançant procediments d'avaluació inicial, en la selecció d'objectius, continguts i activitats d'aprenentatge.

- Incrementar la relació dels continguts d'aprenentatge amb aspectes pràctics de la vida quotidiana.

- Utilitzar altres alumnes per facilitar ajuts i afavorir les relacions de col·laboració entre companys.

- Utilitzar reforços positius, valorant els progressos per petits que siguin i estimulant l'autoestima de l'alumne.

- Incrementar el grau de comunicació professor-alumne tant en situacions d'aprenentatge com en altres de més espontànies per detectar dificultats i augmentar els ajuts.

- Utilitzar mitjans auxiliars que acompanyin a les explicacions verbals: gràfics, demostracions, etc.

- Individualitzar en la mesura possible els objectius i criteris d'avaluació, prioritzant els aprenentatges més bàsics i utilitzant contractes didàctics amb l'alumne.

- Augmentar les situacions de treball individual o en grup per disposar de més temps per a l'aplicació d'ajuts individualitzats.

- Adequar els materials didàctics, reduint la seva complexitat o utilitzar materials complementaris en els quals s'estructuri més la feina.

- Adequar els instruments d'avaluació a les característiques de l'alumne i al procés d'ensenyament-aprenentatge.

- Afavorir l'autoavaluació per part de l'alumne/a i l'autoregulació del seu propi aprenentatge.

4. Abans de l'última sessió d'avaluació serà remès al tutor l'informe psicopedagògic realitzat per l'orientadora amb les dades més rellevants recollides al llarg del procés.

5. En la sessió d'avaluació final del curs s'adoptarà la decisió definitiva sobre la modalitat d'escolarització de l'alumne.

6. S'informarà els pares sobre els resultats i es formalitzarà el document pel qual donen la seva aprovació per a l'ingrés en el programa.

7. La direcció del centre remetrà al DIE la proposta definitiva, que inclourà els informes ressenyats anteriorment.

Sense perjudici de l'anterior, una vegada incorporats els alumnes al programa, des de la Junta de professors es coordinarà una avaluació inicial completa del punt de partida de cada alumne que permeti completar les dades disponibles i ajustar les programacions per partir del nivell real de possibilitats de cada un d'ells, posant en comú tota la informació disponible.

4.- CRITERIS I PROCEDIMENTS PER AL SEGUIMENT I L'AVALUACIÓ DEL PROGRAMA.

Exposem a continuació els criteris i procediments per al seguiment i avaluació d'aquest Programa:

CRITERIS D'AVALUACIÓ

Per dur a terme l'avaluació del Programa i del seu desenvolupament s'estableixen els següents criteris:

- L'avanç de l'alumnat respecte als objectius establerts en el Programa.
- La coordinació interna de tot el professorat implicat, amb especial atenció a les hores que compartiran els alumnes PDC amb la resta del grup.
- L'anàlisi dels recursos utilitzats.

PROCEDIMENTS D'AVALUACIÓ

Per avaluar l'avanç de l'alumnat que cursen el Programa de Millora, atendrem els resultats obtinguts al llarg del Programa, tenint com a referents les competències bàsiques i els objectius de la ESO, així com els criteris d'avaluació específics del Programa. En aquest sentit, convé destacar que l'avaluació serà contínua i diferenciada segons els diferents àmbits i matèries del currículum.

Així mateix, entenem l'avaluació com un procés dinàmic, seqüenciat i individualitzat per a cada alumne/a, que ens va donant pautes referencials per a la seqüenciació dels posteriors continguts a treballar.

L'avaluació del grau de coordinació del Departament d'Orientació s'efectuarà mitjançant reunions periòdiques en les quals s'examinarà el grau de compliment dels acords presos per al desenvolupament d'aquests programes.

La disponibilitat i l'ús dels recursos necessaris per al desenvolupament del Programa s'avaluarà tenint en compte les necessitats que del propi Programa vagin sorgint i el grau en el qual es vagin cobrint per les parts implicades.

REVISIÓ DEL PROGRAMA

Les revisions que, com a resultat de l'avaluació del Programa, es consideren oportunes es discutiran en el Departament d'Orientació, amb la intervenció dels equips pedagògics respectius, d'on sortirà la proposta més idònia que es presentarà al Cap d'Estudis a través d'una Memòria en la qual es recollirà un informe sobre el progrés dels alumnes participants, així com una avaluació del propi Programa i, en el seu cas, propostes de modificació. El Cap d'Estudis presentarà al claustre de professors les conclusions d'aquesta Memòria quant a les propostes de modificació

PROGRAMACIÓ PER A L'ÀMBIT LINGÜÍSTIC I SOCIAL

Les unitats didàctiques de l'àmbit lingüístico-social s'organitzaran prenent com a eix els processos geogràfics, artístics i històrics. L'aprenentatge de les habilitats lingüístico-comunicatives s'articularen al voltant dels continguts de l'àrea de socials.

Els criteris per a la selecció dels processos socials (històrics i geogràfics) se seleccionaran d'acord amb les següents premisses.

OBJECTIUS

1. Identificar els processos i mecanismes que regeixen els fets socials i les interrelacions entre fets polítics, econòmics i culturals i utilitzar este coneixement per a comprendre la pluralitat de causes que expliquen l'evolució de les societats actuals, el paper que hòmens i dones exerceixen en estes i els problemes més rellevants que afecten la nostra societat.
2. Identificar, localitzar i analitzar, a diferents escales territorials, els elements bàsics que caracteritzen el medi físic, les interaccions que es donen entre estos i les que els grups humans estableixen en la utilització de l'espai i dels seus recursos, valorant les conseqüències de tipus econòmic, social, polític i mediambiental.
3. Identificar, localitzar i comprendre les característiques bàsiques de la diversitat geogràfica del món i de les grans àrees geoeconòmiques, d'Europa i Espanya com resultat de la interacció de les societats sobre el medi en què es desenrotllen i que organitzen.
4. Identificar i localitzar en el temps i en l'espai els processos i esdeveniments històrics rellevants del món, d'Europa i d'Espanya per a adquirir una perspectiva global de les grans transformacions de la història contemporània, la seua duració i els ritmes dels canvis per a facilitar la comprensió de la pluralitat de comunitats socials a què es pertany.
5. Valorar la diversitat cultural manifestant actituds de respecte i tolerància cap a altres cultures i cap a opinions que no coincideixen amb les pròpies, sense renunciar per això a un juí sobre estes basat en els drets humans.
6. Relacionar les manifestacions artístiques i culturals amb el context històric per a valorar i respectar el patrimoni natural, històric, cultural i artístic, assumir la responsabilitat que suposa la seua conservació i apreciar com a recurs per a l'enriquiment individual i col·lectiu.
7. Adquirir i emprar el vocabulari específic que aporten les ciències socials perquè la seua incorporació al vocabulari habitual augmente la precisió en l'ús del llenguatge i millore la comunicació.
8. Utilitzar un metallenguatge gramatical bàsic per a la comunicació en classe en relació amb les activitats de comprensió i producció de textos. L'ús del metallenguatge es referirà a tots els components d'un text: pragmàtic, discursiu, gramatical i ortogràfic.
9. Buscar, seleccionar, comprendre i relacionar amb progressiva autonomia, informació verbal, gràfica, icònica, estadística i cartogràfica, procedent de fonts diverses, inclosa la que proporciona l'entorn físic i social, els mitjans de comunicació i les tecnologies de la informació, tractar-la d'acord amb el fi perseguit i comunicar-la als altres de manera organitzada i intel·ligible.
10. Comprendre discursos orals i escrits per a l'adquisició de coneixements rellevants a partir de diverses fonts. Es posarà l'èmfasi no sols en el producte de la comprensió sinó també en les estratègies que possibiliten i regulen el procés.

11. Utilitzar la llengua per a produir textos de gèneres diferents amb l'objectiu de comunicar oralment o per escrit el coneixement adquirit, per a relacionar-se amb institucions de l'entorn escolar i amb intencionalitat literària.
12. Interpretar textos literaris i valorar i gaudir autònomament d'obres literàries que pertanyen a diferents contextos històrics i culturals com una forma de plaer i d'accés al coneixement de l'experiència humana.
13. Analitzar i jutjar críticament els diferents usos socials de la llengua, evitant els estereotips lingüístics que suposen juís de valor, per mitjà del reconeixement del contingut ideològic del llenguatge en el que respecta especialment al gènere social, a la llengua que es parla i a les consideracions racistes o classistes.
14. Conèixer i valorar la realitat plurilingüe i pluricultural d'Espanya i les variants de cada llengua, en especial els aspectes bàsics de la situació sociolingüística i cultural a la Comunitat Valenciana.
15. Usar la llengua i desenvolupar les habilitats implicades en la interacció verbal per a promoure una actitud constructiva, crítica i tolerant, fonamentant adequadament les opinions i valorant el diàleg com una via necessària per a la solució dels problemes humans i socials.
16. Conèixer el funcionament de les societats democràtiques, apreciand els seus valors i bases fonamentals, així com els drets i llibertats com un èxit irrenunciable i una condició necessària per a la pau, denunciar actituds i situacions discriminatòries i injustes i mostrar-se solidari amb els pobles, grups socials i persones privats dels seus drets o dels recursos econòmics necessaris.

CONTINGUTS

Bloc 1: El nostre món i el nostre entorn

1. Les característiques de l'espai físic i les relacions ser humà-medi.
2. Vocabulari bàsic i essencial relacionat amb la geografia física i política
3. Observació i interpretació de mapes: llegendes, coordenades geogràfiques, escales, mapes del temps.
4. Observació i interpretació de gràfics: lineals, de barres i sectorials simples, relacionats amb diferents i variats aspectes de la geografia (climogrames, població, taxes de natalitat, etc.)
5. Anàlisi i descripció d'un paisatge, així com de fotografies de contingut geogràfic i d'esdeveniments o fenòmens relacionats amb el medi físic.

Bloc 2: Societat i cultura a través del temps

1. Nocions temporals bàsiques: any, dècada, segle, mil·lenni.
2. Coneixement i establiment de relacions entre els distints períodes de la Història: Prehistòria, les Grans Civilitzacions de l'antiguitat, Grècia i Roma, l'Edat Mitjana, els Estats i Imperis Moderns, l'Edat Contemporània
3. Ubicació en línia del temps en successió correcta dels fets més rellevants de la Història, des de la Prehistòria a l'actualitat.

4. La població: la seua distribució i creixement. Moviments migratoris.

Bloc 3. Escoltar, parlar i conversar:

- Comprensió amb objectius d'escolta, com un mitjà per a obtenir informació, de textos procedents de ràdio i televisió com a notícies, reportatges i entrevistes.
- Comprensió amb un guió previ, d'exposicions o conferències realitzades en l'àmbit acadèmic, relacionades amb continguts de l'àmbit.
- Verbalització, amb un guió, de la informació obtinguda en fonts diverses sobre un tema de l'àmbit contrastant els diferents punts de vista, com un mitjà per a donar compte d'una tasca d'aprenentatge.
- Ús de les tecnologies de la informació i la comunicació com a suport en les exposicions orals.
- Participació oral en situacions de comunicació pròpies de l'àmbit acadèmic, com ara el treball en grup, les posades en comú i l'exposició dels dubtes i dificultats sobre les tasques realitzades.
- Ús del llenguatge com un mitjà de diàleg constructiu i de resolució de conflictes. Mecanismes que intervenen en la cooperació conversacional.

Bloc 4. Llegir i escriure:

Comprensió de textos escrits

- Comprendre textos que pertanyen a l'àmbit d'ús acadèmic, especialment de les ciències socials a fi d'obtenir informació: cronologies, taules, mapes, informes, memòries, fragments d'assajos.
- Comprensió de textos dels mitjans de comunicació especialment els gèneres d'opinió: editorial, columna, entrevista, cartes al director, publicitat.
- Comprendre textos que pertanyen a la comunicació interpersonal i amb les institucions: correspondència comercial i institucional, contractes de treball, currículum personal, etc.
- Utilització de les biblioteques i de les tecnologies de la informació i la comunicació de manera autònoma per a la localització, selecció i organització d'informació.
- Contextualització de la lectura: establir la intenció lectora en un context d'aprenentatge creat en l'aula i ser capaç de donar-se objectius de lectura.
- Relacionar la informació del text segons el gènere i els tipus de seqüències textuales que ho componen.
- Regulació de la comprensió: ús de mitjans per a resoldre dificultats relacionades amb el contingut del text i la superestructura.
- Tractament reflexiu i crític en la comprensió de la informació que supose qualsevol tipus de discriminació.

Composició de textos escrits

- Composició de textos propis de l'àmbit acadèmic, especialment textos expositius, explicatius que contribuïxen a l'aprenentatge i estudi i donen compte de la comprensió dels textos de l'apartat anterior: glossaris, esquemes, mapes conceptuals i resums.
- Composició de textos expositius-argumentatius amb esquemes textuais més complexos i elaborats a partir de la informació crítica obtinguda i organitzada en l'àmbit. Estos textos es poden materialitzar en l'escriptura d'informes i memòries, cartes al director i articles d'opinió. Esta composició escrita està orientada que l'alumnat done compte dels aprenentatges realitzats, prenga una postura davant dels fets socials i use procediments lingüístics per a expressar una opinió raonada.
- Composició escrita de textos que pertanyen a la comunicació interpersonal i amb les institucions: sol·licituds i instàncies, reclamacions, currículum vitae.
- Autonomia en el procés d'escriptura: ser capaç de planificar un text, usar la documentació adequada, textualitzar-lo i revisar-ho.
- Planificació dels textos, elaboració d'esborranys, ús de documentació per a l'escriptura, especialment diccionaris, gramàtiques, models textuais, informació recollida, etc.
- Revisió autònoma d'un text atenent els criteris que han guiat la seua composició. Ús dels coneixements sobre la llengua per a la reparació de l'escriptura. Actitud reflexiva i interès per a una comunicació eficaç.
- Utilització dels mitjans tecnològics per a la composició de textos en totes les fases del procés d'escriptura.

Bloc 5. L'educació literaria

- Lectura de novel·les seleccionades d'acord amb l'experiència vital i literària dels alumnes i les alumnes.
- Lectura comentada de poemes comparant els temes, els recursos retòrics i la seua relació amb el significat i el ritme.
- Diferenciació dels principals subgèneres literaris a través de les lectures comentades.
- Coneixement de les característiques generals dels grans períodes de la història de la literatura relacionant-los amb les obres comentades.
- Lectura comentada i dramatitzada de breus peces teatrals contemporànies, o de fragments, reconeixent les característiques del text dramàtic.
- Utilització de la biblioteca del centre, de les de l'entorn i de biblioteques virtuals.
- Ús dels circuits literaris: actes per a jóvens amb autors de literatura, assistència a actes literaris com ara la presentació d'un llibre, recital de poemes, representació d'una obra de teatre.

Bloc 6. Coneixement de la llengua

- Reconeixement dels diferents registres que incideixen en l'ús de la llengua en diversos àmbits d'ús de la llengua i ús adequat del registre a la situació comunicativa.
- Coneixement pràctic de l'estructura d'un text expositiu-argumentatiu.
- Distingir informació d'opinió.

- Reconeixement i ús d'algunes formes deíctiques de persona en els textos de caràcter expositiu i argumentatiu: ús de la forma genèrica «es», identificació de les variacions en relació amb les situacions de comunicació.
 - Reconeixement i utilització d'algunes formes d'expressió de la subjectivitat en textos de caràcter expositiu i argumentatiu: el dubte, la certesa, la probabilitat i l'obligació.
 - Identificació i ús de distints procediments de connexió en els textos, amb especial atenció a connectors de causa, conseqüència, condició i hipòtesi amb la finalitat de comprendre i expressar les relacions que s'estableixen entre les idees d'un text.
 - Reconeixement i ús de procediments per a l'expressió del discurs relatat, pas d'estil directe a indirecte: la citació indirecta de les fonts utilitzades.
 - Ús de procediments per a introduir aclariments en seqüències explicatives com un mitjà per a fer-se entendre pel destinatari.
 - Coneixement reflexiu per a la producció de textos, del significat dels temps que configuren l'eix verbal d'un discurs: l'eix verbal del passat amb valor narratiu i el seu ús en l'explicació de caràcter històric i en el relat literari prestant atenció a la correlació entre els diferents temps verbals del passat.
 - Ús de procediments per a compondre els enunciats amb un estil cohesionat: ampliació dels mecanismes de referència interna, tant gramaticals com lèxics: repetició, sinonímia, hiperonímia, camps lèxics i conceptuals.
 - Ús autònom de gramàtiques, diccionaris i correctors ortogràfics dels processadors de textos com un instrument per a revisar textos i millorar la composició escrita.
6. Coneixement i ús reflexiu de les normes ortogràfiques, apreciament del seu valor social i la necessitat de cenyir-se a la norma lingüística.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

1. Situar en el temps i en l'espai fets i processos històrics rellevants que s'estudien en este curs en el món, a Europa i a Espanya i aplicarà les convencions i els conceptes sobre el temps històric habituals en l'estudi de la Història.
2. Reconèixer els elements bàsics característics de les societats dels períodes estudiats, i establir connexions entre estos i reconèixer la causalitat múltiple que comporten els fets socials amb especial referència a Espanya i la Comunitat Valenciana.
3. Representar en eixos cronològics, i caracteritzar les distintes etapes fins a la Edat Moderna, l'evolució política i econòmica del món i d'Espanya durant els períodes històrics estudiats i els avanços i retrocessos en els processos de modernització econòmica i social.
4. Explicar algunes de les grans transformacions i conflictes mundials d'aquests períodes, situant-les cronològicament i geogràficament i valorar críticament els fets estudiats.
5. Dissenyar i dur a terme una senzilla investigació de caràcter descriptiu sobre algun dels fenòmens estudiats més destacats, així com comunicar de manera intel·ligible els resultats de l'estudi.

6. Comprendre instruccions i normes que regulen la interacció verbal de l'aula; seguir les explicacions de classe i ser capaç de verbalitzar-les en apunts, notes; extraure les idees bàsiques de notícies, reportatges, exposicions i conferències.
7. Comprendre textos escrits que pertanyen a l'àmbit d'ús acadèmic, dels mitjans de comunicació i de la comunicació personal i amb les institucions.
8. Produir textos escrits que continguen seqüències narratives, explicatives i argumentatives adequant-los a la situació comunicativa, organitzant el seu contingut de manera coherent, i respectant els criteris de correcció gramatical i ortogràfica.
9. Identificar els trets lingüístics propis de distints usos geogràfics, socials i estilístics de les llengües, per mitjà de l'observació directa i la comparació de produccions diverses.
10. Utilitzar la reflexió sobre els mecanismes de la llengua, i els seus elements formals (marques d'adequació, procediments de coherència i de cohesió, estructura de l'oració i de la paraula) i ser capaç d'utilitzar-les en l'ús oral i escrit.
11. Conèixer la terminologia gramatical bàsica en relació amb la comprensió i producció de textos: identificació de conceptes gramaticals, obtenció d'informació gramatical en fonts d'informació, autocorrecció i explicació i conceptualització de fenòmens lingüístics.
12. Exposar una opinió sobre la lectura personal d'una obra completa o fragments d'una certa extensió, adequada a l'edat i relacionada amb els períodes literaris estudiats tenint en compte la seua pertinença a un gènere determinat, el reconeixement dels elements estructurals bàsics i els grans tipus de recursos lingüístics.
13. Identificar usos lingüístics discriminatoris en textos orals i escrits i evitar l'ús d'estos, i utilitzar el llenguatge com a mitjà de resolució de conflictes.

TEMPORITZACIÓ

Al llarg de les tres avaluacions aniran treballant-se els aspectes més rellevants dels 6 blocs de continguts. Com que l'eix vertebrador de l'àmbit és l'àrea de socials, els aspectes lingüístics (ortogràfics, morfosintàctics i lèxics), tant de castellà com de valencià, aniran introduint-se enllaçant-los amb els aspectes socioeconòmics i històrics.

Les 9 hores amb què compta el programa, a la setmana, es distribuïran equitativament entre les àrees de socials, castellà i valencià. La distribució horària de 4 dies consecutius amb dues hores seguides, ens permetrà la realització de projectes de treball determinats, la potenciació del treball grupal i la utilització de les noves tecnologies. A més, açò també ens permetrà l'eixida del Centre per a realitzar treballs de recerca.

Respecte a les lectures obligatòries se'n faran, com a mínim, 3 (una per avaluació).

METODOLOGIA I MATERIALS

Els materials a utilitzar seran els següents:

- Dossier de diversificació curricular 3er d'ESO. Aquest dossier ha sigut confeccionat pel professor que imparteix l'àmbit. Es tracta d'un recull d'activitats relacionades en l'àrea de socials i en l'àrea lingüística de les dues llengües comunitàries.
- Elaboració de fitxes de continguts. Aquesta pràctica li permetrà a l'alumne la confecció i classificació de fitxes explicatives de continguts que estimularan el seu aprenentatge significatiu.
- Realització de projectes de treball, individuals i en grup, sobre determinats temes, tot i utilitzant les TIC.
- Material audiovisual.
- Elaboració de murals expositius.
- Exposició oral dels projectes i treballs.
- Els llibres: Donada la manca de material i recursos es pot recurrir a tot allò que es va realitzar per als anteriors programes de Diversificació curricular i de PQPI, sempre adaptant-los al que realment es necessita dintre de l'aula.
- A banda del Dossier de material, esmentat abans, també s'utilitzarà el llibre Valencià, Calaix Enllaç, 2nESO. Ed. Bromera i Calaix 3. Ed: Bromera, per treballar els continguts de Valencià. També es pot utilitzar el de Reforç de Llengua. Ed. Castellnou.
- Per a llengua castellana utilitzarem el de Àmbito lingüístico y social, formación bàsica. Ed. Editex

Lectures: Es proposaran una lectura en castellà i en valencià d'un mínim de dos llibres durant el curs, que siga adient i senzilla per als alumnes de PMAR, ja que els costa enganxar-se-se a la lectura.

CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

60% CONCEPTUALS

30% PROCEDIMENTALS

10% ACTITUDINALS

El 60% conceptual es subdividirà en un 20% per a cada àmbit (socials, castellà i valencià).

El 30% procedimental es subdividirà en un 15% per a les lectures (no es podrà aprovar l'avaluació si les lectures no són aptes amb una nota molt baixa que demostre que no han llegit res del llibre) i un 15% per als projectes de treball i recerca.

El 10% actitudinal contemplarà la progressió de l'alumne i la seua participació a classe.

S'establirà un sistema de recuperació per avaluació d'aquelles parts que queden suspeses.

ELEMENTS TRANSVERSALS

Pel que fa referència als apartats de Foment de la lectura i comprensió lectora, Comunicació audiovisual i les TIC, Emprenedoria, Educació cívica i constitucional, el departament es remet als mateixos aspectes ja assenyalats en el programa general de Ciències Socials per a l'ESO.

CALENDARI ÀMBIT SOCIO LINGÜÍSTIC 3er d'E.S.O. PDC

CURS 2023-2024

DATA	
Primera avaluació	Blocs 1 i 3
Segona avaluació	Blocs 2 i 4
Tercera avaluació	Blocs 2 (cont) 5 i 6

1R DE BATXILLERAT. HISTÒRIA DEL MÓN CONTEMPORANI.

Conèixer els condicionants històrics del món present, així com els problemes i reptes globals de les diferents societats humanes contemporànies, és indispensable perquè l'alumnat se situe al món, adquireix consciència dels seus drets i obligacions, i es comprometa amb l'exercici d'una ciutadania activa i responsable enfront dels reptes i desafiaments del segle XXI.

En aquest sentit, la matèria d'Història del Món Contemporani, d'acord amb els objectius de l'etapa de Batxillerat i amb el desenvolupament de les competències clau, facilita a l'alumnat les estratègies necessàries per comprendre críticament els esdeveniments contemporanis més rellevants en els àmbits nacional, europeu i mundial, i ajuda a l'anàlisi de les causes i les relacions, el paper dels individus en aquests esdeveniments i la composició de les societats des d'un punt de vista econòmic, social, polític i cultural al llarg del temps. A més, atesa la constant obertura al present que caracteritza la història contemporània, el seu aprenentatge genera a l'alumnat una mirada crítica i analítica sobre l'actualitat i sobre les circumstàncies pròpies, fomenta la corresponsabilitat en la construcció d'una societat més democràtica, justa i equitativa, i el capacita per a la formulació de propostes de millora de l'entorn social.

D'altra banda, si bé l'ensenyament de la història tradicional estava centrat en els fets i processos polítics de les elits, la transformació al llarg del segle XX en una ciència de les persones i de les societats humanes en el temps ha permès introduir noves temàtiques econòmiques i socials, així com nous subjectes històrics, com els grups subordinats i desfavorits, les dones i altres col·lectius. És important subratllar també l'aproximació alhora sincrònica i diacrònica que exigeix avui la comprensió i la transmissió de la història.

En continuïtat i aprofundiment competencial respecte de la matèria de Geografia i Història cursada en l'ESO, les competències específiques de la matèria Història del Món Contemporani estan referides a tres grans blocs de sabers i capacitats. El primer requereix la recerca i el maneig crític de diverses fonts històriques i d'informació. El segon es refereix a la contextualització i l'anàlisi de fenòmens històrics rellevants a partir de la comprensió dels canvis en l'estructura econòmica, la valoració de les relacions socials, l'entesa de l'evolució de les relacions internacionals i els esdeveniments bèl·lics, així com de la consideració dels elements ideològics i culturals. El tercer demanda l'adquisició d'actituds i valors transversals per al desenvolupament d'una consciència cívica responsable, inspirada pels valors de la Constitució Espanyola i pels drets humans. Tot aquest conjunt de competències es desenvolupa al voltant de tres eixos fonamentals.

El primer aprofita la naturalesa intrínsecament investigadora i crítica que es requereix per a la construcció del coneixement històric amb l'objectiu d'afavorir que l'alumnat adquireisca habilitats de cerca i contrast d'informació, a partir de fonts solvents tant digitals com analògiques. Amb açò es pretén estimular l'aptitud per aplicar els mètodes d'investigació més adients en cada cas, obtenir informació fiable i profitosa, i desenvolupar la capacitat d'aprendre per si mateix al llarg de la vida personal i professional.

El segon eix fa referència a l'anàlisi dels principals problemes i reptes del present, interpretant-los com a part d'un procés que els connecta amb el passat i els projecta cap al futur. L'objectiu és fomentar l'ús social del coneixement i el desenvolupament de la consciència i el pensament històrics, generant en l'alumnat la necessitat de formular preguntes sobre el temps present, reflexionar críticament sobre el seu entorn social, i clarificar el criteri propi i projecte personal.

El tercer eix se centra a presentar una concepció de la història amb perspectiva de gènere. La història tradicional amb prou feines incloïa dones com a protagonistes de l'acció social i política. Per això, s'ha adoptat el concepte de gènere com a eina analítica per a la investigació historiogràfica, variant la perspectiva i assumint la necessitat d'observar i valorar la contribució de les dones al desenvolupament històric de les societats.

En general, i al voltant d'aquests tres eixos fonamentals, la matèria d'Història del Món Contemporani proporciona a l'alumnat una sèrie d'eines i estratègies que l'ajudaran a assolir els objectius del perfil de sortida de l'etapa, adquirir les competències clau i reconèixer i afrontar els desafiaments del segle XXI. Avançar en la comprensió de les fonts diverses, cercar i seleccionar informació, i crear productes propis sobre assumptes o problemes del present, tant en format digital com analògic, contribuiran al desenvolupament de les competències clau en comunicació lingüística i digital, a partir de la comprensió del coneixement històric com a síntesi d'interpretacions guiades pel rigor científic, la crítica a tota posició dogmàtica i la revisió i reelaboració constants. Igualment, el coneixement de les principals formes d'expressió artística i cultural de l'època contemporània facilitarà l'assoliment de la competència clau en consciència i expressió culturals.

Finalment, i d'una manera molt directa, el conjunt de les competències específiques de la matèria impulsaran l'adquisició de la competència clau ciutadana, ja que tenen per objecte el reconeixement per part de l'alumnat dels valors del pluralisme, l'equitat, el respecte a les diferències, el rebuig a tot tipus de discriminació i la promoció d'una cultura de pau i no violència, incidint en la importància de l'èxit de la justícia, la igualtat efectiva d'homes i dones, el respecte als drets humans i el compliment dels objectius de desenvolupament sostenible.

Quant als criteris d'avaluació, estan dissenyats per comprovar el grau d'assoliment de cadascuna de les competències específiques referides, i s'han d'entendre com a eines de diagnòstic i millora en relació amb el nivell d'acompliment que s'espera de l'adquisició d'aquelles. Donat aquest enfocament competencial, els criteris d'avaluació, en relació amb els sabers bàsics, han d'atendre tant els processos d'aprenentatge com el producte, i han de ser implementats a través d'instruments d'avaluació diferenciats i ajustables als diferents contextos i situacions d'aprenentatge en què s'haja de concretar el desenvolupament de les competències esmentades.

Els sabers bàsics es presenten en tres blocs, en què, segons cada cas, predomina la perspectiva temporal o l'aproximació temàtica. El primer bloc, Pensar històricament, es dedica al coneixement dels principals conceptes, mètodes i tècniques d'estudi i expressió que empra la ciència històrica, així com a les característiques epistemològiques més bàsiques. El seu coneixement és necessari per abordar amb solvència l'anàlisi de l'esdevenir històric contemporani i les repercussions sobre el món actual. Al segon bloc, Societats en el temps, es fa un recorregut cronològic pels principals fenòmens històrics de l'època contemporània fins a arribar als principals eixos al voltant dels quals es mou el món actual. L'objectiu és analitzar els problemes a què s'enfronta la humanitat, entenent-ne la dimensió històrica, els orígens i el desenvolupament, i la situació actual, i explorant alternatives des de les quals afrontar els reptes i desafiaments del segle XXI. El tercer bloc, Compromís cívic i ciutadà, implica el reconeixement dels valors i les actituds que corresponen a l'exercici d'una ciutadania activa, crítica i responsable.

Des del punt de vista de la programació de la matèria, convé recordar la vinculació que, a la història del món contemporani, mantenen el temps present i el passat, per la qual cosa s'ha de facilitar l'estudi dels fenòmens històrics des de la perspectiva de l'actualitat, i els problemes i fenòmens presents a partir de la

gènesi pròpia i desenvolupament històric, generant situacions d'aprenentatge en què aquest vincle siga palpable. És aquesta, a més, una matèria especialment concebuda per al treball interdisciplinari i en equip, així com oberta a l'ús d'aquells plantejaments didàctics i metodològics que contribuïsquen millor al seu desenvolupament competencial, al desenvolupament de la consciència i el pensament històric, i a l'adopció d'una actitud activa, crítica, ètica i compromesa pel que fa als reptes i desafiaments del present.

Competències específiques.

Competència específica 1.

Cercar, seleccionar i emprar informació sobre el passat i el present en distints tipus de fonts, avaluant de manera crítica el grau de fiabilitat i interès, i aplicant els mètodes, tècniques i conceptes de la ciència històrica.

Descripció de la competència.

L'ensenyament de la història no implica únicament la transmissió de coneixements sobre el passat, sinó que inclou també l'adquisició i pràctica dels mètodes, tècniques i conceptes que permeten a qui escriu sobre història conformar el relat propi. Com tota construcció científica, el coneixement històric és un procés obert, fonamentat en la investigació i la revisió i reelaboració constants. Per aquest motiu, les estratègies de cerca, recopilació i processament de la informació són essencials per a l'aprenentatge de la matèria. En aquesta competència es tracta, doncs, de dotar l'alumnat d'aquelles eines que li permeten treballar eficaçment amb fonts i documents històrics de diferent tipus: textos, fonts iconogràfiques i cinematogràfiques, mapes i dades econòmiques, entre d'altres, i tant de manera digital com analògica.

El comentari de text, l'anàlisi d'imatges i obres d'art, la interpretació i confecció de mapes, taules i gràfiques, entre d'altres eines, li permetran escometre, de manera solvent, crítica i ètica, processos complexos de cerca i selecció d'informació, utilitzant entorns i suports accessibles, així com desenvolupar estratègies d'anàlisi i interpretació d'aquesta a través d'una contextualització precisa i la comprovació de la veracitat. Així mateix, aquesta competència ha de promoure en l'alumnat el plantejament d'aquelles qüestions que permeten extraure de les fonts la informació històrica rellevant, alhora que elaborar i exposar de forma raonada i estructurada les hipòtesis científiques pròpies, i generar produccions individuals i grupals a partir d'aquestes.

L'anàlisi de les fonts a partir de les quals es construeix el coneixement històric requereix la documentació (origen, tipologia, autoria i intencionalitat), la contextualització en un marc cronològic i geogràfic, l'estudi del contingut (explícit i implícit) i l'acarament amb altres fonts per detectar i resoldre els possibles punts de coincidència o de divergència i arribar a obtenir proves vàlides sobre el passat.

El recurs a textos historiogràfics resulta necessari per a la contextualització de les fonts primàries, la formulació inicial de les hipòtesis i preguntes sobre el passat, la distinció i avaluació de distintes interpretacions disponibles i, finalment, per reconèixer i assumir que el coneixement històric és una construcció provisional, en certa mesura subjectiva i sempre susceptible de revisió i correcció.

Al final del curs, l'assoliment d'aquesta competència hauria de capacitar l'alumnat per aplicar les tècniques i mètodes bàsics del coneixement científic en l'àmbit de les ciències humanes i socials, i l'hauria de facultar per valorar que aquest és resultat del contrast rigorós entre fonts, preguntes i hipòtesis validades o rebutjades. Al mateix temps, hauria d'incrementar l'habilitat per apropar-se críticament a la multiplicitat d'informacions, de vegades contradictòries i no sempre fiables, que rep a través de distints mitjans, i per distingir i discriminar notícies i referències veraces i rellevants, en el marc de la societat de la informació.

Aquesta competència contribuirà a l'assoliment de les competències clau en comunicació lingüística i digital de l'alumnat. Afavorirà una major capacitat per a la comprensió i expressió oral i escrita, i millorarà l'habilitat per a la cerca d'informació per mitjans tant analògics com digitals de manera fiable i crítica.

Competència específica 2.

Descriure i contextualitzar els fets i processos més importants de la història contemporània, reconeixent-hi l'origen dels trets geopolítics, socials, econòmics i culturals del món actual i explicant-los per mitjà de la causalitat històrica.

Descripció de la competència.

El concepte de procés històric refereix el conjunt de fets relacionats i organitzats en forma de relat pel qual s'expliquen les transformacions polítiques, econòmiques, socials i culturals de les societats humanes. En el desenvolupament d'aquesta competència, l'alumnat haurà d'identificar, comprendre i diferenciar distints fets i processos històrics contemporanis, treballant amb fonts contrastades tant digitals com analògiques, i organitzant i valorant diferents interpretacions sobre ells.

Per determinar les relacions causals entre els fets i processos del passat i els grans problemes i qüestions del món actual, cal l'assoliment de les estratègies cognitives que permeten establir-les. L'alumnat hauria de partir de la identificació de determinats fets i processos històrics com a causes i conseqüències d'altres amb els quals es relacionen per proximitat cronològica i/o geogràfica. A més, cal també una correcta classificació de causes d'acord amb el contingut (natural, polític, econòmic, social, cultural), la durada del temps durant el qual actuen (breu, mitjana o llarga), i la importància relativa sobre uns mateixos fets o processos. En el cas de la comprensió i valoració dels esdeveniments i processos en els quals ha intervingut l'acció humana, es requerirà la correcta contextualització de les actuacions de les persones en el passat (també anomenada explicació per empatia), tenint en compte que actuaren condicionades per entorns, expectatives i escales de valors que no coincideixen amb els de la societat actual.

Finalitzat el curs, aquesta competència hauria de permetre que l'alumnat comprengui les relacions de canvi i permanència, causalitat i interrelació en l'espai i en el temps dels principals successos i processos històrics del món contemporani, avaluant-ne de manera crítica el significat i la rellevància per al present, analitzant les conseqüències geogràfiques, polítiques, econòmiques, socials o culturals, i promoure, a partir de tot això, el reconeixement dels valors i principis de regulen el nostre sistema democràtic de convivència.

Aquesta competència assistirà l'alumnat en l'adquisició de les competències clau de comunicació lingüística i ciutadana. La confecció de relats o síntesis històriques repercutirà en el progrés de la competència en expressió oral i escrita amb coherència, correcció i adequació. Al mateix temps, la percepció de les repercussions dels fets i processos del passat sobre el present l'ajudarà a actuar en societat des de la ciutadania responsable i a participar de manera plena en la vida social i política, ja que gaudirà d'un coneixement més informat dels esdeveniments del món actual i dels conceptes i estructures polítiques, econòmiques, socials i jurídiques.

Competència específica 3.

Analitzar les principals ideologies, revolucions i canvis polítics de l'època contemporània, així com els diferents règims polítics als quals han donat lloc, avaluant críticament el seu caràcter democràtic o autoritari.

Descripció de la competència.

L'època contemporània és l'era d'ideologies i revolucions que han donat lloc a distintes formes d'organització política i social. Des de la crisi de les institucions polítiques heretades de l'Antic Règim, noves ideologies polítiques i revolucions inspirades en elles van anar desenvolupant-se i transformant radicalment les estructures socials i polítiques: les revolucions liberal/burgeses, que van consagrar les llibertats individuals i la igualtat davant la llei, i van promoure sistemes de representació política més extensius; les noves i diverses idees socialistes, orientades a la implantació de societats fundades en la igualtat econòmica i social i en l'autoritarisme estatal; i els feixismes, amb projectes de creació de societats uniformes i d'estats nacionalistes i totalitaris. L'aprenentatge de la història del món contemporani requereix, doncs, del coneixement analític i crític de les principals ideologies polítiques gestades, desenvolupades i implantades al llarg dels últims dos segles (conservadorisme, liberalisme, socialisme i feixisme) en les seues múltiples variants i especificitats, de la comprensió de les causes i conseqüències dels canvis i moviments revolucionaris ocorreguts al llarg de la contemporaneïtat, i de la relació existent entre aquests precedents històrics i les ideologies i sistemes polítics del present.

Aquesta competència pretén que, al final del curs, l'alumnat siga capaç d'identificar, comparar i diferenciar les principals ideologies polítiques de l'època contemporània. D'altra banda, hauria de promoure que reconega i analitze els principals processos i esdeveniments revolucionaris, establint similituds i diferències entre ells, comprenent les causes, el desenvolupament i les conseqüències, i que obtinga conclusions sobre la plasmació pràctica dels seus principis en propostes concretes d'organització política en diferents moments i llocs.

Finalment, l'hauria de capacitar per reconèixer les relacions existents entre els processos revolucionaris històrics i algunes de les formes i sistemes polítics que regeixen actualment en diferents països, de manera que pugui avaluar de forma crítica els trets democràtics o autoritaris de les diferents propostes ideològiques i institucions polítiques del món actual, així com els símptomes de crisi, deteriorament o canvi que mostren els sistemes democràtics del nostre entorn.

Aquesta competència ajuda a l'adquisició de la competència clau *ciutadana*, atés que proporcionarà a l'alumnat habilitats d'anàlisi de les idees i estructures polítiques del present, capacitat per a la formació de judicis propis, fonamentats i respectuosos, sobre aquestes; i, finalment, l'assumpció d'actituds de vida en societat basades en el respecte a la diferència i la promoció dels principis democràtics.

Competència específica 4.

Analitzar l'evolució de les relacions internacionals i els conflictes bèl·lics de l'època contemporània, atenent les causes i conseqüències, i valorant els esforços realitzats per mantindre la pau i fer complir els drets humans.

Descripció de la competència.

Les relacions internacionals són el marc de relació i resolució de conflictes entre els estats. Durant l'època contemporània, la rivalitat entre ells va provocar una multiplicitat de conflictes de distinta intensitat i magnitud, entre els quals destaquen les dues guerres mundials del segle XX.

Aquesta competència demanda que l'alumnat aplique tècniques d'anàlisi històrica als conflictes bèl·lics contemporanis, atenent a l'origen, als factors desencadenants, a l'evolució i a les conseqüències. Caldrà, en primer lloc, atendre les rivalitats polítiques i econòmiques entre potències, la formació d'aliances i coalicions o les situacions de dependència internacional com a principals focus d'origen de conflictes. També serà necessari reconèixer que les guerres han constituït un motor històric de primer ordre per la capacitat intrínseca de provocar o accelerar canvis en els règims polítics, les estructures econòmiques i socials i les innovacions tecnològiques, per la qual cosa el seu estudi es configura com un recurs fonamental per explicar l'evolució històrica dels estats i de les societats, així com per entendre les característiques del món actual, i per interpretar adequadament els esdeveniments del present i els conflictes pendents de resolució.

Aquest estudi no estarà complet, però, si no atén també al coneixement i valoració dels esforços realitzats per part d'institucions, d'organitzacions i de projectes de cooperació internacionals que s'han compromés activament amb la preservació de la pau i el compliment dels drets humans, i amb tots aquells principis i aquelles accions i actituds que contribueixen a la implantació d'una cultura de pau i no violència.

L'alumnat hauria d'exercitar tant de manera individual com col·laborativa diverses habilitats d'anàlisi comparada de fonts primàries i secundàries de distint tipus tant digitals com analògiques (documents històrics, textos historiogràfics, mapes, diaris i correspondència privada, premsa, materials fotogràfics i cinematogràfics,...), referides a diferents situacions de conflicte i la manera com els protagonistes, actius o passius, els visquen i sentiren. Alhora, l'alumnat haurà de ser competent en l'elaboració de comentaris de text, taules comparatives i mapes geopolítics sobre aquests conflictes.

En definitiva, al final del curs l'alumnat hauria de ser capaç de formular explicacions històriques coherents sobre la dinàmica de les relacions internacionals i els conflictes bèl·lics més importants de l'època contemporània fins el moment actual; d'exercitar-se en l'ús de tècniques d'anàlisi i investigació històrica; i de detectar i valorar els esforços realitzats en diversos moments de la història contemporània per mantindre la pau i el diàleg.

Aquesta competència contribuirà a l'adquisició de la competència clau *ciutadana*. L'estudi crític dels grans conflictes internacionals dels últims temps afavoreix que l'alumnat desenvolupi actituds d'identificació amb els valors propis d'una cultura democràtica, sobre la base de la resolució pacífica de conflictes, el rebuig de la violència, el respecte als drets humans i l'assoliment d'una ciutadania global.

Competència específica 5.

Identificar i analitzar els canvis demogràfics, econòmics, socials i culturals provocats per l'aplicació de diferents sistemes econòmics al llarg de l'època contemporània, comparant i valorant les conseqüències per a les condicions de vida de les persones.

Descripció de la competència.

La història econòmica estudia els fets i canvis de les estructures econòmiques de les societats al llarg del temps. A l'inici de l'època contemporània es produeix la crisi i desaparició progressiva de l'Antic Règim, caracteritzat per una economia rural de base agrària i una societat estamental tancada i assentada sobre privilegis d'origen. Aquell sistema va ser substituït per una economia de mercat i una societat de classes definides per diferències de riquesa, a partir de l'aplicació dels principis del liberalisme polític i econòmic que promogueren també el desenvolupament del capitalisme industrial i financer i de la revolució industrial amb les innovacions tècnic-organitzatives, el consum massiu, l'explotació de noves fonts d'energia, l'extensió de la fàbrica com a centre de producció, la divisió especialitzada del treball i, ja en el segle XXI, l'economia globalitzada i la digitalització de la producció i de les comunicacions.

Paral·lelament, ja des del segle XIX es formularen altres propostes d'organització econòmica i social que, des de l'òptica del socialisme, propugnaren formes d'economia centralitzada en mans de l'Estat i models d'organització social aliens a la divisió de classes i partidaris d'un major igualitarisme social i econòmic. Aquests plantejaments foren aplicats ja durant el segle XX en alguns països amb diferents resultats.

Al final del curs, l'alumnat hauria d'estar capacitat per reconèixer i contrastar les diferències teòriques i els distints resultats pràctics ocasionats per cadascun d'aquests models en diferents casos, per mitjà de l'anàlisi i interpretació de documents, mapes, dades i gràfiques. L'objectiu és que avalue les repercussions socials i culturals de l'organització econòmica de les societats contemporànies, per tal que prengui consciència de l'impacte dels canvis i sostinga, amb fonament científic i de manera autònoma, judicis de valor sobre la millora o empitjorament de les condicions de vida dels distints grups socials en distints moments i espais geopolítics: noves classes socials, modificació de les condicions de treball, desenvolupament material, reconeixement dels drets individuals i col·lectius, reducció de les injustícies i desigualtats, relacions entre els estats i conseqüències mediambientals en relació a l'establiment d'unes relacions harmonioses i sostenibles entre les activitats econòmiques humanes i la natura.

Aquesta competència es relaciona amb l'adquisició de la competència clau ciutadana, ja que hauria de capacitar l'alumnat per a l'anàlisi crític de les idees i estructures econòmiques del present, així com per a la comprensió de les relacions sistèmiques d'interdependència, eco-dependència i interconnexió entre actuacions locals i globals. A més a més, contribuirà que siga capaç de formar judicis propis i argumentats sobre la necessitat d'incorporar un estil de vida sostenible i eco-socialment responsable.

Competència específica 6.

Identificar i analitzar els canvis i permanències en l'organització social de la població, investigant les aportacions dels diferents grups socials als processos històrics i adoptant una posició crítica enfront de les desigualtats socials i les situacions de discriminació.

Descripció de la competència.

La història social estudia la societat, amb les lògiques diferències i grups recognoscibles al seu si, en funció de diverses condicions i mentalitats, però superant el mer estudi de les individualitats. Per tant, adoptar una perspectiva social en història requereix incloure també els sectors més desfavorits de la població, les seues condicions de vida, les aspiracions i les manifestacions culturals, proporcionant així una comprensió del passat des d'una perspectiva global.

Per mitjà d'aquesta competència es pretén que l'alumnat incorpore tota la diversitat de subjectes històrics, tant a la seua recepció de la història a partir de la selecció de les fonts com també al relat històric que aprèn a construir, de manera que queden incloses les classes treballadores i els sectors històricament subordinats o discriminats per raó de l'origen, la cultura o el gènere.

Per aconseguir una visió més completa dels fenòmens de dinàmica i canvi social en perspectiva històrica, l'anàlisi dels grups socials i de les relacions entre ells ha de comptar amb les aportacions d'altres disciplines socials, com la sociologia o l'antropologia, que proporcionen a l'alumnat eines metodològiques

per a l'anàlisi de les estructures i processos socials en tota la complexitat i riquesa que presenten. Es facilitarà així una millor categorització dels diferents sectors socials (els trets que en defineixen els membres, les condicions de vida, la consciència de pertinença a un mateix grup, els costums i patrons culturals). També es durà a terme la comparació entre les diferents formes d'organització i mobilització social de l'època contemporània, l'anàlisi dels conflictes socials que s'han donat en cada període i el debat sobre la seua contribució al canvi social, a la millora de les condicions de vida i a la igualtat d'oportunitats. Aquest estudi s'aplicarà a tota l'època contemporània, des de la crisi de l'Antic Règim i l'aparició de la societat de classes en el segle XIX fins al moment actual, passant pel progressiu avanç de les classes mitjanes, la consolidació de la societat de masses al llarg del segle XX i, ja en les últimes dècades d'aquest i les primeres del XXI, el sorgiment dels nous moviments socials.

Aquesta competència prepara l'alumnat perquè, al final del curs, siga capaç d'identificar i incorporar al relat històric propi les característiques i components de les diferents estructures socials pròpies de cada etapa de l'època contemporània, així com les dinàmiques socials que han condicionat l'evolució fins al present. A més, l'habilita per reflexionar críticament sobre les situacions injustes i no igualitàries que s'han donat en el passat i encara es donen en el present, i fomenta la promoció del respecte a aquells sectors de la població històricament minoritzats i que, encara hui, necessiten ser visibilitzats, valorats i defensats.

Aquesta competència recolza l'assoliment de la competència clau ciutadana, ajuda l'alumnat a la comprensió crítica dels conceptes i estructures socials del món actual i l'habilita per a l'anàlisi crítica de la dimensió social i ciutadana de la identitat pròpia i dels fets socials, històrics i normatius que la determinen. Paral·lelament, fomenta el compromís amb la cohesió social i el respecte per la diversitat.

Competència específica 7.

Identificar, definir i analitzar en el seu context els principals corrents i manifestacions culturals i artístics de l'època contemporània, valorant l'herència que suposen en si mateixos i reconeixent en aquests plantejaments l'origen de la cultura actual.

Descripció de la competència.

El trànsit a la contemporaneïtat va implicar transformacions profundes en la cultura i l'art occidental, les repercussions de les quals arriben fins als nostres dies. Per mitjà d'aquesta competència es pretén que l'alumnat analitze el desenvolupament històric de tals canvis formals, tècnics i de contingut, relacionant-los amb els fenòmens polítics, econòmics i socials que els van afavorir. L'objectiu és que pugua comprendre i avaluar, de manera crítica, la naturalesa i diversitat de les manifestacions culturals contemporànies i el ritme de creació i difusió de continguts que observa en l'actualitat.

La crisi de l'Antic Règim dugué aparellat el final del tradicional predomini cultural i educatiu de les institucions eclesiàstiques, el relleu de les quals va ser pres pels estats-nació liberals i les institucions acadèmiques pròpies. Al mateix temps, es van donar canvis en els patrons de llibertat dels artistes i en les preferències del mecenatge artístic, cada vegada més vinculat a individus i a entitats privades, i en menor mesura a institucions oficials. L'expressió artística va multiplicar els canals i formes, i va ser utilitzada per empreses, estats i agents polítics per a la difusió de les idees.

D'altra banda, les necessitats productives i tecnològiques derivades de les revolucions industrials van suposar un desenvolupament sense precedents de la ciència i de les seues aplicacions pràctiques que possibilitaren la revolució de les comunicacions, l'auge del disseny i de l'arquitectura dels nous materials, el desenvolupament de la publicitat i l'aparició de noves formes d'expressió artística, com la fotografia, la cinematografia i l'art digital.

Finalment, el creixement de les classes mitjanes, el sorgiment de la política de masses, el consum de masses i, lligat al capitalisme industrial, l'extensió de l'alfabetització, la generalització progressiva de l'accés a la cultura i les noves formes d'oci van requerir d'una nova premsa i van afavorir l'aparició d'altres mitjans de comunicació de masses: ràdio, televisió i Internet.

Al final del curs, l'alumnat hauria de situar tots aquests canvis en el context del desenvolupament de la societat de masses i la digitalització, i d'identificar els principals estils o corrents, autors i obres principals, iniciant-se alhora en el desxiframent del seu significat i apreciament el valor de l'herència cultural, material i immaterial, que suposa la cultura contemporània per a la societat del present. En definitiva, s'espera que

l'alumnat prenga consciència de l'origen de les formes artístiques i canals de comunicació actuals, l'evolució, els avantatges i els límits, desenvolupant un major sentit crític cap al món que l'envolta i els continguts que percep.

Aquesta competència es vincula a la competència clau en consciència i expressió culturals. Hauria de fomentar en l'alumnat un millor coneixement, estima i respecte pel patrimoni cultural i artístic de l'època contemporània, valorant la llibertat d'expressió i l'enriquiment inherent a la diversitat cultural i artística. Al mateix temps, l'hauria de capacitar per gaudir i analitzar amb autonomia les especificitats i intencionalitats de les manifestacions artístiques més destacades del període, i per expressar de manera creativa i oberta les opinions i emocions pròpies.

Competència específica 8.

Reconèixer i analitzar els reptes més rellevants del món actual, analitzant-ne l'origen, les causes i les implicacions per al present i el futur, tot formant judicis personals informats, crítics i compromesos amb la millora de l'entorn.

Descripció de la competència.

El present no pot entendre's com una època tancada i delimitada temporalment, sinó que forma part d'un procés històric dinàmic i obert a les influències del passat i a influir sobre el futur. Per analitzar i comprendre aqueixes relacions és necessari fer un ús crític, segur i ètic de fonts i dades històriques i historiogràfiques i d'altres ciències que es troben a l'abast de l'alumnat.

De la mateixa manera, els mitjans de comunicació social tant analògics com digitals són un instrument imprescindible per conèixer la realitat del món actual. Generen i transmeten informació de manera tan ràpida i, de vegades, tan parcial que, per consultar-los i interactuar amb ells amb un grau mínim de rigor i solvència, és necessari que l'alumnat adquireixi eines d'alfabetització informacional que li permeten fer un ús adequat de la informació que se li presenta o que ell mateix cerca, contrastar i avaluar críticament la qualitat dels missatges i detectar la informació errònia o intencionadament falsa, llançada moltes vegades amb la finalitat de manipular o enganyar qui la rep.

Aquesta competència està orientada al fet que l'alumnat, en el camí de la formació pròpia per a la ciutadania activa i responsable, exercisca el criteri propi i desenvolupi una consciència històrica personal. Per a això caldrà que reconega els principals reptes polítics, econòmics, socials, culturals i mediambientals del món actual en relació a l'origen històric, atenent especialment els relacionats amb la desigualtat, la discriminació per qualsevol circumstància personal o social, la qualitat democràtica del sistema polític i social en el qual participa, el despoblament rural, la desinformació i l'assoliment dels objectius de desenvolupament sostenible.

Es pretén que, al final del curs, l'alumnat expresse judicis i hipòtesis explicatives sobre el present de manera informada, ponderada, respectuosa, crítica i dialogant, i que formule propostes de millora al respecte. Hauria d'adquirir així habilitats per contribuir a la millora de l'entorn i a l'assoliment del bé comú.

Aquesta competència es relaciona amb les competències clau en comunicació lingüística, digital i ciutadana. La investigació sobre els problemes i reptes del present, el debat al voltant d'aquests i l'elaboració de propostes de millora contribueixen a l'assoliment de les habilitats de comprensió i expressió oral i escrita de l'alumnat. D'altra banda, les tasques de cerca d'informació actualitzada, de qualitat i fiable en mitjans digitals haurien d'exercitar la competència digital i l'ús responsable i crític de les fonts d'informació. Finalment, la reflexió sobre les grans qüestions del món actual l'haurien d'iniciar en l'exercici de la ciutadania responsable i participativa, així com en l'anàlisi crític dels valors propis i aliens i en l'exposició de judicis propis amb actitud dialogant, argumentativa, respectuosa i oposada a qualsevol forma de discriminació o violència.

Competència específica 9.

Incorporar la perspectiva de gènere en l'estudi de la història del món contemporani, investigant els moviments feministes en el seu context i adoptant una actitud proactiva entorn de l'assoliment de la igualtat efectiva entre homes i dones.

Descripció de la competència.

La historiografia tradicional, concebuda habitualment des d'una visió eminentment masculina, ha minimitzat exageradament la presència de les dones en la història, privant-les de la consideració de subjecte de canvi o transformació de les realitats socials, culturals i polítiques. D'altra banda, la mobilització de les dones en l'època contemporània per reclamar la igualtat de drets i, posteriorment, una completa emancipació, ha contribuït a l'eclosió dels estudis de gènere que, aplicats a la historiografia, sostenen que els comportaments, rols i actituds atribuïts a un gènere al llarg de la història són, en un sentit fonamental, construccions socials mediatitzades pel context cultural.

Aquesta competència està orientada a l'estudi contextualitzat dels moviments feministes, en les seues diferents tendències i onades, i de les mobilitzacions que protagonitzaren les dones al llarg de l'època contemporània per a l'ampliació dels drets i, en definitiva, per a la emancipació pròpia. Es pretén que l'alumnat siga competent per explicar la connexió de les idees i moviments feministes amb determinades cultures polítiques i amb altres moviments socials, així com visibilitzar les protagonistes i detectar les principals resistències al canvi. A més a més, l'ampliació i el correcte tractament dels tipus de fonts d'informació, com poden ser les literàries i periodístiques, les cinematogràfiques, la tradició oral o les manifestacions artístiques, ofereix un valuós recurs per afavorir que l'alumnat esbrine i analitze els estereotips que s'han aplicat a les dones al llarg de l'època contemporània, i també per conèixer i rescatar de l'oblit a nombroses dones que exerciren un paper destacat en els camps de la política, la filosofia, la ciència, l'art o la literatura, però que no han estat incorporades al relat historiogràfic predominant.

Al final del curs, l'alumnat hauria d'incorporar la perspectiva de gènere com un instrument més d'investigació històrica, superant l'ocultació de les dones en la historiografia i en el conjunt de la cultura instituïda.

Aquesta competència contribueix al desenvolupament de la competència clau *ciutadana*, ja que dota l'alumnat d'una major capacitat de crítica i anàlisi de les desigualtats existents entre homes i dones, afavorint que es comprometa de manera activa i informada amb la promoció de la igualtat efectiva de drets i oportunitats.

Sabers bàsics.

Introducció.

Els sabers bàsics de la matèria Història del Món Contemporani han estat seleccionats perquè l'aprenentatge, articulació i mobilització, són necessaris per a l'adquisició i el desenvolupament per part de l'alumnat de les competències específiques formulades.

Davant el vast cabal de matèria històrica contemporània susceptible d'estudi, s'ha donat prioritat a aquells sabers que, en major mesura, poden contribuir a la comprensió de les dinàmiques de canvi i continuïtat del món actual, especialment de les més properes a la realitat social i cultural de l'alumnat, així com al desenvolupament d'una consciència crítica, i a la interiorització i expressió de valors i actituds democràtics, justos i equitatius.

Els sabers s'organitzen en tres blocs. El primer té per objectiu ensenyar a pensar històricament i inclou els conceptes, mètodes i tècniques que es requereixen per a l'adquisició de les competències dedicades en major mesura a l'epistemologia de la ciència històrica, la cerca d'informació, la investigació sobre el passat, l'anàlisi de les fonts i la construcció de relats o explicacions sobre la història.

El segon inclou l'estudi en el temps de les principals qüestions polítiques, econòmiques, socials i culturals de la contemporaneïtat. Tot i que l'estructura interna siga cronològica, per al desenvolupament no s'ha de perdre de vista la interrelació entre fenòmens que no són sincrònics i, molt especialment, les relacions dels fets i els processos del passat amb els fenòmens observats en el present.

El tercer bloc fa referència al conjunt de sabers axiològics que es pretén fomentar entre l'alumnat per al desenvolupament d'una consciència cívica i ciutadana, crítica i proactiva davant dels desafiaments del segle XXI.

Bloc 1. Pensar històricament

Subbloc. Conceptes, mètodes i tècniques de la ciència històrica CE1, CE2, CE8	1r curs
•Naturalesa i conceptes de la ciència històrica	X
•Cerca i contrast d'informació històrica	X
•Anàlisi i comentari de fonts històriques i historiogràfiques	X
•Elaboració de taules, gràfiques i mapes amb informació històrica	X
•La causalitat en història	X
•L'explicació contextualitzada o per empatia	X
•Temps històric, canvi i continuïtat	X
•Expressió d'hipòtesis, explicacions i síntesis històriques	X

Bloc 2. Societats en el temps

Subbloc. Orígens del món contemporani CE3, CE4, CE5, CE6, CE7, CE9	1r curs
2. La crisi de l'Antic Règim	X
3. Revolucions liberals, democratització i sufragisme	X
4. Liberalisme, romanticisme i nacionalisme	X
5. Les revolucions industrials	X
6. La societat de classes	X
7. Orígens i desenvolupament del moviment obrer	X
8. Les grans potències en el segle XIX	X
9. La dominació europea del món	X
10. Art i cultura del segle XIX	X
Subbloc. Conflictes i canvis en la primera mitat del segle XX CE3, CE4, CE5, CE6, CE7, CE9	1r curs
3. La Primera Guerra Mundial i les seues conseqüències	X
4. La revolució russa i l'estat soviètic	X
5. La societat i la política de masses	X
6. La crisi econòmica d'entreguerres	X
7. Crisi de les democràcies i ascens dels totalitarismes	X
8. La Segona Guerra Mundial i les seues conseqüències	X
9. Noves formes i tendències artístiques del segle XX	X
Subbloc. El món bipolar CE3, CE4, CE5, CE6, CE7, CE9	1r curs

5. La política de blocs i la Guerra Freda	X
6. Les noves institucions internacionals	X
7. El bloc capitalista	X
8. El bloc comunista	X
9. El procés de construcció europea	X
10. L'estat del benestar	X
11. La descolonització i els problemes dels nous estats	X
Subbloc de Món actual CE3, CE4, CE5, CE6, CE7, CE8, CE9	1r curs
<ul style="list-style-type: none"> • La desintegració del bloc soviètic i el nou ordre mundial • La Unió europea: reptes i oportunitats • Espais geopolítics i principals conflictes internacionals del món actual • Democràcia, drets humans i nous moviments socials • La globalització i els seus desequilibris • La problemàtica mediambiental • La societat de la informació • Noves formes digitals d'expressió i comunicació 	X X X X X X X X

Bloc 3. Compromís cívic i ciutadà

Subbloc. Consciència cívica i ciutadana. Transversal a totes les CE	1r curs
<ul style="list-style-type: none"> • Compromís amb els principis i normes de la Declaració Universal dels Drets Humans • Consciència i memòria democràtica 4. Valors de l'uropeisme i ciutadania global 7. Compromís amb l'assoliment dels objectius de desenvolupament sostenible • Resolució pacífica de conflictes i cultura de la pau • Respecte de la diferència i exercici de la tolerància activa • Compromís amb l'assoliment de la igualtat efectiva entre homes i dones. • Reconeixement i respecte del patrimoni cultural i natural • Prevenció de la manipulació de la informació i de la desinformació 	X X X X X X X X

Situacions d'aprenentatge.

L'assoliment de les competències específiques de la matèria Història del Món Contemporani requereix la formulació de situacions d'aprenentatge que demanen de l'alumnat la mobilització de sabers, de manera integrada i transversal, respecte de les competències específiques i de les competències clau, de manera que s'exerciten els processos cognitius i afectius, recursos, habilitats i actituds que possibilitaran la

resolució de problemes i permetran afrontar la futura vida personal, laboral i social de manera solvent, en el context dels desafiaments del segle XXI.

Per al disseny d'aquestes situacions d'aprenentatge es recomana l'aplicació dels principis generals següents:

- Com a marc general de les situacions d'aprenentatge, amb l'objectiu d'atendre la diversitat d'interessos i necessitats de l'alumnat, s'incorporaran els principis del disseny universal, assegurant que no existeixen barreres que impedisquen l'accessibilitat física, cognitiva, sensorial i emocional per a garantir la seua participació i aprenentatge.
- Formular situacions que afavorisquen la mobilització de diverses competències específiques alhora i, molt especialment, de sabers inclosos en els tres blocs proposats. Es pretén que els conceptes, mètodes i tècniques de la història, així com els sabers axiològics, es concreten i apliquen en coordinació amb els sabers que al·ludeixen a l'esdevenir de les societats en el temps.
- Dissenyar les activitats de manera que requerisquen la mobilització de sabers interdisciplinars respecte d'altres matèries.
- Plantejar activitats la resolució de les quals demane de l'exercici de les competències clau, i que contribuïsqen a desenvolupar habilitats per afrontar dels desafiaments del segle XXI.
- Transmetre que la història és una ciència en construcció i que la formulació de les diferents interpretacions requereix sempre la consulta de les fonts històriques.
- Fer ús de metodologies actives com l'aprenentatge cooperatiu, l'aprenentatge basat en projectes, l'aprenentatge basat en problemes, la recerca col·lectiva, l'estudi en profunditat de casos, l'aprenentatge dialògic, les visites extraescolars, les simulacions i jocs de rol i els debats sobre processos oberts.
- Promoure la creativitat i l'aportació crítica de l'alumnat a les realitzacions Pròpies.
- Fomentar la capacitat de treball individual i en equip, a més de l'esforç, com a elements essencials del procés d'aprenentatge.
- Utilitzar el potencial de les tecnologies de la informació i la comunicació de manera adequada i responsable.
- Aprofitar les possibilitats de l'entorn com a recurs educatiu.
- Utilitzar la perspectiva coeducativa i inclusiva, fomentant una visibilitat més gran de les dones en matèria d'història.
- Dissenyar activitats que permeten o demanen exposar i argumentar davant de la resta del grup el resultat de les tasques tant de manera oral com escrita.

De manera orientativa, i sempre d'acord amb els criteris d'avaluació de les competències, es proposa el disseny d'activitats dels tipus següents:

- Anàlisi i comentari de textos històrics i historiogràfics, imatges i fonts audiovisuals, com a eina per interpretar i assimilar el contingut dels documents i fonts històriques.
- Treballs de recerca orientats a l'anàlisi i comprensió de qüestions històriques rellevants, prioritàriament aquelles que puguen ser relacionades causalment amb fets i processos del món actual, partint d'una pregunta-problema concreta que per resoldre-la requerisca de la formulació d'hipòtesis i de la posterior cerca, selecció, contrast i interpretació d'informació rellevant per comprovar-la i validar-la, sempre a partir de fonts tant digitals com analògiques.
- Activitats de reflexió que connecten els continguts tractats a l'aula amb experiències pròpies i notícies d'actualitat.
- Activitats de foment de la lectura d'obres literàries, documents històrics i articles periodístics de diverses èpoques, per al posterior debat entorn del contingut que siga d'interés per a la ciència històrica en tertúlies dialògiques, o també per al seu ús com a fonts històriques per mitjà de la detecció dels aspectes contextuais, històrics i culturals, més significatius.
- Debats sobre les diferents interpretacions que proposa la historiografia al voltant d'un mateix fet o procés històric, mitjançant la lectura i la comparació de diferents textos historiogràfics

seleccionats, breus i significatius, que permeten a l'alumnat confrontar diferents interpretacions i contrastar-les amb allò que s'ha après prèviament.

- Visionat de documentals o pel·lícules de temàtica o ambientació històrica, bé per a la introducció d'una qüestió històrica i posterior crítica de l'enfocament donat, bé com a activitat de crítica i avaluació de continguts una vegada analitzat un fet o un procés històric.
- Activitats de ludificació, jocs de rols o simulació, formulades en contextos analògics o digitals i executades de manera síncrona o asíncrona, que demanen de l'alumnat l'exercici actiu de l'empatia respecte de les circumstàncies viscudes per persones del passat o de contextos presents diferents del propi. Poden incloure l'entrevista simulada o la representació de debats entre personatges històrics, la redacció de cartes o diaris ficticis, la creació de blocs personals i perfils simulats a les xarxes socials..., entre d'altres.
- Itineraris didàctics extraescolars que propicien el contacte directe de l'alumnat amb les proves i restes físiques del passat en el seu entorn més immediat. Poden incloure museus de belles arts o etnologia, centres d'interpretació, biblioteques i hemeroteques, visites guiades a institucions, paisatge i art urbà o rural, arqueologia industrial..., entre d'altres.
- Elaboració de síntesis i relats històrics, orals, escrits o audiovisuals, preferentment a partir de la informació derivada de les activitats anteriors, que puguin ser exposats i debatuts tant de manera individual com en grup davant de la resta de l'alumnat.
- Activitats d'elaboració, anàlisi i tractament d'eixos cronològics, texts, mapes, gràfics i estadístiques històriques.
- Formulació, exposició i debat de propostes de millora de l'entorn social i polític tant local o regional com nacional o global, a partir de l'anàlisi crítica de les situacions de conflicte, autoritarisme, pobresa, iniquitat o exclusió que hi ha al món actual.
- Debats al voltant dels resultats de totes les activitats anteriors, que permeten l'avaluació del que s'ha après i de les situacions d'aprenentatge pròpies, per millorar-les, i que fomenten l'expressió d'opinions personals crítiques i constructives per part de l'alumnat.

Criteris d'avaluació.

Competència específica 1.

Cercar, seleccionar i emprar informació sobre el passat i el present en distints tipus de fonts, avaluant de manera crítica el grau de fiabilitat i interès i aplicant els mètodes, tècniques i conceptes de la ciència històrica.

Emprar les tècniques i els mètodes bàsics de la investigació en història per buscar informació sobre el passat i el present, i avaluar el grau d'interès i veracitat.

Justificar la veracitat o correcció d'afirmacions sobre fets del passat i del present continguts en diversos tipus de fonts, d'acord amb criteris científics.

Elaborar síntesis i formular hipòtesis, individualment i en grup, sobre fets del passat i del present, i verificar-ne la validesa a partir de fonts d'informació fiables.

Interpretar i elaborar taules, gràfiques i mapes amb informació històrica tant en format analògic com digital.

Acceptar la diversitat d'interpretacions historiogràfiques i reconèixer la provisionalitat i perfectibilitat del coneixement històric.

Competència específica 2.

Descriure i contextualitzar els fets i processos més importants de la història contemporània, reconeixent-hi l'origen dels trets geopolítics, socials, econòmics i culturals del món actual i explicant-los per mitjà de la causalitat històrica.

Construir relats o síntesis descriptius i/o explicatius sobre els fets i processos històrics més rellevants de la història del món contemporani.

Identificar i classificar els tipus de relacions causals més habituals per a l'explicació del passat.

Explicar les relacions causals que existeixen entre els fets i processos històrics del passat i les problemàtiques polítiques, econòmiques, socials i culturals més rellevants del present.

Analitzar i comentar críticament fonts històriques primàries i secundàries, així com informació procedent dels mitjans de comunicació.

Competència específica 3. Criteris d'avaluació

Analitzar les principals ideologies, revolucions i canvis polítics de l'època contemporània així com els diferents règims polítics als quals han donat lloc, avaluant-ne críticament el caràcter democràtic o autoritari.

Explicar l'origen, descriure els trets fonamentals i diferenciar entre si les principals ideologies polítiques de l'època contemporània.

Identificar, descriure i analitzar els principals processos revolucionaris contemporanis, i explicar-ne la influència sobre canvis històrics i règims polítics en contextos passats i presents.

Expressar opinions informades i crítiques sobre el grau democràtic o autoritari de propostes i institucions polítiques del món actual, i particularment del entorn propi.

Competència específica 4. Criteris d'avaluació

CE 4. Analitzar l'evolució de les relacions internacionals i els conflictes bèl·lics de l'època contemporània, atenent a les causes i conseqüències i valorant els esforços realitzats per mantindre la pau i fer complir els drets humans.

Analitzar les causes, desenvolupament i conseqüències dels principals conflictes bèl·lics en l'època contemporània i reconèixer-ne la importància com a factors de canvi històric.

Buscar informació veraç i rellevant sobre conflictes i situacions actuals d'incompliment dels drets humans en el plànol internacional i relacionar-los amb els precedents històrics.

Emprar tècniques i mètodes propis de la disciplina històrica per a l'anàlisi i explicació de les relacions internacionals i de les causes i conseqüències dels conflictes.

Identificar i valorar els principals esforços i contribucions de l'època contemporània per al manteniment de la pau internacional i el respecte als drets humans.

Competència específica 5. Criteris d'avaluació

CE 5. Identificar i analitzar els canvis demogràfics, econòmics, socials i culturals provocats per l'aplicació de diferents sistemes econòmics al llarg de l'època contemporània, comparant-ne i valorant-ne les conseqüències per a les condicions de vida de les persones.

Identificar i diferenciar l'origen i trets dels diferents models d'organització econòmica i social proposats i aplicats al llarg de l'època contemporània.

Analitzar i avaluar les repercussions socials, polítiques, culturals i mediambientals de diferents sistemes d'organització econòmica implantats en diversos espais geopolítics contemporanis.

Realitzar judicis de valor i propostes de millora sobre diferents actuacions del passat o propostes de futur relatives al desenvolupament econòmic i les seues conseqüències socials i mediambientals.

Competència específica 6. Criteris d'avaluació

CE6. Examinar els canvis i permanències en l'organització social de la població, investigant les aportacions dels diferents grups socials als processos històrics i adoptant una posició crítica enfront de les desigualtats socials i les situacions de discriminació.

Incorporar al propi relat històric la diversitat de grups i moviments socials de la contemporaneïtat i analitzar-ne les característiques i aportacions als processos de canvi històric.

Identificar les causes, desenvolupament, resolució i conseqüències dels principals conflictes socials de l'època contemporània.

Avaluar la contribució de diferents moviments i agents socials de l'època contemporània a la millora de les condicions de vida de les persones.

Reconèixer les desigualtats socials i altres situacions de discriminació de col·lectius en el passat i en el present, tot adoptant una actitud crítica enfront d'elles.

Competència específica 7. Criteris d'avaluació

CE7. Identificar, definir i analitzar en el context els principals corrents i manifestacions culturals i artístics de l'època contemporània, valorant l'herència que suposen en si mateixos i reconeixent en els plantejaments l'origen de la cultura actual.

Identificar i definir els principals corrents culturals i artístics de l'època contemporània, i interpretar el significat de les produccions materials i immaterials més significatives.

Relacionar les noves formes, tècniques i canals d'expressió i comunicació propis de l'època contemporània amb les circumstàncies històriques i avanços tècnics que les han fet possibles.

Reconèixer la vinculació i influències existents entre les formes d'expressió cultural desenvolupades en els últims dos segles i els principals corrents artístics i culturals de l'època actual.

Valorar la importància del patrimoni cultural i artístic contemporani com una herència de tota la humanitat que cal conèixer, respectar i preservar.

Competència específica 8. Criteris d'avaluació

CE8. Reconèixer i analitzar els reptes més rellevants del món actual, analitzant-ne l'origen, les causes i les implicacions per al present i el futur, tot formant judicis personals informats, crítics i compromesos amb la millora de l'entorn.

Identificar els principals conflictes, reptes i problemes del món actual i buscar informació contrastada i veraç sobre els orígens històrics, l'evolució i els riscos presents i futurs.

Elaborar i exposar, de manera individual i grupal, treballs de síntesi o projectes que analitzen i valoren els reptes del món actual, a partir d'informació provinent de fonts diverses i contrastades.

Formar i expressar opinions pròpies, coherents, informades i crítiques, sobre problemes i reptes socials de rellevància local o global.

Debatre sobre els principals problemes i reptes del present i formular propostes de millora.

Competència específica 9. Criteris d'avaluació

CE9. Incorporar la perspectiva de gènere en l'estudi de la història del món contemporani, investigant els moviments feministes en el context i adoptant una actitud proactiva entorn de l'assoliment de la igualtat efectiva entre homes i dones.

Emprar la perspectiva de gènere en l'estudi de la realitat històrica contemporània, amb la finalitat de reconèixer i analitzar la desigualtat existent entre homes i dones.

Identificar i incorporar al relat històric les idees i moviments feministes de l'època contemporània, així com les protagonistes principals.

Mostrar una actitud proactiva envers la igualtat efectiva entre homes i dones, així com sobre la prevenció de la violència de gènere.

5.-Continguts mínims.

UNITAT 1. L'Europa de l'Antic Règim

- Conèixer les característiques de l'Antic Règim.
- Comprendre l'absolutisme monàrquic.

UNITAT 2. La Revolució Industrial

- Valorar el procés de la Revolució Industrial.
- Analitzar la industrialització a Anglaterra i la seua difusió pels principals països d'Europa.

UNITAT 3. Liberalisme i Nacionalisme

- Identificar els factors que van permetre la independència dels EUA.
- Analitzar el procés de la Revolució Francesa.
- Conèixer les característiques de l'Europa Napoleònica.
- Identificar l'Europa de la Restauració.
- Conèixer la Revolució de 1848 i les seues conseqüències.
- Analitzar els inicis dels nacionalismes a Europa.

UNITAT 4. El Moviment obrer

- Comprendre l'origen del moviment obrer.
- Diferenciar les diferents teories i doctrines.
- Identificar les aportacions de l'AIT i dels partits socialistes.
- Identificar el desenvolupament del moviment obrer i la IIIa Internacional.

UNITAT 5. La dominació europea del món (1870-1914)

- Analitzar la difusió de la industrialització.
- Comprendre els trets de la segona revolució industrial.
- Valorar l'expansió imperialista europea per la resta del món.
- L'organització dels imperis colonials.

UNITAT 6. La Primera Guerra Mundial (1914-1918)

- Conèixer les causes de la Primera Guerra Mundial.
- Analitzar les etapes més significatives del conflicte bèl·lic.
- Identificar i valorar les conseqüències de la Gran Guerra.

UNITAT 7. La Revolució Soviètica i l'URSS (1917-1941)

- Distingir els trets que defineixen la Revolució Russa de 1917.
- Comprendre el procés del naixement de l'URSS.
- Analitzar els factors més destacats de l'època estalinista.

UNITAT 8. L'economia del període d'entreguerres

- Comprendre les causes del Crack del 29.
- Analitzar conseqüències i repercussions més significatives del fenomen.
- Les vies de recuperació econòmica.

UNITAT 9. Democràcia i Totalitarisme (1918-1939)

- Valorar les democràcies occidentals d'entreguerres i la seua evolució.
- Analitzar i comprendre l'auge de les dictadures.
- Analitzar el feixisme italià (1922-1939) i el nazisme alemany (1933-1939).

UNITAT 10. La Segona Guerra Mundial (1939-1945)

- Comprendre les causes més destacades de la Segona Guerra Mundial.
- Comprendre els fets més significatius de la guerra.
- Valorar les conseqüències del conflicte mundial.

UNITAT 11. La Guerra Freda i la Política de Blocs (1945-1989)

- Considerar els trets que defineixen la Guerra Freda.
- Comprendre les causes que van portar a l'enfonsament de l'URSS.
- Identificar els darrers conflictes del segle XX.

UNITAT 12. Descolonització i Tercer Món

- Analitzar el procés de descolonització.
- Analitzar el procés de colonització a l'Àfrica.
- Analitzar el procés de descolonització al continent africà.
- Comprendre el procés de descolonització de l'Índia.

UNITAT 13. Un Món dividit (1945-1989)

- El món capitalista: l'hegemonia dels Estats Units.
- Crisi i transformació del capitalisme a Occident.
- El món socialista: l'hegemonia de l'URSS.
- La desaparició de l'URSS i la fi del món bipolar.

UNITAT 14. La formació de la Unió Europea

- El moviment europeista i la construcció de la Unió Europea.
- Els grans eixos econòmics.
- L'Europa dels ciutadans i la Unió Europea en un món globalitzat.

UNITAT 15. Iberoamèrica al segle XX

- Els antecedents: les independències del segle XX.
- Inestabilitat política i progrés econòmic (1900-1940).
- Populismes, revolució i militarismes (1940-1990).
- Iberoamèrica en l'actualitat.

UNITAT 16. Geopolítica del Món actual

- Un nou ordre internacional.
- Conflictes i guerres en el canvi de mil·lenni.
- Els sistemes polítics democràtics.
- Dictadures i Drets Humans.

UNITAT 17. Desenvolupament Científic, Globalització i Canvi Social

- L'era de la informació.
- Valorar el fenomen de la mundialització.
- Diferenciar les grans desigualtats socials i econòmiques existents entre els països.
- Comprendre les principals transformacions científiques i tecnològiques.

Distribució temporal de les Unitats didàctiques.

	PRIMER CURS BATXILLERAT (Història del Món Contemporani)
1r TRIMESTRE (11/09/2023 a 17/11/2023)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 1, 2, 3, 4 i 5.
2n TRIMESTRE (17/11/2023 a 06/03/2024)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 6, 7, 8, 9, 10 i 11.
3r TRIMESTRE (06/03/2024 a 21/06/2024)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 12, 13, 14, 15 i 16 i 17.

SEGON DE BATXILLERAT

1.-Objectius generals:

2n de Batxillerat: Història d'Espanya

L'ensenyament de la Història d'Espanya en segon curs de Batxillerat, tindrà com a objectiu desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

1. Explicar, situar adequadament en el temps i en l'espai, fets i esdeveniments rellevants de l'Espanya contemporània, valorant la seua significació històrica i les seues repercussions en el present.
2. Comprendre els principals processos econòmics, socials, polítics i culturals que configuren la història espanyola recent, identificant els seus trets més significatius i analitzant els factors que els han conformat.
3. Comprendre tant la multiplicitat interna com la dimensió internacional de la història de l'Espanya recent, identificant els seus trets més significatius i analitzant els factors que els han conformat.
4. Utilitzar amb propietat els conceptes bàsics i específics de la Història d'Espanya i realitzar activitats d'indagació i síntesi en les quals s'analitzen, contrasten i integren informacions diverses, valorant el paper de les fonts i el treball de l'historiador.

5. Desenvolupar la sensibilitat i el sentit de la responsabilitat davant els problemes socials, en especial els que afecten els drets humans i la pau, adoptant actituds democràtiques i adquirint independència de criteri i hàbits de rigor intel·lectual.
6. Argumentar les pròpies idees sobre la societat i revisar-les de forma crítica tenint en compte noves informacions, corregint estereotips i prejudicis i entenent l'anàlisi històrica com un procés en constant reconstrucció.
7. Reconèixer la diversitat d'interpretacions historiogràfiques davant el mateix procés històric, així com elaborar explicacions multifactorials davant un problema referit a un procés històric.
8. Dominar les tècniques de treball adequades, com ara analitzar i interpretar mapes temàtics, gràfiques estadístiques, comentari de textos, eixos cronològics, així com adquirir un vocabulari variat i precís propi de l'assignatura.
9. Identificar les principals característiques que defineixen els processos polítics, socials i econòmics de la història contemporània d'Espanya.

2n de Batxillerat: Història de l'Art

L'ensenyament de la Història de l'Art en segon curs de Batxillerat, tindrà com a objectiu desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

1. Comprendre i valorar els canvis en la concepció de l'Art i l'evolució de les seues funcions socials al llarg de la història.
2. Entendre les obres d'art en la seua globalitat, com a exponents de la creativitat humana, susceptibles de ser gaudides per si mateixes i de ser valorades com a document testimonial d'una època i cultura.
3. Utilitzar un mètode d'anàlisi que permet conèixer amb rigor les obres d'art, desenvolupant alhora la sensibilitat i la imaginació.
4. Reconèixer i diferenciar les manifestacions artístiques més destacades dels principals estils de l'Art occidental, situar-los en el temps i l'espai i valorant la seua supervivència en etapes posteriors.
5. Conèixer, gaudir i valorar el patrimoni artístic, contribuint de forma activa a la seua conservació i rebutjant els comportaments que el deterioreen.
6. Contribuir a la formació del gust personal, la capacitat de gaudi estètic i el sentit crític, i aprendre a expressar sentiments propis davant la contemplació de l'obra d'art.
7. Realitzar activitats de documentació i indagació en els quals s'analitzen, contrasten i interpreten informacions diverses sobre aspectes de la Història de l'Art.

2n de Batxillerat: Geografia d'Espanya

L'ensenyament de la Geografia d'Espanya en segon curs de Batxillerat, tindrà com a objectiu desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

1. Comprendre i explicar, en les seues coordenades temporals i espacials, els principals processos d'ordenació del territori espanyol, tot caracteritzant els elements geoeconòmics que configuren Espanya en el seu conjunt.
2. Conèixer i comprendre les característiques dels mitjans naturals existents a Espanya i les diferències entre les seues diferents zones, tot identificant els trets geogràfics que individualitzen el territori espanyol en relació amb els altres països del món.
3. Identificar i conceptualitzar els diferents elements que configuren una explicació geogràfica utilitzant un vocabulari adequat.
4. Explicar la desigual distribució geogràfica de la població, en les seues diferents categories, comprenent la seua dinàmica, estructura i problemes demogràfics que puguen plantejar-se en el futur.
5. Analitzar els diferents tipus d'explotació de la naturalesa i la utilització dels recursos pels grups i individus que formen part dels diferents mitjans, comprenent fenòmens geogràfics específics.
6. Utilitzar els procediments específics i els conceptes geogràfics per explicar una situació territorial, partint de les percepcions espontànies i contrastant-les amb les dades científiques per elaborar hipòtesis noves i verificables.
7. Ser conscient de la inestabilitat dels mitjans naturals i dels greus problemes derivats de certes actuacions humanes: contaminació, degradació urbana, desforestació, degradació mediambiental, desertització...
8. Comprendre les conseqüències espacials de la integració d'Espanya a la Unió Europea i de la interacció amb altres àmbits geopolítics mundials, desenvolupant alhora sentiments de pertinença a espais supranacionals amb una actitud solidària i participativa.

2.-Continguts mínims.

HISTÒRIA D'ESPANYA

UNITAT 1. Les arrels històriques d'Espanya

- La prehistòria peninsular
- El legat romà.
- El regne visigòtic (507-711).
- Al-Àndalus (segles VIII-XV).
- La formació dels primers regnes cristians (segles VIII-XIII).
- Expansió i crisi dels regnes cristians (segles XIII-XV).

UNITAT 2. Els Reis Catòlics i els Àustries (segles XV-XVII)

- La creació de l'estat modern. Els Reis Catòlics.
- Conquesta, colonització i explotació d'Amèrica.
- Els Àustries del segle XVI: Carles I i Felip II.
- L'expansió imperial al segle XVI.
- Economia i societat hispàniques al segle XVI.
- El segle XVII: el declivi de l'imperi.

UNITAT 3. L'Espanya del segle XVIII

- La monarquia absoluta dels Borbons.
- Societat i economia de l'Antic Règim.
- El reformisme Borbònic: Carles III.
- Els efectes del reformisme: pervivències i canvis.

UNITAT 4. La crisi de l'Antic Règim (1788-1833)

- La crisi del regnat de Carles IV (1788-1808).
- La Guerra de la Independència (1808-1814).
- Les Corts de Cadis i la Constitució de 1812.
- El regnat de Ferran VII (1814-1833).

- La independència de l'Amèrica hispana.

UNITAT 5. La construcció de l'Estat Liberal (1833-1868)

- La primera Guerra Carlina (1833-1840).
- El procés de la revolució liberal (1833-1843).
- Les diferents opcions del Liberalisme.
- La Dècada Moderada (1844-1854).
- El Bienni Progressista (1854-1856).
- La descomposició del Sistema Isabelí (1856-1868).

UNITAT 6. El Sexenni Democràtic (1868-1874)

- Las causes de la revolució.
- La revolució de setembre de 1868.
- Las forces polítiques: l'auge del republicanisme.
- El regnat d'Amadeu de Savoia.
- La Primera República espanyola.

UNITAT 7. Transformacions agràries i expansió industrial al segle XIX

- Las transformacions de l'agricultura.
- L'evolució demogràfica.
- Els inicis de la industrialització.
- Ferrocarril i mercat.
- Hisenda, banca i diners.

UNITAT 8. Societat i moviments socials al segle XIX

- De la societat estamental a la societat de classes.

- Els nous grups dirigents.
- Las classes populars.
- Comportaments socials a l'Espanya liberal.
- Els primers moviments socials.
- L'arribada del Internacionalisme (1868-1874).
- Anarquisme i Socialisme (1874-1900).

UNITAT 9. La Restauració monàrquica (1875-1898)

- El sistema polític de la Restauració.
- La vida política i l'alternativa en el poder.
- Las forces polítiques marginades del sistema.
- El sorgiment de nacionalismes i regionalismes.
- La guerra a Ultramar.
- Las conseqüències del Desastre del 98.

UNITAT 10. Transformacions econòmiques i socials al 1r terç del segle XX

- L'evolució demogràfica.
- Retràs agrari i conflictivitat camperola.
- Els progressos de la indústria.
- La evolució de l'economia.
- Els canvis socials.

UNITAT 11. La crisi del Sistema de la Restauració (1898-1931)

- El reformisme dinàstic.
- Las forces de l'oposició.
- De la Setmana Tràgica a la vaga revolucionària (1909-1917).
- La descomposició del sistema (1917-1923).

- La dictadura de Primo de Rivera (1923-1930).

UNITAT 12. La Segona República (1931-1936)

- La proclamació de la República i el període constituent.
- Las reformes del Bienni d'esquerres (1931-1933).
- Els problemes de la Coalició republicà-socialista.
- El Bienni conservador (1933-1935).
- El triomf del Front Popular.

UNITAT 13. La Guerra Civil (1936-1939)

- L'esclat de la Guerra Civil.
- La zona Republicana: la revolució continguda.
- La zona Rebel·lada: la creació d'un estat totalitari.
- Las operacions militars.
- Els efectes de la guerra.

UNITAT 14. El Franquisme: la construcció d'una dictadura (1939-1959)

- Un règim dictatorial.
- Una repressió institucionalitzada.
- Relacions internacionals i evolució del règim.
- La estructura del nou estat.
- Autarquia i racionament.
- La oposició: exili i resistència.

UNITAT 15. El Franquisme: *Desarrollismo* i *Inmobilisme* (1959-1975)

- El viratge de l'economia espanyola.

- El *Desarrollismo* econòmic.
- Creixement demogràfic i canvi social.
- Reformisme franquista i immobilisme.

HISTÒRIA DE L'ART

UNITAT 1: Introducció a la Història de l'Art

- Introducció a la Història de l'Art.
- Les tècniques artístiques.

UNITAT 2: L'art grec

- Arquitectura: els ordres clàssics i principals tipologies.
- Característiques i evolució de l'escultura grega.

UNITAT 3: L'art romà

- Arquitectura civil i religiosa (i el seu context en l'urbanisme clàssic).
- El realisme escultòric romà i la seua funció: retrat i relleu històric.

UNITAT 4: L'art romànic

- L'arquitectura religiosa.
- Escultura i pintura monumentals.

UNITAT 5: L'art gòtic

- La catedral i l'arquitectura civil.
- La imatge escultòrica al gòtic (portades, retaules i sepulcres).
- Evolució de la pintura gòtica: Giotto i Jan Van Eyck.

UNITAT 6: L'art islàmic

- La mesquita i el palau.
- La decoració en l' art islàmic.

UNITAT 7: L'art renaixentista

- Arquitectura religiosa i civil (palau i vila).
- L'escultura i la seua evolució a Ghiberti, Donatello i Miguel Ángel.
- La pintura i els seus mestres: Masaccio, Botticelli, Leonardo, Rafael i Miguel Ángel.
- El color en la pintura veneciana.
- El renaixement espanyol: El Escorial, Berruguete i El Greco.

UNITAT 8: L'art barroco

- L'arquitectura (i context urbanístic) a Itàlia: Bernini i Borromini.
- El Palau de Versalles.
- L'escultura escenogràfica: Bernini i la imatgeria espanyola.
- Grans mestres de la pintura barroca: Caravaggio, Rubens i Rembrandt.
- Velázquez i l'escola espanyola.

UNITAT 9: Francisco de Goya i Lucientes (1746-1828)

- Goya: vida i obra (pintura i gravat).

UNITAT 10: Arquitectura del segle XIX

- Arquitectura neoclàssica, historicisme i eclecticisme.
- L'arquitectura d'enginyers: introducció de nous materials.
- El Modernisme.

UNITAT 11: Arts Plàstiques al segle XIX

- Neoclassicisme, Romanticisme i Realisme.
- Impressionisme i postimpressionisme.
- Rodin.

UNITAT 12: Arquitectura a la primera meitat del segle XX

- L'arquitectura moderna: La *Bauhaus*, F. Lloyd Wright, Le Corbusier.

UNITAT 13: Arts Plàstiques a la primera meitat del segle XX

- Fauvisme i Expressionisme.
- El Cubisme i les seues derivacions.
- Els inicis de l'abstracció.
- Dadà i Surrealisme.

GEOGRAFIA D'ESPANYA

UNITAT 1: El relleu d'Espanya: formació i característiques

- El territori espanyol: el relleu.
- La formació geològica del relleu peninsular.
- La *Meseta*: serres interiors i rebordes muntanyosos.
- Serralades exteriors a la *Meseta*.
- Les depressions de l'Ebre i del Guadalquivir.
- El relleu litoral peninsular.
- Els relleus insulars: Balears i Canàries.

UNITAT 2: El clima a Espanya

- Mecanismes que influeixen en el clima.
- Factors que influeixen en els climes d'Espanya.
- Els climes de l'Espanya peninsular i de Balears.
- Els climes de Canàries.

UNITAT 3: La hidrografia i la vegetació a Espanya

- L'aigua, un recurs escàs.
- Els recursos energètics.
- L'energia nuclear i les energies renovables alternatives.
- Els recursos miners.

UNITAT 4: paisatges naturals i medi ambient

- Repercussions ambientals i socials de les activitats econòmiques.
- La interacció naturalesa/societat: condicionants i problemes.
- Respostes i solucions envers la sostenibilitat.
- Polítiques de protecció i conservació.
- Polítiques sobre el paisatge.

UNITAT 5: El sector primari a Espanya

- De l'agricultura tradicional a l'agricultura de mercat.
- La política agrària comunitària.
- Els paisatges agraris d' Espanya.
- La pesca a Espanya.

UNITAT 6: El sector secundari a Espanya

- Etapes de la industrialització.

- El model de desenvolupament industrial en el món de hui.
- La indústria espanyola i la Unió Europea.
- El teixit industrial espanyol.
- El sector de la construcció.

UNITAT 7: El sector terciari a Espanya

- Protagonisme i heterogeneïtat dels serveis.
- La terciarització de l'economia i la societat del benestar.
- Els serveis relacionats amb el temps lliure. El turisme.

UNITAT 8: La demografia a Espanya

- El comerç.
- El comerç interior d'Espanya.
- El comerç exterior d'Espanya.
- Els transports i les comunicacions.
- Els mitjans de comunicació.

UNITAT 9: Les ciutats espanyoles

- Dinàmica de la població espanyola.
- La dinàmica actual de la població espanyola.
- L'estructura de la població espanyola.
- La distribució de la població en el territori.
- la població activa espanyola.

UNITAT 10: L'organització territorial a Espanya i desequilibris

- Les migracions: causes i conseqüències.

- Tipus de moviments migratoris: les migracions de treball.
- Repercussions econòmiques i polítiques de les migracions.
- Repercussions socials i culturals de les migracions.

UNITAT 11: El fenomen urbà a Espanya

- El concepte de ciutat.
- Els agents socials productors de la ciutat.
- La producció de l'espai urbà.
- L'urbanisme i l'ordenació del territori.
- La morfologia urbana: el plànol de la ciutat.
- Les funcions urbanes.
- Evolució de la ciutat a Espanya.
- La ciutat postindustrial del segle XXI.
- Xarxes i sistema de ciutats.
- Transformacions en la morfologia de les ciutats espanyoles.
- L'impacte ambiental de la urbanització.

UNITAT 12: Espanya a la Unió Europea

- Les organitzacions internacionals.
- Les institucions supranacionals.
- Espanya i la construcció de la Unió Europea.
- Balanç de l'adhesió d'Espanya a la UE.
- Espanya en el context dels països de la UE

UNITAT 13: L'organització política i territorial d'Espanya

- Les nacions i els Estats.

- Espanya, un estat democràtic.
- Les Corts Generals.

3.-Sabers bàsics.

(2n Batxillerat. Història d'Espanya)

Bloc 1: Societats en el temps.

Sabers bàsics (Transversal a totes les CE)

- El treball de l'historiador: la historiografia, les fonts i el mètode històric.
- Situació geoestratègica d'Espanya.
- Context d'Europa occidental, Mediterrània i Atlàntic.
- La crisi de l'Antic Règim.
- La construcció de l'Estat nació espanyol.
- Centralització política i administrativa de l'Estat liberal.
- L'Imperi espanyol i el seu llegat en l'actualitat.
- Estereotips i singularitats de l'evolució espanyola respecte del context internacional.
- Les relacions Església-Estat: laïcisme, confessionalitat i aconfessionalitat.
- El paper del catolicisme en la configuració cultural i política espanyola.
- La secularització de la societat espanyola.
- Moviments anticlericals en la història contemporània espanyola.
- El constitucionalisme en Espanya.
- Estudi comparat dels règims liberals de la contemporaneïtat espanyola.
- Conceptes per estudiar els sistemes polítics.
- Cultures polítiques en l'Espanya contemporània: conflictes i usos del poder.
- Partits polítics, moviments i faccions.
- L'exili.
- La transició al capitalisme en Espanya.
- Els debats historiogràfics sobre la industrialització del país i sobre la seua dependència de l'exterior.
- El desenvolupament econòmic espanyol: ritmes i evolució.
- Canvis socials i noves formes de sociabilitat en la contemporaneïtat.
- La transformació de la societat estamental en societat de classes.
- Desenvolupament de la ciutadania.
- El treball i les condicions de vida: evolució des de la servitud senyorial, el naixement del proletariat i de les classes mitjanes.
- L'Estat de benestar.
- Contrastos, reciprocitats i dependències entre el món rural i l'urbà.
- Societat agrària, èxode rural i Espanya buidada.

- L'acció del subjecte en la història: associacionisme, moviments socials i sindicals.
- Les polítiques socials de l'Estat.
- La II República i la transformació d'Espanya: reformes estructurals i els seus orígens.
- Reaccions antidemocràtiques contra el reformisme republicà.
- La Guerra Civil.
- El franquisme: conceptes de totalitarisme i autoritarisme.
- Fonaments ideològics del franquisme, relacions internacionals i etapes de la dictadura.
- La repressió i els moviments de protesta.
- La sociabilitat de les dones en la història.
- Protagonistes individuals i col·lectives.
- L'emancipació femenina i els moviments feministes.

Bloc 2: Reptes del món actual.

Sabers bàsics (Transversal a totes les CE)

- Memòria democràtica.
- Reparació de les víctimes de la violència.
- Reconeixement d'accions i moviments en favor de la llibertat en la història contemporània espanyola.
- Consciència de fets traumàtics del passat i de no repetició de situacions violentes i doloroses.
- Origen i evolució dels nacionalismes i regionalismes en l'Espanya contemporània.
- Creixement econòmic i sostenibilitat: fonts per a la seua anàlisi.
- L'evolució de l'economia espanyola fins a l'actualitat.
- Desequilibris socials, territorials i ambientals.
- La Transició i la Constitució de 1978.
- Espanya en la Unió Europea: procés d'integració, situació actual, reptes socials, econòmics i polítics.
- Espanya en el món: participació en els organismes internacionals.
- Compromís institucional i ciutadà davant dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Bloc 3: Compromís Cívic.

Sabers bàsics (Transversal a totes les CE)

- Consciència democràtica: exercici de valors cívics i participació ciutadana.
- Identitats múltiples i sentiments de pertinença en l'Estat espanyol.
- Prevenició de la manipulació de la informació i de la desinformació.
- L'europeisme: actitud participativa davant programes i projectes comunitaris.
- Conservació i difusió del patrimoni: el seu valor identitari, social i cultural.
- La memòria col·lectiva.
- La consciència històrica.
- Presència del coneixement històric en els debats públics.
- Usos públics de la Història.
- Centres d'interpretació i de divulgació històrica.
- Arxius i museus.

(2n Batxillerat. Geografia d'Espanya)

Bloc 1: Mètodes i tècniques de Geografia.

Sabers bàsics (Transversal a totes les CE)

- Mètodes i tècniques d'identificació i explicació causal de localitzacions, distribucions espacials de fenòmens i anàlisis de conseqüències.
- Estratègies i tècniques de cerca, obtenció i selecció d'informació rellevant per al coneixement geogràfic: observació directa, fonts cartogràfiques, estadístiques, visuals, bibliogràfiques i procedents de les tecnologies d'informació geogràfica (TIG).
- Interpretació i aplicació de la informació cartogràfica.
- Elaboració i interpretació de gràfiques i taules estadístiques.

Bloc 2: Medi físic d'Espanya

Geografia física (CE2, CE3, CE4)

- La diversitat geomorfològica d'Espanya. Localització i distribució dels grans conjunts de relleu.
- Diversitat climàtica a Espanya. La xarxa hídrica d'Espanya.
- Caracterització de les grans regions naturals d'Espanya. Sòls i biodiversitat.

Interacció medi ambient-societat (CE1, CE2, CE4, CE5)

- L'impacte de les activitats humanes sobre els recursos i la biodiversitat. La gestió de l'aigua.
- Prevenició de riscos naturals (incendis, inundacions, espècies invasores).

- El principi de sostenibilitat. Les polítiques mediambientals a Espanya i la UE.
- Els espais protegits (el patrimoni natural i cultural).

Bloc 3: Espanya: territori i societat.

Geografia econòmica (CE1, CE4, CE5, CE6, CE7)

- Els espais rurals: identificació dels paisatges agraris.
- Transformacions de les activitats agropecuàries: pràctiques sostenibles i insostenibles. La política agrària comuna en el desenvolupament rural i sostenibilitat.
- Els recursos marins: pesca i aqüicultura. La política pesquera comuna.
- Els espais industrials: transformacions en les activitats industrials i els paisatges: matèries primeres i fonts d'energia.
- El procés d'industrialització espanyol. Les regions industrials espanyoles. Les polítiques de desenvolupament industrial espanyoles i europees.
- Els espais terciaritzats: heterogeneïtat i desigual impacte territorial. La incidència en la vertebració territorial dels transports i les comunicacions.
- Els espais turístics: factors, regions i impacte.

Bloc 4: Espanya a Europa i en el món. Espanya en un món global (CE1,CE4,CE5)

- Globalització i diversitat: els processos de mundialització i l'increment de les desigualtats territorials.
- Espanya en el context geopolític mundial i el seu compromís amb els objectius de desenvolupament sostenible.

Espanya en el context d'Europa (CE1, CE4, C5)

- Localització d'estats europeus. Contrastos físics i socioeconòmics. Desequilibris territorials i polítiques de cohesió europees.
- Gestió i ordenació del territori nacional. Polítiques de cohesió i desenvolupament regional.

Bloc 5: Valors cívics i compromís ciutadà.

Sabers bàsics. (Transversal a totes els CE)

- Pautes de consum responsable en l'ús dels recursos.
- Mesures de preservació i sostenibilitat del medi ambient.
- La ciutadania global i la relació amb els principis de l'eupeisme.
- La importància de les institucions internacionals i la cultura de la pau.

(2n Batxillerat. Història de l'Art)

Bloc 1: Aproximació a la història de l'art.

Sabers bàsics. (Transversal a totes els CE)

- Definició del concepte d'art en el marc de la seua evolució històrica. Identificació i valoració del significat de l'obra artística.
- Anàlisi dels llenguatges artístics: l'art com a forma de comunicació. Identificació i coneixement dels diversos codis i llenguatges, símbols i iconografia. Debat sobre la subjectivitat creadora, el problema de la interpretació i el judici estètic a partir de determinats casos.
- Anàlisi i valoració sobre les influències, els préstecs i les ruptures produïdes durant l'evolució de la història de l'art a partir d'exemples. Identificació de models d'influència anterior i posterior per mitjà de la recerca.
- Coneixement d'algunes metodologies de la història de l'art i identificació de les principals tipologies de fonts per a l'estudi de les manifestacions artístiques.
- Anàlisi i interpretació de les obres d'art dins el seu context, aplicant un esquema metodològic coherent i flexible, utilitzant correctament el vocabulari específic de la disciplina i desenvolupant la capacitat del gaudi estètic i l'expressió d'emocions.
- Identificació i reconeixement del paper de les dones en la creació artística. Recerca sobre les causes que han relegat les dones a un rol secundari al llarg de la història de l'art.
- Participació en accions per valorar, dignificar i visibilitzar aportacions de col·lectius minoritzats com a font de riquesa per a tothom.
- Identificació i classificació dels vehicles, les tècniques, els materials i les tipologies artístiques a partir de l'observació directa o indirecta i l'experimentació.
- Definició del concepte d'estil, reflexió sobre el seu caràcter convencional i aplicació de la seua periodització històrica en obres artístiques concretes.
- Identificació de causes i conseqüències dels fenòmens artístics en el seu context històric, valorant els processos de continuïtat i canvis, i constatant els diferents ritmes evolutius de les societats i la varietat de manifestacions. Descobriments dels referents i antecedents d'alguns llenguatges i moviments artístics contemporanis.
- Establiment de relacions interdisciplinàries en l'anàlisi d'algunes obres i manifestacions (literatura, cinema, música, fotografia, arts plàstiques, còmic, publicitat, arts escèniques, dansa, disseny, indumentària, etc.) i definició del concepte d'art total.
- Ús de recursos propis de l'audiovisual, el cinema i la fotografia en la creació de productes digitals en la narració de fets, en l'expressió de sentiments i en la denúncia de situacions de violència o discriminació que afectin col·lectius i persones.
- Creació de productes individuals i col·laboratius per expressar i comunicar idees.

Bloc 2: Art, forma i funció.

Sabers bàsics. (Transversal a totes els CE)

- Anàlisi de l'art com a instrument màgic i ritual. Establiment de relacions entre art i mite en les cultures prehistòriques, antigues i primitives.

- Reconeixement del paper de formes artístiques diverses (art popular, art antic, art oriental, art islàmic, art africà, etc.) com a font inspiradora de l'art occidental, especialment de les avantguardes del segle XX.
- Identificació de la funció de l'art com a dispositiu de dominació i control, a partir de l'anàlisi del paper de les manifestacions artístiques en diferents moments de la història: de les antigues civilitzacions mediterrànies a l'Imperi romà i de l'absolutisme als totalitarismes.
- Caracterització de l'arquitectura a la Grècia i la Roma antigues, analitzant les formes, interpretant les funcions dels espais i valorant les aportacions tècniques i formals d'altres civilitzacions. Anàlisi de pervivències i influències del cànon clàssic en alguns exemples de l'entorn proper.
- Caracterització de les arts plàstiques d'època medieval a Catalunya per mitjà de l'anàlisi d'obres representatives: aspectes formals, iconografia i caràcter narratiu i didàctic de la imatge.
- Anàlisi de la concepció de l'espai religiós en l'arquitectura romànica i gòtica: simbolisme, pervivències i novetats tècniques i relacions d'influència amb altres cultures coetànies.
- Anàlisi de l'art com a mitjà per expressar sentiments i emocions: del romanticisme a l'expressionisme. Debat sobre les noves formes d'expressió dins les avantguardes artístiques.
- Establiment de relacions entre la forma i la funció, el disseny industrial i les arts decoratives per resoldre les necessitats de la vida domèstica: del Modernisme a la Bauhaus.

Bloc 3: Dimensió individual i social de l'art.

Sabers bàsics. (Transversal a totes els CE)

- Recerca sobre el paper de l'art en la representació de la identitat individual: el retrat de l'època romana al Renaixement.
- Reconeixement de la reivindicació de la identitat de l'artista: l'autoretrat. Debat entorn de l'autorepresentació en la cultura visual contemporània. Valoració de l'art com a forma d'autoconeixement.
- Anàlisi crítica de la representació femenina en les arts i en la publicitat i de la seua influència en l'autopercepció de la imatge corporal a partir d'algunes obres.
- Comparació entre diverses aproximacions i formats per representar la figura humana: de l'art antic del Pròxim Orient al Body Art.
- Anàlisi del paper de l'art com a expressió d'identitats col·lectives. Reconeixement de l'art com a plataforma de reivindicació col·lectiva, com a mitjà de transformació social i cultural i com a transgressió. Debat sobre els usos de l'art com a crítica, publicitat i propaganda a partir de l'estudi de casos.

- Anàlisi del rol i de l'estatus de l'artista al llarg de la història i a l'època contemporània i dels conceptes d'autoria i còpia en l'art. Debat sobre el rol de les dones en l'art i la cultura actuals: desigualtats, reptes i oportunitats.
- Anàlisi crítica de fenòmens d'aculturació i d'espoli o destrucció patrimonial com a conseqüència del domini territorial d'unes cultures i societats sobre unes altres. Anàlisi de fenòmens d'hibridació i sincretisme cultural en l'entorn.
- Participació activa en la preparació d'esdeveniments culturals i artístics al centre i a l'entorn.
- Coneixement dels canals de difusió de la creació artística i cultural i de la recepció de les novetats: dels salons i les exposicions universals a les xarxes socials.
- Identificació dels canvis en el mercat i el consum de l'art en la contemporaneïtat i en la relació entre els artistes, el públic i la crítica d'art: del col·leccionisme a l'art de masses.
- Identificació d'estereotips i prejudicis en la recepció dels corrents artístics i culturals.
- Respecte per les produccions i les expressions dels altres i rebuig de la violència i la discriminació envers persones i col·lectius per raó de gènere.

Bloc 4: Art, espai, natura i ciutat.

Sabers bàsics. (Transversal a totes els CE)

- Recerca sobre el paper Debat entorn de l'expressió artística com a referent de la realitat i com a component de la ficció i de la utopia.
- Anàlisi de les influències mútues entre la fotografia, el cinema i les arts plàstiques.
- Anàlisi de formes de representació naturalistes en l'art: del taller a *plein air* i a l'hiperrealisme. Debat sobre l'abstracció com a llenguatge visual autònom de la realitat.
- Recerca sobre la representació de l'espai tridimensional en les arts bidimensionals: del barroc a les avantguardes del segle XX.
- Identificació de les relacions entre l'art i la natura per mitjà de l'anàlisi crítica d'algunes intervencions artístiques en espais naturals: de l'art ambiental al *land art*.
- Identificació de les principals fites del moviment modern en l'arquitectura i de les funcions de l'escultura urbana.
- Anàlisi de l'urbanisme, l'arquitectura i l'espai domèstic des d'una perspectiva de gènere: desigualtats, reptes i oportunitats.
- Debat entorn de les repercussions socials de la cultura i l'art, i de la seua rellevància en la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible i de ciutats sostenibles i socialment equitatives.
- Anàlisi crítica de les manifestacions artístiques populars urbanes: del Pop-Art a l'art mural.

- Reconeixement d'algunes accions artístiques i performances contemporànies i de les oportunitats que ofereixen els mitjans electrònics i digitals aplicats a l'art.
- Definició del concepte de patrimoni artístic i valoració de la necessitat de protegir i difondre el patrimoni com a herència cultural dels grups humans.
- Participació en activitats que tinguin lloc en museus i en altres recintes artístics i culturals i que tinguin valor social i comunitari.
- Participació activa en la preparació d'esdeveniments culturals i artístics al centre i a l'entorn.

4.-Criteris d'avaluació.

2n de Batxillerat: Història de l'Art

- Construir un concepte personal de l'art, el seu valor i les seues funcions.
- Analitzar i comparar l'evolució de la concepció de l'art i de les seues funcions en diferents moments històrics i en diverses cultures.
- Aplicar un mètode personal i rigorós en la interpretació d'obres artístiques que permeti captar els elements intrínsecs i extrínsecs que els configuren.
- Ubicar en l'espai i en el temps obres d'art determinant les senyes característiques que fan possible la seua caracterització en un estil artístic determinat.
- Avaluar diferents obres artístiques utilitzant amb propietat el llenguatge específic de la matèria.
- Cercar, seleccionar i tractar adequadament informació significativa relacionada amb estils i obres artístiques determinades.
- Investigar sobre la vida i l'obra d'artistes rellevants amb especial interès als artistes espanyols.
- Planificar amb interès i rigor itineraris històrics-artístics indicant les obres que es podrien visitar recopilant i tractant la informació pertinent.
- Determinar relacions de permanència i canvi entre diverses concepcions artístiques.
- Identificar els aspectes significatius de la presència de l'art en la vida quotidiana ponderant la seua utilització com a objecte de consum.
- Explicar les característiques i les raons de la importància de la presència de l'art en els mitjans de comunicació i enjudiciar la seua utilització en formes que denoten discriminació sexual, social i racial.
- Observar sistemàticament i analitzar monuments artístics i obres d'art en l'entorn, en museus i en exposicions.

2n de Batxillerat: Història d'Espanya

- Explicar els canvis i permanències més importants de la Història d'Espanya contemporània. Identificar i analitzar els factors i les característiques dels grans processos de transformació per ordre a comprendre la Història com un procés.
- Identificar els problemes bàsics de la societat espanyola actual, i explicar els períodes de crisi i els diferents projectes de resolució davant els problemes històrics i la seua repercussió.
- Identificar i explicar la pluralitat i diversitat de realitats de l'Espanya actual analitzant els desequilibris i diferents desenvolupaments històrics en una actitud solidària.
- Situar els processos i esdeveniments històrics i la seua especificitat en àmbits espacials més amplis. Explicar les repercussions i implicacions internes del context històric internacional.
- Explicar i comprendre els conflictes socials, valorant críticament els interessos dels grups i la seua incidència en els fets estudiats. Comprendre els trets més destacats dels processos i manifestacions culturals.
- Identificar i descriure les principals formes històriques d'organització i exercici de poder, així com de reconeixement dels drets individuals i consideració de la igualtat social, valorant la seua relació amb les diferents ideologies polítiques i amb l'ordenament constitucional actual.
- Utilitzar els conceptes bàsics de la Història d'Espanya, comprnent i assumint les especials característiques de la conceptualització històrica. Acceptar la possibilitat de diferents interpretacions sobre un mateix fet i la necessitat de sotmetre-les a una anàlisi crítica.
- Identificar i utilitzar els procediments i tècniques bàsiques d'aprenentatge comprnent i valorant l'anàlisi històrica com un procés en constant reelaboració.

2n de Batxillerat: Geografia d'Espanya

- Analitzar l'organització política i administrativa espanyola i els seus efectes espacials, i valorar mitjançant el maneig de diverses fonts i indicadors, la desigual distribució de la riquesa en les diferents comunitats autònomes.
- Reconèixer els principals mitjans ecogeogràfics d'Espanya, identificar les variables que els configuren, explicar les seues interaccions i valorar la incidència de l'acció humana en les diferents comunitats autònomes.

- Realitzar un balanç dels principals problemes mediambientals en un espai concret, identificar les causes dels impactes observats, la seua relació amb l'activitat humana i amb la situació espanyola i mundial, i plantejar possibles accions o solucions.
- Identificar els problemes fonamentals d'alguna activitat econòmica i avaluar les principals repercussions en ella de la conjuntura internacional i de la pertinença d'Espanya a la Unió Europea.
- Analitzar el creixement demogràfic espanyol, identificar la seua dinàmica i estructura, reconèixer les seues desigualtats, conseqüències espacials i la pressió que exerceix sobre el medi i valorar la seua projecció futura.
- Identificar els elements constitutius de l'estructura de la ciutat, reconèixer les línies generals de la seua dinàmica i explicar els efectes que l'organització espacial de les ciutats té en la vida social i la seua relació amb les decisions polítiques.
- Analitzar les orientacions espacials de la indústria i l'evolució de les àrees tradicionals, establir el perquè de les distribucions observades i reconèixer les conseqüències socials, econòmiques i ambientals d'aquests canvis.
- Reconèixer les principals etapes de la construcció de la Unió Europea, identificar les seues institucions i funcionament i valorar les conseqüències espacials de la seua política socioeconòmica interior i exterior.
- Extreure informació geogràfica de documents diversos (atles i mapes a diferents escales, gràfics, imatges, sèries estadístiques), elaborar amb correcció diferents tipus de gràfics i analitzar la situació reflectida, relacionant-la amb els seus coneixements sobre el tema o problema que il·lustra.
- Planificar una sortida a l'entorn o un treball de camp, preparar la documentació o material previ necessari, plantejar qüestions i problemes sobre la zona, recollir informació, efectuar càlculs, dibuixar croquis, etc. i elaborar un informe utilitzant un vocabulari geogràfic correcte.

5.-Criteris de qualificació.

- **2n BATXILLERAT. Història d'Espanya.**

L'avaluació serà considerada pel professorat de manera global, tot i tenint en compte el model de les proves d'accés a l'EBAU. Per això, per posar la nota final es tindrà en compte múltiples factors competencials:

- Treball diari i el seguiment de la participació en classe en les diverses anàlisi de textos , gràfics, vocabulari,... (10% de la nota). Tot i tenint en compte les seues peculiaritats, la

seua actitud i comportament, respecte als companys i professorat, interès mostrat per l'assignatura, l'aprofitament de les activitats-dossiers, projectes i eixides extraescolars que realitzem, i que valoraran també la competència social i cívica suposarà però un comportament molt negatiu pot suposar també suspendre l'assignatura.

- Tasques que valoren les competències en comunicació lingüística, el sentit d'iniciativa, expressions culturals, aprendre a aprendre, digital i tecnològica (90% del valor de la nota). A través de presentacions d'algun treball/projecte o proves escrites de manera individual o en grup:

En aquest apartat inclourem:

a.- Revisió del treball: els alumnes hauran de reflectir el treball diari que pot ser de la forma següent:

- Apunts/resums de les classes impartides.
- Realització de les activitats quotidianes.
- Presentació i neteja.
- Ortografia.
- Elaboració d'esquemes, gràfics, taules, ...
- Puntualitat i assistència a classe.

b.- Treball de recerca: de manera progressiva quant a la dificultat, l'alumnat ha de realitzar uns treballs de recerca que poden ser:

- Individuals.
- Xicotets grups.
- Grans grups.

Aquests treballs seran qualificats pel professorat, en els termes exposats anteriorment, i si escau, pel propi alumnat (autoavaluació) i pel grup-classe davant l'exposició dels mateixos.

• 2n BATXILLERAT. Història de l'Art.

L'avaluació serà considerada pel professorat de manera global, tot i tenint en compte el model de les proves d'accés a l'EBAU. Per això, per posar la nota final es tindrà en compte múltiples factors competencials:

- Treball diari i el seu seguiment (10% de la nota). Tot i tenint en compte les seues peculiaritats, la seua actitud i comportament, respecte als companys i professorat, interès

mostrat per l'assignatura, l'aprofitament de les activitats-dossiers, projectes i eixides extraescolars que realitzem, i que valoraran també la competència social i cívica suposarà però un comportament molt negatiu pot suposar també suspendre l'assignatura.

- Tasques que valoren les competències en comunicació lingüística, el sentit d'iniciativa, expressions culturals, aprendre a aprendre, digital i tecnològica (90% del valor de la nota). A través de presentacions dels projectes, treballs o alguna prova escrita de manera individual o en grup.

En aquest apartat inclourem:

a.- Revisió del treball: els alumnes hauran de reflectir en el seu treball diari el següent:

- Apunts de les classes impartides.
- Realització de les activitats quotidianes.
- Presentació i neteja.
- Ortografia.
- Elaboració d'esquemes, gràfics, taules, rutes de viatges...
- Puntualitat a l'hora de presentar el treball.

b.- Treball de recerca: de manera progressiva quant a la dificultat, l'alumnat ha de realitzar uns treballs de recerca que poden ser:

- Individuals.
- Xicotets grups.
- Grans grups.

Aquests treballs seran qualificats pel professorat, en els termes exposats anteriorment, i si escau, pel propi alumnat (autoavaluació) i pel grup-classe davant l'exposició dels mateixos.

• **2n BATXILLERAT. Geografia d'Espanya.**

L'avaluació serà considerada pel professorat de manera global, tot i tenint en compte el model de les proves d'accés a l'EBAU

Per això, per posar la nota final es tindrà en compte múltiples factors competencials:

- Treball diari i el seu seguiment (10% de la nota). Tot i tenint en compte les seues peculiaritats, la seua actitud i comportament, respecte als companys i professorat, interès mostrat per l'assignatura, l'aprofitament de les activitats-dossiers a l'aula, projectes i eixides extraescolars que realitzem, i que valoraran també la competència social i cívica

suposarà però un comportament molt negatiu pot suposar també suspendre l'assignatura.

- Tasques que valoren les competències en comunicació lingüística, el sentit d'iniciativa, expressions culturals, aprendre a aprendre, digital i tecnològica (90% del valor de la nota). A través de presentacions dels projectes o alguna prova escrita de manera individual o en grup:

En aquest apartat inclourem:

a.- Revisió del treball: els alumnes hauran de reflectir en el seu treball diari el següent:

- Apunts de les classes impartides.
- Realització de les activitats quotidianes.
- Presentació i neteja.
- Ortografia.
- Elaboració d'esquemes, gràfics, taules, rutes de viatges...
- Puntualitat a l'hora de presentar el treball.

b.- Treball de recerca: de manera progressiva quant a la dificultat, l'alumnat ha de realitzar uns treballs de recerca que poden ser:

- Individuals.
- Xicotets grups.
- Grans grups.

Aquests treballs seran qualificats pel professorat, en els termes exposats anteriorment, i si escau, pel propi alumnat (autoavaluació) i pel grup-classe davant l'exposició dels mateixos.

Distribució temporal de les unitats didàctiques.

	SEGON CURS BATXILLERAT (Història d'Espanya)
--	--

PRIMER TRIMESTRE (11/09/2023 a 16/11/2023)	BLOCS: 1, 2 i 3.
SEGON TRIMESTRE (16/11/2023 a 04/03/2024)	BLOCS: 4, 5 i 6.
TERCER TRIMESTRE (04/03/2024 a 13/05/2024)	BLOCS: 7 i 8.

	SEGON CURS BATXILLERAT (Geografia d'Espanya)
1R TRIMESTRE (11/09/2023 a 16/11/2023)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 1, 2, 3, 4, 5 i 6.

2N TRIMESTRE (16/11/2023 a 04/03/2024)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 7, 8 i 9.
3R TRIMESTRE (04/03/2024 a 13/05/2024)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 10, 11, 12 i 13.

	SEGON CURS BATXILLERAT (Història de l'Art)
1R TRIMESTRE (11/09/2023 a 16/11/2023)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 1, 2, 3, 4 i 5.
2N TRIMESTRE (16/11/2023 a 04/03/2024)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 5, 6, 7, 8, 9 i 10.
3R TRIMESTRE (04/03/2024 a 13/05/2024)	UNITATS DIDÀCTIQUES: 11, 12, 13, 14 i 15.